

Noam Chomsky _ Kollektif Amerikan Muhalifleri Konuşuyor

AMERİKAN MUHALİFLERİ KONUŞUYOR

Türkçesi Ali Çakıroğlu

ARAŞTIRMA

© PEGASUS AJANS AMERİKAN MUHALİFLERİ KONUŞUYOR

South End Press

KİTABIN ÖZGÜN ADI

ı c I k i n g A b o u t A R s v o l u t i o n S o u l h E n d P i s i

TÜRKÇESİ *Ali Çakıroğlu*

EDİTÖR

Seyfi Öngider

YAYINA HAZIRLAYANLAR

Gülşen Sayın - Uğur Alkapar

KAPAK

Uğur Alkapar

İstanbul - Mayıs 2001 ISBN 975-8337-20-3

BASKI

Kitap Matbaacılık Tel: 0212. 567 48 84

CİLT

Fatih Mücellit Tel: 0212. 501 28 23

ARAŞTIRMA DİZİSİ-5 AYKIRI YAYINCILI K

Sinan Ercan Cad. No: 34/33 81080 Erenköy-İstanbul

Tel: 0216. 445 22 14 - 380 29 24 Faks: 0216. 410 52 99

email: aykiri@kuraldisi.com

www.kuraldisi.com

Michael Albert

Noam Chomsky

Barbara Ehrenreich

Bell Hooks

Peter Kwong

Winona LaDuke

Manning Marable

Urvashi Vaid

Howard Zinn

ile SÖYLEŞİLER

İÇİNDEKİLER

Michael Albert

Peki Siz Kimden ve Neden Yanaşınız?.....15

Noam Chomsky

Tarih Yükselen Bir Sarmal Gibidir.....27

Barbara Ehrenreich

Siyasal Coşku ve Bilye Oynamak.....41

Beli Hooks

Politik Direnişin Eleştirel Bilinci.....55

Peter Kwong

Umudun Kaynağı

Kurbanların Vereceği Savaştır 69

Winona LaDuke

Toprağımızı Geri Almak Ruhlarımızı Geri Almaktır 83

Manning Marable

'Her Aşçı Toplumu Yönetebilir'.....97

Urvashi Vaid

Değişim Hem Yavaş, Hem de Şimşek Gibidir 111

Howard Zinn

Yeni Bir Kitle Hareketi Yaratmak.....129

•Mi

Bugün sözü "devrim"e getirdiğinizde birçok insan gülümsüyor. Oysa daha 30 yıl önce tüm dünyada milyonlarca insan devrimin çok yakın olduğuna inanıyordu. Hanoi'den Paris'e, Prag'dan Detroit'e, Atlantic City'den Mexico City'ye kadar birçok yerde kadınlar ve erkekler yepyeni bir yaşam kurmak için dövüşüyorlardı. Altmışlı yılların sonunda ortaya çıkan hareketlerin neredeyse tümü, devlet destekli şiddet karşısında hızlı ve ölümcül darbelerle ezildi ama, şiddet ne boyutta olursun olsun, yine de insanın onur ve adalet tutkusu yok edilemedi. Bugün adaletsizliğe karşı savaşan herkesin ihtiyacı olan tutku ve kararlılıktan bir şeylerin hala var olduğunu hatırlatması umuduyla ABD'nin önde gelen muhalifleriyle konuştuk.

Bu söyleşiler insanlığın yüz yüze olduğu sorunların boyutlarını ortaya koyuyor. Kapitalizmin zaferi kazandığı ve herkes için giderek daha iyi yaşam koşulları sağladığını söyleyen yaygın propagandanın tersine, bu kitap hayatımızın iyice kararmaya başladığını, mutluluk ve özgürlük şansımızın artmak bir yana azaldığını gösteriyor. Bu kitap için söyleşi yaptığımız yazar ve militanlar farklı gruplardan gelmekle birlikte, sistemin makyajla yetinemeyeceğini, köklü bir politik değişimin gerekli olduğuna ilişkin ortak bir inancı paylaşıyorlar. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde -"özgür insanların ülkesi"nde- gelir eşitsizlikleri, hapisane istatistikleri, sağlık ve sosyal güvenlikle ilgili göstergelerin ortaya koyduğu bilgiler eşitliğin önünde yükselen engellerin ne kadar büyük olduğunu belgeliyor.

Radikal değişimi hedefleyen hareketlerin karşı karşıya bulunduğu en büyük handikaplardan biri de medyayı ve giderek artan ölçüde, anaokullarından başlayarak lisansüstü bölümlere kadar, tüm eğitim sistemini şirketlerin kontrol etmesidir. Akşam haberlerinin çokuluslu şirketler tarafından denetlendiği TV kanalları, sosyete skandalleri ve sıcak saatler gibi oyalayıcı eğlenceler sunarken, kaşla göz arasında yapılan ticari anlaşmaları, uluslararası silah ticaretini ya da büyük bankalar arası birleşmeleri -ve bunların yoksullar ve işçiler üzerindeki etkilerini- görmezlikten gelmelerinde şaşılacak bir şey yok. Bu kitap beklenmedik bir biçimde medya birleşmelerinin görüldüğü bir dönemde yayımlanmaktadır. Şarkıcı Joni Mitchell'in yakındığı "yıldız yaratma makinesi" şimdi sadece müzik endüstrisini ve Hollywood'un hayal dünyasını değil, TV yapımlarını ve yazılı basını da yönlendiriyor. Aynı şekilde, kitap ve dergi yayıncılığı da magazin haberciliği endüstrisinin bir alt kuruluşuna, basmakalıp TV filmlerine dönüşebilecek "içerik" taşıyan bir arşive indirgeniyor. Özellikle South End Press gibi sosyalist politika ile ilgili ciddi araştırma yapıtları yayımlayan yayıncılar ya ikinci plana itilmiş ya da endüstrinin kar hırsıyla peynir ekmek satar gibi best-seller üretme hırsına kurban gitmişlerdir. Üniversitelerin ilgili bölümleri şirketlerle yapılan "araştırma" sözleşmeleri ile satın alındıklarından, bağımsız entelektüel etkinlik ciddi bir tehlikeyle karşı karşıyadır. Federal fonlardaki kesintiler ile başa çıkabilmek için, üniversite yayınları akademik monografilerden çok Barbie biyografileri yayımlamaktadırlar.

Şu sıralarda bu sermaye kültürü üzerinde başkanlığını sürdüren kişi ünlü şirket sözcüsü Bili Clinton'dur. Özel şirketlerin'hiz-

metindeki Demokratik Ulusal Komite damgalı liberalizminin zafer kazandığı 1992 seçimleri bir nötron bombası etkisi yaratmıştı. "Kapıları açma" vaatleri, ilerici Clinton'ın Washing-ton'ının hayalinin büyümesine kapılmalarına yol açarken, sol büyük ölçüde bir hayalet şehre dönüşmüştü. Barbara Ehrenreich'in sözleriyle solun "Clinton'la yaşadığı aşk macerası", Clinton'ın paylaştığını ima ettiği her ilerici ilkeye ne kadar kolayca ihanet edebildiğini giderek daha fazla insan gördüğünde bir ölçüde sona ermişti. Ama Başkan, sosyal güvenlik yasasını imzalamasına, ölüm cezasının sınırlarını genişletmesine ve gay evliliklerini yasaklamasına karşın birçok liberal Clinton saflarını hiç terk etmedi.

Bu kitapta söyleşi yaptığımız kişiler, tüm yirminci yüzyıl boyunca ilerici-devrimci dünyanın dile getirdiği sosyal ve ekonomik adalet ilkelerine bağlıdırlar. Bu girişte onların yaşam öykülerinden söz etmemizin amacı onları putlaştırmak değil. Ama devrimci tutkunun ömür boyu sürdürülüp aktarılabileceğini, eğer kişi tarihten öğrenebilir ve gelecek hakkındaki iyimserliğini ko-ruyabilirse, eşitsizliğin bugünkü korkunç gerçeği ile baş edebileceğini göstermek için bu insanların kısa yaşam öykülerini verdik. Tüm bu düşünürler, hayatlarının en azından son yirmi, otuz yılını ilerici değişimi örgütlemeye adanmışlardı. Noam Chomsky'nin ilk radikal duruşu daha on yaşındayken İspanyol faşizmine karşı başlamıştı. Daha da önemlisi, dünya hızla büyük bir şirket haline gelmesine rağmen hiçbirisi işçilerin ve yoksulların gücünün toplumu değiştirebileceğine olan inançlarını yitirmemiştir.

Bu kitapta söyleşi yaptığımız kişilerin birçoğunun bilinçlenmesinde Sivil Haklar hareketinin özel bir yeri vardır. Ellilerin sonu ve altmışların başında, Howard Zinn Atlanta'daki Spelman Koleji'nde bir öğretim görevlisi olarak militan öğrencileri ve meslektaşlarını destekliyordu. Martin Luther King, 'in cenaze töreni, o zaman henüz on yedi yaşında olan ve Ohio'daki siyah cemaat gazetesine cenaze ile ilgili haber yazmak için gönderilen

Manning Marable'ın politikleştirdiği andı. Kentucky gibi küçük bir Şehirde, okullarda ırk ayrımcılığının kaldırılmasını Bell Hooks bizzat yaşamıştı. Beyazların ırk ayrımcılığının kaldırılmasına gösterdiği direnişe

tanık olan Hooks, "... hayatımızın toplumsal kurallarına yon veren politik ideoloji olarak beyazların üstünlüğünün... birçok beyaz için devletin herhangi bir telkininden daha güçlü olduğunu gördüğü anda gerçek bir uyanış yaşamıştı."

Vietnam Savaşı'nı sona erdirmeyi amaçlayan hareket de bu kitapta yer alan kişilerin çoğu için bir eğitim ortamı oluşturmuştu. Zinn, Kuzey Vietnam hükümetinin serbest bıraktığı ilk ABD savaş esirlerini almak için 1968'de Hanoi'ye uçmuştu. Demokratik Öğrenci Birliği'nin lideri Michael Albert ve seçkin bir Öğretim üyesi, Noam Chomsky, Vietnam Savaşı'na karşı Massac-husetts Teknoloji Enstitüsü'nde birlikte mücadele etmişlerdi. Genel ABD kültürünün Vietnamlılara karşı tutum ve eylemlerinde açık açık ve savaş karşıtı hareketin ideolojisinde ise çoğu kez Örtülü olarak görülen ırkçılığı iyi bilen Peter Kwong, Asya kökenli Amerikalıların savaş karşıtı hareket içinde yaşadığı karmaşık durumu paylaşmıştı. Etnik köken ve sınıf politikasının kesişmesi, Kwong ve Marable'ı savaş karşıtı ve sosyalist örgütlerle birlikte sürdürdükleri çalışmanın yanında kimlik temelindeki örgütlenmeye de teşvik etti. Hindistan'dan ABD'ye yeni göç eden on bir yaşındaki Urvashi Vaid, savaş karşıtı protestolara katılırken, genç Winona LaDuke ise her gece televizyonda giderek kabaran kayıp listelerini dinlerken politik bilinç kazanmaya başlamıştı.

Savaş sırasında, Chomsky ve diğerleri, devlet ve şirket iktidarı gerçeğinin çarpıtılmasında medyanın rolü hakkında radikal bir anlayış geliştiriyorlardı 1973'te Chomsky, Edward Herman ile birlikte, büyük yayın grubu Warner Books'un finansörlüğün-de ABD emperyalizmi ile ilgili iki ciltlik anısal bir araştırma yayımladı. Warner'ın sahipleri yayımlanmadan kısa süre önce

10

içeriğinden haberdar olunca kitap dağıtımdan hemen çekildi. Sonuçta finansman desteği kesildi ve hiçbir ön yayın programı olmadan çalışma bir başka yere satıldı. Bu kaba politik baskı, Chomsky ve Herman'ın "propaganda modeli" dedikleri medya üzerindeki şirket kontrolünün eleştirisini geliştirmelerinde önemli bir rol oynadı.

Winona LaDuke 1973 yılını Amerikan Kızılderili Hareke-ti'nin Wounded Knee'yi işgal ettiği yıl olarak anımsıyor. 1973 aynı zamanda Vaid'in en sonunda gay sivil hakları ile ilgili tartışmalara katıldığı radikal ulusal haftalık dergi, Gay Community News'in doğduğu yıldır. Vietnam Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte, Yeni Sol'un birçok farklı akımından gelen enerji 70'lerin "yeni toplumsal hareketler"inde berraklaştı. Beyaz olmayan Amerikalılar ve kadınlar -ve iktisat dışında bu güçlerin de önemini kavramış olan beyazlar- toplumsal cinsiyet ve ırkla ilgili kaygıları da işin içine katarak sosyalist teori ve pratiği zenginleştirmek için çalıştılar. Kwong, New York'taki Chinatown'da işçi örgütlenmeleri üzerinde yoğunlaştı. Marable sosyalist ve etnik siyah örgütlenme arasında bir köprü kurmaya çalıştı. Ehren-reich kadın hareketinin sosyalist kanadının gelişmesine katkıda bulundu. Harvard mezunu LaDuke, Kızılderililerin ve Üçüncü Dünya ülkelerinin topraklarında şirketlerin ve devletlerin toksik kirlenmeye yol açtığını açığa çıkaran bir araştırma projesini üstlendi. Bu çalışma onun Navajo'da yapılaşmaya karşı mücadeleye katılmasını da sağladı.

70'lerde yeni toplumsal hareketlerin safları sıklaştıkça çok renkli sosyalist ve radikal gruplar silindiler. Tek sorun temelinde örgütlenmenin ve kimlik politikasının sınırları hem hareket içinde, hem hareket dışında ateşli tartışmalara konu oldu. Farklı alanlarda yürüyen kampanyalar arasında kişisel köprüler oluşturan bazı militanlar birkaç özerk harekette örgütlendiler. LaDuke gibi militanlar, ağırlıklı olarak beyaz, orta sınıf, nükleer enerji

II

karşıtı militanlar ile Kızılderili topraklarında uranyum madenlerine karşı mücadele veren Amerikan yerlileri arasında örgütlenirken aynı zamanda nükleer enerji ve nükleer silah sanayinin yol açtığı nükleer felaket tehdidine karşı kampanyalar ile toplumun militarizm ve ataerkil sistem tarafından çok daha sinsi ve sistemli bir biçimde çürütülmesine karşı mücadeleler arasında köprü oluşturdular. Vaid ve Hooks, hem kendi etnik ve ırksal ge-leneklerindeki cinsiyetçiliğe, hem de feminizmin sadece toplumsal cinsiyet üzerinde odaklanmasının getirdiği etnik, seçkin-ci ve homofobik önyargılara dikkat çeken beyaz olmayan kadınların saflarına katıldılar. Hooks'un ilk kitabı, *Ain't I a Woman'm* -Michael Albert ve ötekiler tarafından hep birlikte kurulan yeni yayınevi, *South End Press* tarafından- yayımlanması, feminizmin "ikinci dalgası"nın kadın radikalizminin çok kültürlü, çok sınıflı bir üçüncü dalgası tarafından gölgelendiğini gösteren birçok işaretten biriydi.

1980'de Ronald Reagan'ın başkan seçilmesinin ardından savaş kışkırtıcılığına, çevre felaketine ve ırkçı, feminizm ve gey karşıtı dinci sağın yükselişine karşı mücadele için ilerici güçlerin geniş bir kesimi harekete geçti. ABD'nin Vietnam'da yürüttüğü savaşa karşı muhalefette ifadesini bulan anti-emperyalizm seksenler boyunca yeniden solun temel ilgi alanı olmuştu. Nikaragua, El Salvador ve Güney Afrika'daki kurtuluş güçleriyle dayanışma hareketleri için Chomsky şunları söylüyordu: "Emperyalizm tarihinde bunun eşi benzeri yoktu... Binlerce insanın saldırı altındaki ülkelere gittiği

başka örnekler olduğunu sanmam." İç cephede, "Reaganomik" servetin zenginlere daha belirgin bir aktarımını, kadın ve çocukların daha da yoksullaşmasını ve beyaz olmayan toplulukların, gey ve lezbiyenlerin günah keçisi haline getirilmesini simgeliyordu. AIDS salgını, geylerin 15 yıl uğraştıktan sonra elde ettiklerine inandıkları toplumsal güvencenin bir yanılsama olduğunu ortaya çıkardı ve daha önce kendilerini di-

12

ğer ezilenlerle özdeşleştirmemiş olan gey ve lezbiyenler arasında politikleşmeye katkıda bulundu. Onların -büyük Ölçüde İTAATSİZLİK aracılığıyla ifade edilen- ölüme karşı hayata tutunma çabaları ve haklı öfkeleri, Vietnam Savaşı sonrasındaki dönemde görülen en etkili aktif mücadelelerin bir kanadını oluşturdu.

Bu söyleşilerin öne çıkardığı birçok ortak konu var: Politikleşme süreci, içe dönük solun potansiyel katılımcılara ve müttefiklerine yabancılaşması, Yeni Solun ekonomizmi ile yeni toplumsal hareketlerin kendi kimliklerini vurgulamasının yol açtığı gerilimler... Söyleşi yaptığımız kişiler seçkincilikten kurtulmuş bir demokratik sol çağrısında birleşiyorlar, Kwong, aydınları "değişimin ardındaki kuvvet olduğumuza ya da halk için bir şeyler yapmamız gerektiğine inanmamaları" konusunda uyarıyor -"halk ile birlikte çalışmalıyız." Bunun gibi, bazı konuşmacılar da içe dönük radikalleri artık popüler kültür, spor ve dini hiçe saymaya bir son vermeye çağırıyor. Kimlik politikasının değeri konusunda tam bir uzlaşma olmadı. Oysa herkes özerk, kimlik temelinde bir örgütlenmenin ve sınıf çözümlenmeleri ve savaşmaları içerisinde ırk ve toplumsal cinsiyeti ayrıntılarıyla hesaba katmanın gerekliliğini ve değerini kabul etme eğilimindedir.

Son otuz yılın dersleri, bu hareketlerin liderlerini "devrim"e ve adaletin hemen ulaşılacakmış gibi vaat edilen topraklarına ancak daha dolaysız bir amaç ve daha çok aşamalı bir proje ile ulaşabileceğini düşünmeye sevk etmiştir. Ehrenreich bunu "bilye oyunu"na, neden ve sonucun yavaş birikimine benzetiyor. LaDuke "Elinizde elli ya da yüz yıllık bir plan olmalı" diyor. "Buradan nereye varacağız?" diye sorulduğunda, Chomsky söyleşi yaptığımız kişilerin uzlaştığı yeri ifade ediyor: "Nerede örgütlenecek? Mümkün olan her yerde."

* * *

Biri dışında bu söyleşiler *South End Press* kolektifi tarafından gerçekleştirildi. Yüz yüze, telefonla ve e-posta yoluyla ya-

13

pılan görüşmeler aracılığıyla, 1997 sonbaharı ve 1998 kışı boyunca Anthony Amove, Loie Hayes, Lynn Lu ve Sonia Shah bu söyleşileri gerçekleştirdiler. Urvashi Vaid ile söyleşi Alternatif Radyo'dan David Barsamian tarafından yapıldı ve 1996'da yine onun hazırladığı bir radyo programında yayımlandı. Söyleşileri gerçekleştiren herkese zamanlarını ve üretken çalışmalarını bize ayırdıkları için teşekkür etmek isteriz. Politikaya yeni girenlerden eski tüfeklere kadar tüm okurlarımızın bu kitapta ortaya konan görüşlerden, kişisel perspektiflerden ve bu sayfalarda ifade edilmiş olan kararlılıktan etkilenip esinleneceklerini umuyoruz.

SOUTH END PRESS

14

Peki Siz Kimden ve Neden Yanasınız?

MICHAEL ALBERT 1967'de MIT'te Demokratik Bir Toplum İçin Rosa Luxemburg Öğrencileri'nin (SDS) kurucu üyeleri ara-

sındaydı. 60'lar ve 70'lerde Boston eyaleti ve ulusal öğrenci örgütçüsü; yerel, bölgesel ve ulusal savaş karşıtı bir militandı. Daha sonraki yıllarda, nükleer karşıtı. Körfez Savaşı karşıtı, ırk ayrımı karşıtı ve başka savaşlar dahil, farklı örgütsel olay, proje ve hareketlere katıldı.

Albert siyasal ve toplumsal çözümlenme, görüş ve strateji üzerine bir düzine kitap yazmıştır. Bunların arasında, What Is To Be Undone (Porter Sargent, 1974), Liberating Theory (SEP, 1986), Stop the Killing Train (SEP, 1994), Looking Forward: Participatory Economics for the Twenty-First Century (SEP, 1991) ve Thin-king Forward (Arbeiter Ring, 1997) adlı kitaplar vardı. Albert, aynı zamanda South End Press'in kurucu üyelerinden de biridir ve South End Press'in on yıldır kolektif üyesi, Z Medya Enstitüsü'nün kurucu üyesi ve beş yıldır öğretim görevlisi, Z Magazine'in kurucu üyesi ve on yıldır kolektif üyesi ve Ağ Üniversitesi Eğitimi'nin (www.tolu.org) kurucusu ve öğretim görevlisidir. Ayrıca, Z Magazine'in zengin web sitesi. Znet'in (www.zmag.org) yaratıcısı ve sistem operatörüdür. ZMagazine'in yazarıdır.

15

SOUTH END PRESS: Geleceğe umutla bakmanızı solun

hangi kazanımları sağladı?

MICHAEL ALBERT: Feodalizmin ortadan kaldırılması, köleliğin ortadan kaldırılması, genel oy hakkının kazanılması, Jim Crow Yasaları'nın kaldırılması, elliler ve altmışlarda kemikleşmiş olduğu şekliyle

ataerkilliğin kafa yapısı ve uygulamalarının büyük ölçüde alt edilmesi, gey haklarını sosyal politika ve pratiğin ışığında geliştirmek, ekolojiyi politik hayata sokmak... Solun uzun bir soy ağacı var. Ama son zamanlarda, benim de katıldığım ve son otuz yılı aşan ve neredeyse sadece ABD'ye Özgü dönemde, solun meydana getirdiği yapısal değişimlerin ortalamasının gerisinde kaldığımızı, oysa ortalama ideolojik etki açısından daha uzun bir yol kat ettiğimizi düşünüyorum.

SEP: Ne demek istiyorsunuz, biraz açar mısınız?

MA: Tamam, fikirleri ve davranışları, insanların hayatları ve kendileri hakkındaki düşüncelerini çok belirgin bir biçimde etkiledik. Sanırım, tarihte bununla karşılaştırılabilir herhangi bir dönemdekenden çok daha fazla. Oysa bu süre içinde kurumları değiştirme konusunda bundan çok daha az başarı kazandık. "Yeni Sol" sözünü ettiğim otuz yıllık dönemin başında kendi gücünü ve hatta birçok açıdan amaçlarını yanlış değerlendirdi. Büyük bir enerjiyle insanların akıllarına hitap etti. Aslında bu harika bir şeydi, ama bir yandan da büyük Ölçüde sorun yaratan, İn-

16 sanların içinde çalıştığı kurumsal yapıyı dönüştürmeyi büyük Ölçüde göz ardı etmesi anlamına geliyordu. Bu durum o zamandan beri pek değişmedi.

Ayrıca, son otuz yılda solun sınıfsal ve daha genel anlamda ekonomik kazanımlarının ırk, toplumsal cinsiyet, politik güç, cinsel tercih ya da yaşlılık alanlarındakine kıyasla daha az olduğuna ilişkin birçok işaret de görünüyor. Sınıfsal tutumlarda çok daha az değişiklik olduğunu düşünüyorum.

Hareketlerimizin mali dayanışma ve ödenti sistemleri çoğu kez ABD vergi yasalarından daha az ilericidir. Bunlar, büyüklüğü dışında, General Motors'unkinden pek farklı olmayan hiyerarşik karar mekanizmaları ve ödeneklere sahipler. Genelde piyasalar şimdi büyük bir şevkle kutsanmaktadır ve ne yazık ki otuz yıllık savaşımdan sonra solun birçok kesimi için de aynı şey geçerli.

Bazıları dikkatlerin ırk, toplumsal kimlik ve cinsiyet gibi görüngülere çok fazla kaymasının sınıfsal yönü geri plana ittiğini söylüyor. Ama saçma bu. Eğer yeni odağın doğması, öncekilerin silinmesine neden olduysa, o zaman ırksal sorunlar üzerinde yoğunlaşan dikkat neden toplumsal cinsiyete yönelen ilgiden zarar görmedi ya da tersi? Ya da öyleyse neden, bunların ikisi de ilginin cinsel tercih üzerinde yoğunlaşmasından zarar görmediler? Sınıfsal yön de gerektiği gibi ele alınmamıştır, çünkü solun sınıfı kavrama ve sınıfa seslenme tarzı doğru değildi.

SEP: Peki öyleyse sınıfa ve ekonomiye yönelik ilginin uyumunu sağlayan neydi? Eğer altmışların hareketlerinin doruğa çıktığı günlere geri gidersek, Marksizme çok büyük bir ilgi vardı. En azından bunun artan bir sınıf bilincine yol açması gerekmez miydi?

MA: Gerçekten de, birçok yönden ırk ve toplumsal cinsiyete odaklı hareketlerin doğuşu altmışların sonunda solcuların sade-

17 ce sınıf sorunlarıyla ya da sadece sınıfsal etkileriyle ilgili oldukları ölçüde diğer sorunlarla -ağırlıklı olarak Marksizmden esinlenerek- ilgilenmelerine karşı bir tepkiydi.

Gerçekte altmışlar ve 70'lerde zamanımın büyük bir bölümünü ekonomizme karşı ve iktisat kadar, ırk, toplumsal cinsiyet ve iktidar sorunlarına ağırlık verilmesini savunmakla geçirdim. Daha o zamanlar, hem kendi başıma, hem de Robin Hahnel ile birlikte yazdığım birçok kitap büyük ölçüde bununla ilgiliydi. Robin ve ben çoğu kez gerçekte sınıf karşıtı ve anti-Marksist olmakla suçlandık. Ama bana öyle geliyor ki sorun, solda ya da en azından solun büyük bölümünde hiçbir zaman iyi bir sınıf bilinci ve sınıfsal bağlılık olmayıştı. Marksizm güçlü ve gerçekten özgürleştirici sınıf bilincinin ve sınıfsal odağın doğduğu bir kaynak ve temel değildi. Daha doğrusu, baştan beri sınıf konusunda tutumlar bir çorabayı andırıyordu.

Neredeyse her solcu egemen kapitalist sınıfı eleştiriyor, işçi sınıfının güçlenmesini ve saygınlık kazanmasını, iktidara gelmesini istediğini söylüyor. Bir başlangıç olarak, bu güzel. Ama ya avukatlar ve doktorlar, mühendisler, üst düzey akademisyenler ve işletme yöneticilerine ne demeli? Ya ekonomideki karar mekanizmalarında uygulamada tekel sahibi olan, büyük ölçüde düşünsel çalışmanın yükünü omuzlayan, kendi çalışma koşullarını büyük ölçüde kontrol eden ve aynı zamanda diğer daha tipik işçilerin katlandığı koşulları belirleyen ya da kontrol edenlere ne demeli? Gördüğümüz kadarıyla nüfusumuzun yaklaşık yüzde yirmisi ne sermaye, ne emek kategorisine giren, ekonomik güç ve ilgili beceri, bilgi araçlarını tekelleştiren, "koordinatör sınıfın (Robin ile ortak deyimimiz) parçasıdır. ABD'de işçiler bu sınıfı nefret edilen kibirli bir düşman olarak görmekle birlikte, üzücü ve garip bir biçimde oğul ve kızlarının koordinatör sınıfa katılmasını, doktor, avukat, vb. olmasını isterler. Gene de koordinatör sınıf çoğu solcunun kavramsal çerçevesinde neredeyse hiç yoktur. Bu oldukça şaşırtıcı bir durum.

18

Sol, bu sınıfın varlığını kavramsal bakımdan büyük ölçüde göz ardı ederken, bu sınıfın yaşam anlayışları, değerleri ve amaçlarıyla işçi sınıfından çok daha fazla özdeşleştiğine inanıyorum. Gerçekten de, Marksizmin sonuçta tek başına işçilerin değil aydın/yönetici sınıfın ideolojisi olduğunu düşünüyorum. Ve Leninizm de bu sınıfın stratejisidir, onları sermayeye karşı olduğu gibi, emeğe karşı da yönetici konuma yükseltmeyi amaçlar.

Altmışlarda anti-kapitalist, Marksist hareketlerde çalışan ve özellikle bu hareketleri yönlendiren koordinatör sınıfın yetiştiği ortam, alışkanlıklar ve özelemlerle özdeşleşen birçok genç bulunuyordu. Bu kişilerin çoğu gibi, birçok bakımdan ahlaklı olan ve adalet duygularına bağlı kalan bizlerin de bu sınıf bilinmezini genellikle kendimize bile açıkça itiraf edemediğimize inanıyorum. Ve gerçek belanın tohumları da burada bulunuyor.

Kesinlikle ırksal ve toplumsal cinsiyete özgü sezgilerin ortaya çıkışının, dikkatin sınıf üzerindeki yoğunluğunu azaltmaya zorlamasında bir anlam gizli. Sınıf çok önemli bir odak olmayı sürdürürken gelişen kadın hareketleri ve ırkçılık karşıtı hareketlerle büyük ölçüde iç içe geçen hareketler olsaydı, bunlar işçi sınıfının değer ve gündemlerinin tersine, kaçınılmaz olarak koordinatör sınıfın değer ve gündemleri gibi sorunları ele almaya itilirdiler. Çünkü ırk odaklı ve toplumsal cinsiyet odaklı gündemler kişisel siyaset ile çok yakından ilgilidiler.

Altmışlar ve 70'lerdeki hareketlerin içinde yer alan kadınlar ve siyahlar, toplum ve aynı zamanda hareket içindeki ırkçılığın ve cinsiyetçiliğin ideolojik ve kurumsal yönlerine dikkatlerin çekilmesine ön ayak olmuşlardı. Ama işçileri kucaklamamak ve onlara önderlik misyonu tanımamak birçok harekette hiçbir hoşnutsuzluğa yol açmamıştı.

Bizim hareketlerimizin özgürlükçü bir sınıfsal bakışı keşfedip, bunu hayata geçirmek ve projelerimize yansıtmak için yapmaları gereken çok iş olduğu düşüncesindeyim. Son yirmi, otuz

19

yılda kimi zaman belirsizlik içerse de ırk ve toplumsal cinsiyet temellerinde örgütlenen hareketlerde gördüğümüz durum bu alanda da ortaya çıkıncaya kadar çok az işçiyi kendisine çeken ya da hatta baskıcı nitelikte olan ve sınıf temelinde çok az şey kazanacak hareketlere sahip olmaya devam edeceğiz.

SEP: Sınıfsal sorunun yanında, solun olumsuzlama sorunundan da söz ettiniz. Bunu açabilir misiniz?

MA: Otuz yıldır ne kadar fazla kötülük olduğu konusunda, insanların karşılaştığı kötülüklerin -ırkçılık, sefalet, neyle karşı karşıyasınız- yaygın ve sistemli nedenleri temelinde bilinçlendirme çalışmaları yaptık. Ve bana öyle geliyor ki, tüm bunlarda çok başarılı olduk. Ama isteklerimiz, amaçlarımız, değişimi gerçekleştirme araçları, zafer ümitlerimiz konusundaki bilinçlendirme nerede? Geleceğin olasılıklarını sezemiyorsak, baskıların büyüklüğü ve kalıcılığını daha çok fark edişimiz bizi olumsuzluğa götürür, direnişe değil. Çıkmazımızın büyük ölçüde burada yattığını düşünüyorum. Elbette, baskının sistemli etkilerine işaret etmeye, deyim yerindeyse, düşmanı adlandırmaya son vermeliyiz anlamına gelmiyor bu. Ama aynı anda hem görüş ve strateji, hem de insanları depresyona karşı koruyabilecek ve muhalefeti besleyebilecek örgüt biçimleri yaratmaya daha fazla dikkat etmek zorunda olduğumuzu gösterir.

İlk Yeni Sol döneminde Cari Oglesby'nin çok etkili bir söylevini anımsıyorum. Gerçekten büyük bir militan kitle karşısında neredeyse ilk kez liberalizme yüklendi ve Vietnam'daki açmazdan adını vererek emperyalizmi sorumlu tuttu. Bu tür sistemli "açıklama" (ve toplumsal cinsiyet, ırk, yoksulluk ve benzeri hakkında diğer açıklamalar) o zaman çok etkiliydi, çünkü çok yeniydi ve herkesin gözünün açılmasını sağlamıştı. Şimdi, otuz yıl sonra, toplumsal kurumların ne kadar kötü olduğuna

20

ilişkin soldan gelen açıklamalar insanların zaten başından beri bildiği şeylerin dışına pek çıkmıyor. Bizim olumsuz/eleştirel mesajlarımız öfke ve eyleme yol açmıyor, sadece düşmanın baş edilemez olduğu konusunda yeni bir kanıt sunmaktan öteye gitmiyor. İhtiyacımız olan şeyler istek, umut ve uzak görüşlülüktür. Ama neredeyse herkes zamanını kötülüklerin listesini çıkarmakla geçiriyor.

SEP: Neden?

MA: Doğrusu bilmiyorum. Bu soruyu birçok insana ben de sordum.

Belki bu daha kolay. Belki bir alışkanlık ya da belki herkes başka görevlere el atmak yerine, bunu çok iyi yapabilen birkaç kişiye öykünüyor. Dolayısıyla bir dengesizlik görülüyor. Belki bazı post-modernistlerin uzak görüşlülük ve hatta düşünme ve akılcılık ile ilgili saçma sözlerinin de bazı etkileri olabilir... Neyse, bu konuda fazla ileri gitmek istemiyorum. Belki bazı insanların sekterlik ve otoriterlik ile ilgili tamamen haklı kaygıları onların kafasını karıştırıp, uzak görüşlülük ve stratejiden kaçınılması gerektiğini düşünmelerine yol açmış da olabilir.

60'ların bir diğer önemli ismi, -tehlikelerle dolu kariyerinin bazı kişileri düşündürdüğünden çok daha düzeyli ve daha önse-zili olan- Tom Hayden, solun yenilgiyi zaferin dışlarından söküp alma eğilimi

taşıdığı söylemekten hoşlanır. Sanırım, birbiriyle ilişkili iki şey düşünüyor. Birincisi, sık sık her şeyin çok korkunç olduğu şeklindeki çözümlememize iyi şeyler de olduğunu göremeyecek kadar takılıp kalmamız. Bazı solcular için, sanki ilerlemeyi övmek ya da hatta ilerlemeyi kabul etmek bir biçimde amacımızı çarpıtır. Ne kadar aptalca, güçsüzleştirici bir anlayış. Eğer ilerleme olanaksızsa, savaşımın amacı ne olabilir ki?

İkincisi, sol bir savaşı durdurmak ya da pozitif ayrımcılık ya

21

da yüksek ücretler gibi bir şeyler kazandığında, elbette bu kazanımı hayata geçirecek olanlar iktidar güçleridir. Onlar yasayı imzalar ya da savaşı sona erdirirler. Ve o zaman solun zaferini çalar ve solu sadece bu amaçlara ulaşmak için belalı bir engel olarak kötülerler. Hayden'ın işaret ettiği şey, solun da hep bu çarpıtmayı kabul etmesi ve kendi başarısını korkunç bir yenilgi, tam bir yedeklenme olarak görmesidir.

SEP: Ama elbette yedeklenme ve uzlaşmalar oluyor. Bunları da eleştirmeliyiz, değil mi?

MA: Tabii ki oluyor. Tabii ki, buna dikkat etmeliyiz. Ama eğer kötü adamlar TV'ye çıkıp değişimi "bize karşı" gerçekleştirdiklerini söylediklerinde, ki her zaman böyle yaparlar, sanki büyük bir savaşı kazanmak bir yenilgiymiş gibi davranmaya başlıyoruz. Kazanımlarımtzın gerçekliğini kavrayıp açıklamak yerine, onların çarpıtmasına kanıyoruz.

Zaferin ne olduğunu, ne olmadığını nasıl bileceğiz? Ben bir devrimciyim. Toplumsal sistemin temellerinde düzgün olduğunu ve tek yapacağımız şeyin şurada burada ortaya çıkan bazı sorunlarla uğraşmak olduğunu düşünmüyorum. Toplumun temel kurumlarını -politikasını, kültürünü, aile ilişkilerini ve ekonomisini- dönüştürmek istiyorum. Dolayısıyla, bence sürdürebileceğimiz savaşları ve sonuçlarını düşünürken kullanılacak iki Ölçüt var. Şimdi insanların ahlaki temellerde daha iyi koşullara ihtiyaçları var. Ve gelecekle ilgili bazı beklentileri olduğuna da inanmaları gerek. İkincisi, kazanımların bir kısır döngüye girmemesi, çok ileri götürülmesi gerekir. Savaşım gerçekte savaşımıdır. Diğer taraf mümkün olanın en azını vermek ve ilk fırsatta geçmişte vazgeçmek zorunda kaldığı her şeyi geri almak ister. Dolayısıyla kazanımlar önce elde edilmeli ve sonra da korunmalı ve genişletilmesine öncelik verilmelidir. Eğer geçmişin

22

kötülüklerini aşmamız gerekirse, kazanımlar yürütme gücünden yoksun kurumlara yürütme gücü kazandırmalı ve başka değişimler ve son çözümlemede gerçek dönüşümler peşinde koşan daha büyük hareketlerin önünü açmalıdır.

Yİne 60'lardan çok parlak bir isim vermek gerekirse Andre" Gorz adlı bir Fransız yazarından söz edebilirim. Gorz, sürekli olarak kazanmamız gereken şeyin "reformist olmayan reformlar" olduğunu öne sürdü. Reformist-olmayan reformların insanların yaşam tarzındaki, hukuktaki, toplumsal yapıdaki, bilinçlerin-deki bazı sorunları çözen ama gene de diğer iyileşmeler için savaşımın yeni bir platformunu oluşturacak kazanımlar olduğunu söylemişti. Bu tip reformlar kendi başlarına bir amaç değildir; kazanır, ardından evinize dönersiniz, hepsi bu! Ama aynı zamanda bunlar devam eden bir sürecin parçasıdır. Dolayısıyla, bir projeye ya da harekete ya da kampanyaya gerçekten değip değmediğinin bir işareti olarak baktığım şey de bu; yani insanların yaşamlarındaki iyileşmeler, yeni altyapı düzenlemelerine ve başka ilerlemelere neden olan yeni bilinç ya da örgütsel koşullar...

SEP: Eğer sol ortak bir vizyondan yoksunsa, sorun bizim ne istediğimizi bilmememiz mi, yoksa bunun üzerinde uzlaşma-mamız mı?

MA: Sanırım, ne istediğimizi çok az düşünmemiz ve bu konuda çok az ciddi tartışma yapmamız. Solcuların çoğu çok belirsiz ve inandırıcı olmayan genellemeler dışında, "Neden yanasınız?" sorusunu yanıtlayamaz. Kültür, toplumsal cinsiyet, ırk, siyaset ya da devlet ve iktisat söz konusu olduğunda bunun kesinlikle böyle olduğunu düşünüyorum. Aslında eğer yaygın bir biçimde savunulan açık ve zorlayıcı bir vizyon olsaydı, bunun üzerinde tam bir uzlaşma olabilirdi ve tabii ki, bazı uzlaşmazlık ya da kuşkular da. İşte bilinçlendirme ve örgütlenme de bununla ilgili zaten.

23

Gerçek farklılığın en büyük kaynağı çıkar farklılıklarıdır. Beyazlar ve erkekler, azınlık cemaatlerinde yer alan insanlar ve kadınlar o alanlarda neyin en iyi olduğunu öğrenmek ve kendi eski deneyim ve koşullarının dar mesajlarını aşmak zorundadırlar. Ve aynıısı birçok solcunun işçiler tarafından eğitilmesi gereken elitist düşünceleri ve yönetsel gösterişçilikleri için de geçerli. Ama sağlıklı ve özgürleştirici cinsel, eğitsel ve kültürel etkileşim ihtiyacımızı karşıladığımız gibi, bu konuda da aynı şeyi yapabileceğimizi düşünüyorum.

SEP: Gelecek kuşağın sorumluluğu üstlenme tarzında ne tür farklılıklar görüyorsunuz?

MA: Zor bir soru bu. Olumsuz bir etki yaratmak, felaket tellalı olmak ve özellikle de kavramadığımız şeyleri eleştirmek istemem. Zaman zaman yoldan çekilmek iyidir. Ama, bildiğiniz gibi, bugün gençlikle

ilgili kaygılarım, onların otuz yıl önce inandığımız şeyleri ve özellikle kendimizi tanımladığımız ve dış vurduğumuz biçimleri bir yana atmalarından kaynaklanmıyor. Tersine, kaygılarım bizim yanlışlarımızdan öğrendiklerine ve çok farklı bir şey yarattıklarına inanırlarken, ayrıntılarda eleştirel yaklaşırsak, bizim yanlışlarımızı çok sık yinelediklerini düşünmemden geliyor.

SEP: Örnekleyebilir misiniz?

MA: Biz solcu olduk ve hemen ardından dışımızda kalan herkesi kullanılan ya da cahil ya da tüketime kapılmış kişiler olarak görmeye başladık. Dolayısıyla, günümüz gençliğini de. ABD'deki gündelik hayatın birçok yüzünü -spor, TV, sinema, giyim kuşam, beslenme- aşağıladık. Böylece karşımıza günümüzün gençliği çıktı. Apolitik insanların neden bu şekilde dav-

24

randığını, gerçekte sahip oldukları cesareti ve sezgilerini unuttuk. Ve karşımıza bugünkü gençlik çıktı. Bu rahatsız edici ama kesinlikle gençlerin hatası değil diye düşünüyorum. Daha doğrusu, benim kuşağım gerçekte özeleştiriyi yapmayı ve sadece çok açık olanlarından değil de genelde eylemlerimizden açıklayıcı dersler çıkarmayı beceremedi.

SEP: Ekonomik vizyon ile ilgili yapıtınızdan söz edebilir misiniz?

MA: Ortak çalışmalar yaptığımız yazar dostum Robin Hah-nel ile birlikte, "katılımcı iktisat" dediğimiz ekonomik vizyon konusuna epey kafa yorduk. Bu, ekonomiyi temel alan solcuların her zaman iddia ettikleri -ekonomik kararları bunlardan etkilenenlere bırakmayı- ama hiçbir zaman hayata geçiremedikleri şeyi gerçekleştirmeyi amaçlar.

Piyasaları, diğer başarısızlıkları yanında, adalet ve Öz-yöne-timin antitezi olarak değerlendirip, reddeder. Ve "piyasa sosyalizmi" adıyla bilinen sosyal demokrasi ve gerçekte yönetici, planlamacı ve daha genel anlamda, aydın işçileri yönetici konuma yükselten ekonomiler olan "merkezi planlamaya dayalı sosyalizm" dahil, "eski modeller"i reddeder. Katılımcı iktisat, iktidara ya da mülkiyete ya da hatta -birçok başka ilericinin de savunduğu gibi- toplumsal ürüne yapılan katkıya göre değil, çaba ve özveriye göre ödüllendirmeyi vurgular.

Ekonomik aktörlerin sadece gelir değil, ama aynı zamanda adil koşullara da sahip olmaları gerektiğini ve ekonomik yaşamın insanları üstlendikleri rol nedeniyle daha yetkili kılınanlar (ve ekonomiyi yönetenler) ile üstlendikleri rol nedeniyle daha az yetkili kılınanlar (ve diğer insanların emirlerini yerine getiren, hiç söz sahibi olmayan ya da çok az söz sahibi olanlar) olarak bölmemesi gerektiğini öne sürer. Katılımcı ekonomi, işin denge-

25

li düzenlenmesinden ya da insanların kendilerine eşsiz görünen ama ortalama olarak hayat kalitesi ve hiyerarşik etkileri bakımından ekonomiye katılan diğer kişilerin sahip olduğu sorumluluk ve görevleri birleştiren işlere sahip olmasından yanadır.

Zengin bir fikri mirası olan ve bizim de bölüşüm açısından "katılımcı planlama" dediğimiz konsey demokrasısından yanadır. Bu görüşü birçok kitap ve makalede dile getirdik. Çeşitli periyodik yayınlarında, bu arada örneğin South End Press, Arbe-iter Ring Press ve diğer bazı sitelerde en azından bu görüşün pratik uygulamalarını ele alan yazılar, yayımlanan bazı tartışmalar da vardır. Znet forumlarında da katılımcı iktisada yönelik birçok şey bulunmaktadır.

Son otuz yıla baktığımda, insanları sürekli bir biçimde kendi hayatlarından yola çıkıp, ezilmeye karşı öfke duymaya, hatta yeni bir duruş edinme ve ilerlemek için yol aramaya sevk eden insancıl ve eşitlikçi özelemlerin derin pınarını gördüğümü söylemeliyim. Buna "solculuk" diyelim. Ama aynı zamanda, olanaklarının sınırlılığı nedeniyle sadece bu insanlara ulaşamamakla ve iletişim kuramamakla kalmayan, onlara ulaştığında bile yapısal sınırlılıkları nedeniyle çoğu kez onları kendinden uzaklaştıran bir sol da görüyorum. Bu konuda artık bir şeyler yapmak zorundayız.

26

Tarih Yükselen Bir Sarmal Gibidir

NOAM CHOMSKY bir dilbilimci, akademisyen ve siyasal yorumcudur. 7 Aralık 1928'de Philadelphia, Pennsylvania'da doğan Chomsky küçük yaşta politik bilinç kazanmış, daha on yaşındayken İspanyol faşizmine karşı ilk politik yazısını yazmıştır. Chomsky öncelikle dilbilim, felsefe, uluslararası ilişkiler, ABD dış politikası ve günümüzün diğer politik sorunlarıyla ilgili yazmakta ve ders vermektedir. Chomsky'nin Filistin ve Ortadoğu, Doğu Timor ve Körfez Savaşı ve medya ile ilgili eserleri uluslararası çapta ilgi uyandırmıştır. South End Press den yayımlanan on iki kitabı arasında The Culture of Terrorism, Necessary Ulusions: Thought Control in Democratic Societies, Ye-ar 501: The Conquest Continues ve Powers and Prospects: Ref-lections on Human Nature and the Sociat Order bulunmaktadır.

27

SOUTH END PRESS: Son yirmi yılda solun Önemli başarı ve başarısızlıklarının neler olduğunu düşünüyorsunuz?

NOAM CHOMSKY: Sanırım popüler hareketlerin başarılarını kast ediyorsunuz. Evet, çok dikkate değer bir başarı 80'lerin dayanışma hareketleridir. Bunlar, bildiğim kadarıyla emperyalizm tarihinde hiç görülmemiştir. 60'ların protestolarından çok daha yoğun ve Amerikan toplumunun temellerine çok daha kök salmış durumdaydılar. Orta-batı kiliselerinde ve bu tür yerlerde odaklanmışlar ve büyük bir yaygınlık kazanmışlardı.

On binlerce insanın saldırıya uğrayan ülkelere koştuğu başka bir örnek daha bulunabileceğini sanmam. Hatta bir beyazın bulunmasının devlet terörizmini sınırlandırabileceği umuduyla birçok kişinin köylerde yaşamayı seçmesi, tabii ki olağanüstü bir işti. İletişim ağlarının kurulmasıyla milyonlarca insan egemen bilgi akışında yer verilmeyen birçok şeyi öğrendi. Bu, gerçekte yüz binlerce insanın katledilmesini değilse de, çok daha kötü şeylerin olmasını kesinlikle önledi. Sadece Orta Amerika'da değil, ama Güney Afrika'da ve başka ülkelerde de. Bunlar gerçekten anlamlı başarılarıydı. Çok fazla tartışılmadılar. Nedeni ise seçkin olmamaları, olacaklarının beklenmemesiydi. Ama oldular.

Son yirmi beş yıldır, genelde toplum üzerinde önemli bir etki yaratıp toplumu değiştiren, büyük bir uygarlaştırıcı etki yapan büyük popüler hareketler -feminist hareket, çevreci hareket ve benzeri- esasen 70'lerin ve seksenlerin gelişmeleridir. Kökleri 60'ların eylemliliğinde bulunabilse de bu hareketlerin kendileri daha sonra gelişip büyümüşlerdi. Aynı durum öteki kültürlerle,

28

ezilen halklara saygı duyma açısından da geçerli. Bunlar çok anlamlı değişiklikler. Eğer bugünün ABD'sini bir otuz beş yıl öncekiyle kıyaslarsanız, değişiklikler çok belirgindir. Halkın bilincinde kök salan değişikliklerdir bunlar.

Bunun birçok göstergesinden biri de yüzlerce yıllık tarihimizin ilk kez tanınması, yerli halka yapılanların ilk kez kabul edilmesidir. Daha 60'larda bile bu konu reddediliyordu. Yeri gelmişken, yetmişli yıllarda oldukça liberal yazarların kaleme aldığı standart diplomasi tarihi kitaplarında, kolonicilerin Amerikan Devrimi'nin ardından bir sonraki görevleri olan "ağaçları ve kızıl derilileri kesmeye" ve onların "doğal sınırları"na uzanmaya geçtiklerini okuyabiliydiniz. Hiç kimse bu konuda renk vermezdi. "Peguot Katliamı" gibi kızıl derililere yönelik kıyımları oldukça doğru bir biçimde anlattıktan sonra bunları yücelten ders kitapları vardı. Nereden mi biliyorum? Çocuklarım bunları baş belası, ilerici, üst orta sınıf kentinde kullanıyordu. Terörün boyutları gizlenip yadsınılmıştı. Bütün bunlar 70'lerde kamuoyunda bir ilgi patlamasına yol açtı. Başlangıçta bunu sağlayanlar akademik çevrelerin dışından kişilerdi ama en sonunda akademisyenler de konuyla ilgilenmeye başladılar. Tamam, bildiğiniz gibi, bunun kurbanlara çok fazla bir yararı dokunmuyor. Ama bu, en azından ABD toplumunun ilk günahını kabul etmesidir. Öte yandan bazı büyük engeller vardı. 60'ların eylemliliği seçkinler arasında gerçekte ciddi bir korku saldı. Nüfusun duyarsız ve edilgin kaldığı sanılan büyük kesimleri, gerçekten üzerlerindeki ölü toprağını attı ve kamusal alana katılıp kendi taleplerini dayatmayı denediler. Liberal seçkinler arasında "demokrasinin krizi" denilen de buydu.

Okullar, üniversiteler ve kiliseler gibi -o meşhur deyimle konuşacak olursak- "gençliğin aşılmasından sorumlu kurumların yeniden disipline edilmesini sağlayarak, bu "kriz" in üstesinden gelmek için büyük çabalar harcadı. Ve 60'ların sonunda bir

29

kısım medyanın göstermeye başladığı marjinal bağımsızlığa izin vermeyerek ve onları Ortodoksluğa dönmeye zorlayarak da "kriz" e karşı savaşım verdiler.

Bu tutum, daha çok güçlü devletlerin, en başta da ABD ve İngiltere'nin daha 70'lerde özellikle mali sermaye üzerindeki kısıtlamalara dayanan savaş sonrası ekonomik sistemi ortadan kaldırma kararıyla bağlantılıydı. En azından elli yıldır, aslında çok daha önceden beri, sermayenin serbest akışının işleyen bir demokrasinin her biçimine ve toplumsal reforma karşı çok güçlü bir silah olduğu çok iyi kavranmıştır. Dolayısıyla, Örneğin, eğer bir ülke ekonomisini teşvik etmek ya da yoksul halka yardım edecek önlemler almak isterse, sermaye hemen geri kaçabilir. Şimdi bu öyle boyutlara ulaşmıştır ki Üçüncü Dünya ülkeleri harabeye dönüşmüştür. Hatta artık ABD gibi zengin ülkeler bile, bazı uluslararası iktisatçıların "sanal senato" dediği, temelde kamu politikasını kontrol edebilen bir yatırımcı ve güçlü şirketler topluluğunun kontrolü altındadır.

SEP: İlericilerin dayanışma hareketleri esnasında bu engelleri zorlayabildiklerini ama neden şimdi yetersiz kaldıklarını düşünüyorsunuz?

NO. Pekala, farklı sorunlar söz konusu. Orta Amerika'da "compesino"lara karşı terörist saldırıları engellemek ile tekeli devlet kapitalizminin merkezi kurumlarına, aslında özel tiranlar olan ve hukuksal olarak kamuya karşı sorumlu olmayan Özel mali sermayeye ve endüstriyel kurumlara saldırmak tamamen farklı şeyler. Bunları hesaba katmaya çalıştığınızda gerçekte iktidarın mutlak temelleri ile karşı karşıya kalırsınız. Orta Amerika'da devlet terörizmi ülke içindeki iktidarın çevresel uzantısıdır.

SEP: Sol böyle bir iklimde nasıl örgütlenmeli?

NC: Geleneksel tarzda ama aynı zamanda yeni sorunlarla yüzleşmesi gerekecek. Somutta, Mayıs 1995'ten beri zengin ülkeler, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma örgütü (OECD) tarafından gizli gizli yoğun görüşmelere konu olan Çok Taraflı Yatırım Anlaşması'nı (MAI) ele alalım. Nisan 1998'de gizlice İmzalanması bekleniyordu. Bu konuda üç yıl boyunca neredeyse tam bir gizliliğin sürdürülebilmesi Amerikan "özgür basın"ı için çok dikkate değer bir durum ortaya koyuyor. Tabii ki, iş dünyası bu konuda her şeyi biliyordu, medya şefleri her şeyi biliyordu yani! Herkes bu konuya dalmıştı. Ama bazı eylemci grupların çabaları dışında ABD'de gündeme oturmuş değildi. Kongre bile bu konuda bilgi sahibi olmadığını söylüyor, belki de Kongre üyelerinin çoğunun haberi yok.

Gizli tutulmasının nedeni kamuoyunun bunu duyar duymaz hiç hoşlanmayacağı ve öfkeleneyeceğinin fark edilmesiydi. Bu gerçek eylemciler tarafından sergilenmelidir. Zaten bu yapılmaya çalışılmaktadır ve Özellikle Kanada'da konu çok daha ilgi çekici durumdadır.

MAI karşıtı eylemleri destekliyorum ama bu arada eylemcilerle ilgili birkaç eleştirel söz etmekte de yarar görüyorum. Şirketlere çok fazla hak tanıdığı için MAI kınanıyor. Burası doğru. Ama burada şirketlerin de bazı hakları olması gerektiği baştan kabul ediliyor. Bu neden doğru olsun ki? Yüzyıl önce, ABD'de-ki muhafazakarlar -artık tükenmiş olan ama o zaman varolan bir tür- Amerika'nın şirketleşmesine ağır bir biçimde saldırmışlardı. Bu saldırılarının nedeni şirketleşmenin piyasalara büyük bir saldırı olduğunu düşünmeleriydi ve zaten amacın da bu olduğuna ilişkin inançları netti. Çünkü şirketleşme doğal haklar Öğretisinin temel köklerine, kişi haklarına saldırıyordu. Şirketleşme kolektivist kurumlara Haklar Bildirgesi'nin içerdiği kişi haklarını -konuşma özgürlüğü, aranma ve tutuklamaya karşı özgürlük, vb.- tanıyordu. Muhafazakar görüş bunu komünizmin bir biçimi

31

olarak adlandırıyordu. Haksız değillerdi, gerçekten. ABD ve diğer sanayileşmiş ülkelerdeki şirketleşmenin kökleri bolşevizm ve faşizme yol açmış olanlarınkine benziyordu.

Karar alma gücünü hem devlete egemen olan, hem de -malîyet ve riski toplumun sırtına yıkmak için, büyük sübvansiyonlar almak için, icatların ve endüstriyel gelişmenin malîyetini kamunun sırtına yıkan endüstriyel politikalar için- büyük ölçüde devlete dayanan denetlenemez dev gibi Özel tiranlara devretmeyi ve sonra örneğin, şu anda internette olduğu gibi, bu hakları özel ellere aktarmayı nasıl kabul edebiliriz ki?

SEP: 70'ler ve 80'lerden söz ettiniz. Peki ya son on yıl, seksenlerin sonu ve 90'lar için ne diyeceksiniz?

NC: Çok karmaşık bir zaman. Bir kere, halkın büyük bir kesiminin oldukça ciddi bir saldırı altında bulunduğu bir dönem olmuştur. Tabii ki, ABD'deki sefalet ile Orta Amerika'daki aynı değil. Bununla birlikte, nüfusun çoğunluğu, belki yaklaşık üçte ikisi için, ücretler ya yerinde saymış ya da düşmüştür. Söylenenin tersine, bu yıllar önemli bir ekonomik büyüme dönemi olmamıştır. Aslında, bu dönem ABD'nin savaş sonrasındaki tarihinde durgunluktan en yavaş çıkıştır ve ABD'nin kişi başına büyüme oranı zengin ülkelerin ortalaması civarındadır. Bu konuda çok fazla çarpıtma söz konusudur. Nüfusun çok küçük bir yüzdesi aşırı zenginleşmiştir. Nüfusun çoğunluğu ya yerinde saymakta ya da gerilemektedir.

Kamuoyu yoklamaları oldukça ilginç bir biçimde halkın beklentilerini iyice düşürdüğünü göstermektedir. Şöyle böyle idare edebiliyorlarsa, bundan daha çoğunu umacak durumda değillerdir. Sözgelimi, bir ailede iki kişinin tüm zamanını harcayarak endüstrileşmiş ülkelerde görülen en düşük ücretlerle, en kötü çalışma koşulları, en uzun çalışma saatleriyle eve ekmek getirme-

32

ye çalıştığı bu koşullarda başka bir şey yapmaya olanak kalmaz. Ayrıca tüm gününüzü ailenizin geçimi için harcarken büyük ölçüde sizi bir engel olmaktan çıkarmaya, kolayca dikkatinizi başka bir yöne kanalize etmeye dönük dev bir propaganda sisteminin bombardımanı altındasınız. Bu durum halkın büyük kesimleri içindeki eylem potansiyelini kırmıştır.

Seçkinler arasında da benzer koşullar bir ölçüde aynı sonuca yol açmıştır. Diyelim, seçkin bir üniversiteye gidiyorsunuz, en azından maddi açıdan ABD'ye bir tür Üçüncü Dünya yapısı dayatmaya göre düzenlenen ve devlet politikalarından olağanüstü yararlanan küçük ve orta Ölçekli sektöre canı gönülden katılabilirsiniz. Aslında bu bir baştan çıkarmadır. Ve önde gelen üniversitelerdeki, 60'ların eylem merkezleri olan birçok bölgedeki aktivizm potansiyelini kuşkusuz baltalamaktadır.

İşçi hareketine açık açık gözdağı verilmiştir. İşçilere gözdağı verilmesi -bu, Greenspan'ın deyişile "ekonominin sağlıklı işleyişine büyük bir katkı olan "iş güvencesizliği"- nedeniyle çok gururlu olan Alan Greenspan ya da Clinton yönetiminden bunu öğrenebilirsiniz. İşçiler ücret artışları için bastırmıyorlar. İdeolojik bir Ölçü kullanılarak, bunun ekonominin lehine olduğu sanılıyor. Ve size bunun büyük bir kazanım olduğunu açıkça söylüyorlar. İşçilerin gerçekleştirilmiş olan sınırlı ekonomik büyümeden pay almak için fazla baskısı görülüyor. Bütün bunlar enflasyonu düşürüyor, karları artırıyor, her yolla

zenginlere büyük yararlar sağlıyor. İnsanlara devlet-şirket gücü tarafından dayatılan koşullar ile gözdağı verildiği de doğru.

İşçi hareketine gerçek bir darbe vuran 1991-95 Caterpillar grevini örnek alalım. Caterpillar tam bir zafer kazanmıştı. Zaferi kendi deyimleriyle yeni işçiler kullanarak kazanabilmişlerdi. (Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından ABD bu nedenle resmen kınanmıştı. ABD belki de buna yol açan tek endüstrileşmiş Ülkedir.)

33

Ve Caterpillar üretimi yurtdışına aktararak, son yıllarda diğer şirketlerle birlikte kazandığı dev karları yurtdışında ek kapasite oluşturmak için kullanabilmiştir. İşçi hareketi gerçekte uluslararası boyuta ulaşmadığından, uluslararası alanda çok etkili bir işbirliği içine girememiştir. Caterpillar da ülkedeki işçi sınıfını baltalamak için bu durumu kullanabilmişti.

Ayrıca, Caterpillar ve (1993-95'den beri Decatur, Illinois'te lokavt uygulanan) Staley ve aynı sorunla yüz yüze kalan diğer endüstrilerdeki işçiler halka seslerini çok zor duyurabildiler. Olanakları yoktur, kaynakları yoktur ve eylemci gruplar gerçekte halkı seferber edecek kadar güçlü değildir. Staley işçileri biraz destek bulabilmek için çalışmaya başladığında, Boston'da da bunu gördük. Katılımcıların sayısının çok üzüntü verici olduğunu söylemeliyim. Bunlar savaşım olanaklarını azaltıcı şeylerdi.

Ama yine de aktivizmi öldürmemişti elbette. İşler eskiden çok daha kötüydü. Örneğin 1920'lerde durum çok daha kötüydü. Sanki işçi sınıfı ölmüş gibiydi. Oysa birkaç yıl sonra ülkede bir öfke dalgası patladı. İşçiler az kalsın fabrikaları ele geçireceklerdi ve bunun yeniden olmaması için hiçbir neden yok. Bu, tarih boyunca defalarca tekrarlanmıştır.

- Ayrıca, eğer tarihe bakarsanız, bir tür yükselen sarmal görürsünüz. Gerilemeye karşın işler eskisinden iyidir. Örneğin, şu anda tam da olması gerektiği gibi, halkın büyük bir kesiminin yararlandığı asgari sağlık hizmetlerini korumaya dönük bir savaşım var. Ellilerde böyle bir savaşım yoktu, çünkü o zaman sağlık sigortası da yoktu. Ayak sesleri duyulan bir başka büyük savaşım da sosyal güvenliği korumak için verilmektedir. Ama, otuzlara kadar, sosyal güvenlik olmadığı için onu savunma savaşımı da yoktu. Bunlar yaygın bir aktivizmin sonucu olarak ortaya çıktılar. Dolayısıyla, aktivizmin bir sonraki evresi, eskisinden daha üst bir düzlemde başlayabilir.

34

SEP: Hangi alanların alternatif kurumların yaratılması için umut vaat ettiğini düşünüyorsunuz?

NC: Bu sorunun yanıtı çok geniş bir alanı kapsar. Medyadan, cemaatlerin ve işçilerin denetimindeki işletmelere, yoksul kadın ve çocuklara yardım sistemlerinin ortadan kaldırılması anlamına gelen ve "sosyal reform" diye adlandırdıkları sağlık hizmetlerine saldırıdan zarar gören halka yardıma kadar... Bütün bu alanlarda, alternatif kurumlar sosyal yardım ve halk örgütleri, iletişim ve baskı grupları olarak kurulabilir. Ayrıca parlamenter kurumlar içinde uygun her aracı kullanarak -bu araçlar mevcuttur- bu eğilimleri değiştirmek ve sonra da kanserin belirtilerini değil, kendisini tedavi etmeye çalışmak için politik arenaya katılmak için de kurulurlar.

SEP: Yeni kuşağın ilericilerin davalarını üstlenme tarzında farklılıklar olduğunu düşünüyor musunuz?

NC: "Kuşaklar" bir medya terimi. Sorunlarla ilgilenen militanlar, örgütçüler, çok sayıda insan hep olur. Bunlar belki de nüfusun ezici bir çoğunluğunu oluşturur. Kişisel koşullarına, örgütlenme düzeyine bağlı olarak sorunlara karşı savaşım vermeye çalışırlar. Bunları genel terimlerle ifade edemezsiniz. Karmaşık bir biçimde bölgeden bölgeye farklı gelişmeler gösterirler. Yirmiler ile otuzlar arasında gördüğümüz gibi Önemli değişikliklerin yaşandığı zamanlar da vardır. Ellilerden 60'lara kadar görülen değişiklik belirgindir. 70'ler ve 90'ların büyük hareketlerinin ortaya çıkışı belirgindir. Ama her zaman bir şeyler olur.

SEP: Nasıl politikleştiniz?

NC: Daha dört yaşındaydım. Ekmek parası bulabilmek için kapı kapı dolaşarak parça kumaş satmaya çalışan insanları gö-

35

rürdüm. Ya da annemle birlikte trolleybüste giderken yöneticilerin çağırdığı polisin dışarıda toplanan işçi kadınları dövdüğünü görürdüm. Çoğunluğu işçi sınıfından olan işsiz akrabalarımı görürdüm. İşte bu koşullarda büyüdüm.

SEP: Genelde insanlar her zaman solcuların işçilerin çıkarlarını savunmaya çalıştığını söyleseler de, bu kitabın başka yerlerinde, bazıları solda işçi sınıfı düşmanı olan kesimler bulunduğu söz ediyorlar. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

NC: Dürüst olmak gerekirse, "sol" gibi terimlerden pek hoşlanmıyorum. Bu terimi çok fazla kullanmıyorum. Seksenlerin dayanışma hareketlerini ele alalım. Bunlar sol muydu? Demek istediğim, yönlendirici öğeleri dahil, birçoğu köktendinci Hiris-tiyanlardı. Gerçekte onlara yakındım ve elimden geldiğince onlarla işbirliği yaptım ama birçok konuda uzlaşamıyorduk. Ya da kısmen cinayetler, kısmen

başka araçlarla ezilinceye kadar gerçekten de çarpıcı bir etki yaratmış olan "kurtuluş teolojisi" sol muydu, sağ mıydı? Bu terimlerin kendi başına çok fazla bir anlamı yok.

Ama sol dediklerimizin içinde işçi hareketine ve genelde kitle hareketlerine düşmanca yaklaşan kesimler de var. Kuşkusuz bu doğru. Onlara neden sol denmesi gerektiğini bilmiyorum. Başka insanların karar verebileceği bir şey bu. Eğer "sol" ile kendilerini barış ve adalete, özgürlüğe ve benzeri değerlere adayan insanları kast ediyorsanız, en azından bu tanım uyarınca solda işçi hareketine karşı kesimler olamaz.

SEP: Michael Moore bu eleştiriyi *The Nation* okurlarına yöneltmişti. Belki de "liberal aydınlar" daha doğru bir terim.

NC: İyi de, o bir nitelendirmede bulunmadı, dolayısıyla tar-

36
tışmak zor. Ama nitelendirme yapabilirsiniz. Örneğin, Anthony Lewis'i düşünün, bir liberal aydın mı? Tamam, öyle olduğunu düşünelim. Aslında Lewis'in prototip olduğu düşünülür. Medya da dahil olmak üzere hemen tüm şirketler halkın muhalefeti karşısında Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması'nı (NAFTA) dayatmaya çalışırken, işçi hareketinin gerçek duruşunu dile getirmesini açık açık reddetmişlerdi. Anthony Lewis de "geri, aydınlanmamış" işçi hareketi ve hareketin "kaba gözdağına dayalı taktiklerini" suçlayan yazılar yazıyordu. Tamam, onun bir liberal aydın olduğunu düşünüyorum. Belki Michael Moore'un aklında da bu vardı. Lewis belki de *The Nation* okuyordur.

Bu insanlar eleştiri sınırlarını çizerek çok yararlı bir iş görüyorlar; "En fazla benim kadar ileri gidebilirsin, daha ileri değil. Bak, ben ne kadar soldayım!" Bu bir propaganda sisteminde çok önemli bir işlevdir. İşte bu yüzden onlar korunurlar. Anthony Levvis gibiler *The New York Times* tarafından olağanüstü korunurlar. Örneğin, onun açıkça yalan söylemesine ve bir yanıt mektubuyla birkaç sözcük söylemelerine bile izin vermedikleri politik düşmanlarına iftira etmesine izin verirler. Ben buna tanıklık edebilirim.

SEP: Epeyce büyük bir ilerici ve militan kitlesine esin kaynağı oluşturuyorsunuz. Bu rolünüz konusunda ne hissediyorsunuz?

NC: Neredeyse tüm yaptığım militanların taleplerini karşılamaktır. Elimden geleni yapmaya çalışıyorum. Staley işçileri Boston'a geldiklerinde, davalarının tanıtılmasına katkıda bulunmam amacıyla bir konuşma yapmamı istediler. Tabii ki, buna çok sevindim. Aslında neredeyse tüm yaptığım bu. Eğer yazdığım şeylere, Z Magazine'e yazdığım yazılara ya da South End Press'e yazdığım kitaplara ya da diğerlerine, bakarsanız, bunların çoğunlukla konuşma, toplantı gibi şeylere dayandıklarını görürsünüz.

37

Ama ben bir çeşit parazit gibiyim. Demek istediğim şu ki, başkalarının aktivizminden geçiniyorum. Bunun için mutluyum. Eğer bir yardımım dokunuyorsa, ne mutlu bana. Ama iş yapan insanlar başka yerlerde. Toplantıları düzenleyen ve etkinlikleri gerçekleştiren sadece onlar. Eğer birileri esin kaynağıysa, onlar olmalı.

SEP: Yakın gelecekte hangi ilerici amaçların gerçekleştirilebileceğini düşünüyorsunuz?

NC: Tam şu anda safları sıkı tutmanın, yoksullara ve çalışanlara karşı yeni saldırıları önlemenin ve sağlık hizmetleri ya da çocuklarınızı beslemek ve benzeri asgari hakları korumanın çok önemli olduğunu düşünüyorum. Ve gerçekte serbest ticaretle çok az ilgisi olan, ama karar alma gücünü şirket yöneticilerine, özel mülkiyet tiranlarına ve onlarla ilişkideki devletlere bırakan büyük girişimler durumundaki sözde serbest ticaret anlaşmaları gibi, demokrasi ve özgürlüğe yeni saldırıları engellemeye çalışmak büyük önem taşıyor. Acil görev tüm bu sorunların karşısına dikilmektir. Ve daha sonra sorunun özüne, yani meşru olmayan kurumların varlığına ininceye kadar, bu sadece ileri doğru atılan bir adımdır. Yapılabileceklerin hiçbir sınırı yoktur.

Sanki olayların belirli bir biçimde olmasını zorlayan, kütle-çekim yasası gibi gizemli bir ekonomik yasa varmışçasına insanların kendilerini çaresiz hissetmelerini sağlamak için büyük çabalar harcanıyor. Bu, tam bir saçmalık. Bunların tümü insan yapımı kurumlar, bunlar insan iradesine bağlı olduklarından diğer tiranlık kurumları gibi ortadan kaldırılabilirler.

SEP: İlericilerin bizim kendi söylemimizle öne çıkardığımız sorunlara aynı şekilde yaklaşmayan insanlarla ortak bir zemin arayışının sorunlarla karşılaşacağını düşünüyor musunuz?

38

NC: Bunları tek tek belirttim. Eğer kamuoyu yoklamalarına bakarsanız çok ilginç olgularla karşılaşsınız. Kamuoyu yoklamaları halkın "sosyal devlet"e karşı olduğunu gösterirken, aynı anketlerde halkın muhtaç durumdaki insanlara, yoksul kadın ve çocuklara yardım edilmesinden yana olduğunu da gösterir. Peki, öyleyse onlar neden muhtaç durumdaki insanlara yardım eden "sosyal devlet"e karşı olsunlar ki? Çünkü propaganda sistemi insanların aklına zengin kadınları, devlet

dairesine Cadillac'la-riyla gelen ve insanların zor kazandıkları paraları alıp giden Siyahları ima eden bir sosyal sigorta kavramı yaratmıştır. Tabii ya, eğer sosyal sigorta buysa, buna ben de karşıyım! Kamuoyundan açık bir destek görmemesine rağmen halkın çoğunluğu temelde sosyal demokrat tutumlara sahiptir. Herhangi bir açık destek bulsalar, bunun çok ötesine gidebilirlerdi. Muhafazakar, işçi sınıfının "Reagan Demokratları" diye adlandırılan kesimlerle konuşurken, laf dönüp dolaşp beş dakika içinde nereye varırdı, biliyor musunuz? Hepsi de patronlar ve yöneticilerden kurtulmak ve fabrikaları ele geçirmekten yana olurlardı. Çünkü bu basbayağı yapılabilecek bir şey. Öyleyse nerede örgütlenmeli? Mümkün olan her yerde.

39

Siyasal Coşku ve Bilye Oynamak

BARBARA EHRENREICH eski bir feminist, demokratik sosyalist ve en son yayınlanan "Blood Rites: Origins an Hİstory of the Passions ofWar" birlikte yedi kitabın yazarıdır, Florida'da oturan B. Ehrenreich 1990'dan beri Time'da yazmaktadır. "The Worst Years ofOur Lives" adlı kitabı The New York Times tarafından "sık, keskin dilli, ahlaki bakımdan sarsıcı ve müthiş eğlenceli" olarak tanıtıldı. Bir diğer kitabı, "Fear ofFalling: The Inner Life of the Mİddle Class" Ulusal Kitap Eleştirmenleri Ödülü'ne aday gösterildi. Denemeleri, eleştirileri ve mizah yazıları, The New York Times Magazine, The Washington Post Magazine ve Harper's dahil, çeşitli yerlerde yayımlandı, Ehrenreich 1980'de haber dalında Ulusal Dergi Ödülü'nü paylaştı ve 1987-88'de Guggenheim Bursu kazandı.

41

SOUTH END PRESS: 1996 Kasımında sola "ölümcül dar-be"nin 1992'de vurulduğunu, çünkü ilerici liderliğin Clinton'ın Beyaz Saray'a "girişi"yle baştan çıkarıldığını yazmıştınız. Birçok ilerici o zamandan beri yönetimi değiştirmekten umudu kesti. Ve sol örneğin, gençleşen işçi hareketi ve 1997 UPS grevi gibi, çok az yaşam belirtisi göstermektedir. Solun yeniden canlandığını düşünüyor musunuz?

BARBARA EHRENREICH: Sanırım, Clinton'la aşk macerası nihayet bitti. Ama solcuların ona karşı kayıtsız kaldığı ya da bir yığın insanın eleştirelliklerini ya da aktivizmlerini yitirdikleri 1992 ve 1996 arasında çok zaman kaybettik. Şimdi, sol kendine geliyor mu? Bilmem.

İşçi hareketinin coşkusuna kendimi tamamen kaptırmış değilim. AFL-CIO'nun 1996'da Demokrat adaylara otuz milyon dolar harcamasının -ki örgütlenme için bulunmayan bir otuz milyon dolardır bu- trajik olduğunu düşünüyorum.

Güya reform yapılan Kamyon Sürücülerİ Sendikası'ndaki skandaller de çok trajik. "İyi de seçimlerin finanse edilmesinden hep kötü kokular gelmiştir" diyen birçok insan var. Ama bir sendikanın ya da en azından reformcu bir sendikanın Demokrat Parti'den biraz daha ahlaklı davranması gerekir. UPS grevi sırasında, Kamyon Sürücülerİ'nin grev fonlarını tüketmek Üzere olduklarını görmek ne kadar üzücü. Ya grev bir hafta daha sürsey-di, ne olacaktı? Bu sırada, yüz binlerce doların sendika kasasından Ron Carey'in yeniden seçilmesi kampanyası için hortum-landığı anlaşılıyor. Bu, gerçekten de can sıkıcı.

42

SEP: Soldaki sorunlardan bazılarını açabilir misiniz? Sadece örgütlenme sorunları değil, teorik sorunları da. 1995'de solcuların kendi sözleriyle "aldatıcı popülizm"! ve "tarihsel kaçınılmazlık" fikrini terk etmesi gerektiğini yazmıştınız.

BE: Bir süre için azınlık, küçük bir azınlık olmaya alışmak zorundaydık. İşin garibi, sağ iktidarda bile olsa, kendisini bir yolla her şeyi yönlendiren bu elit karşısında kuşatılmış bir azınlık gibi düşünmekten hoşlanıyor. Oysa sol, hiçbir gücü olmadığında bile, kendisini sanki halkın çoğunluğunu temsil ediyormuş gibi hayal etmeyi sever. Bunlar aynadaki yanıltıcı görüntülerdir.

Şimdi çeşitli nedenlerle popüler olmayabilirler ama ilkelere sarılmak önemlidir. Örneğin bazı ilericilerde sağın iktidarına bakıp şöyle söyleme eğilimi var: "İyi, tüm odaklanacağımız yer ekonomik adalet sorunları. Çünkü ister kürtaj hakkı olsun, ister yasadışı uyuşturucularla ilgili ceza yasalarında reform yapmak olsun, diğer sorunlar daha az popülerdir ve daha fazla anlaşmazlık tohumları eker." Ben bunun yanlış bir yaklaşım olduğunu düşünüyorum. Arkasında duracağımız bazı temel konular var ve bunlar geri adım atamayacağınız ekonomik adalet ve sivil özgürlükleri içine alıyorlar.

SEP: Nasıl politikleştiniz ve perspektifiniz zamanla nasıl değişti?

BE: 60'larda katıldığım savaş karşıtı harekette radikalleştim. Sivil Haklar hareketi de devam ediyordu. Biz radikaldik, yani kendimize böyle diyorduk. Çok ideolojik ve entelektüel bir hareket değildi ama hem ekonomik adalet, hem de kişisel özgürlük konusunda çok ısrarlıydı. Ayrıca 1969-70'den beri kadın hareketine de büyük ilgi duyuyordum. 1973'tü sanırım, daha sonra Amerikan Demokratik Sosyalistlerini oluşturan Demokratik

43

Sosyalistler Örgütlenme Komitesi ile birleşen Yeni Amerikan Hareketi'ne katıldım. 1983'ten beri de üyesiyim. İşte benim sıkıcı

örgütsel yaşamım.

SEP: Sıkıcı mı?

BE: Sadece örgütler açısından ele alırsanız, hayatım çok ilginç görünmez. Tüm dramları ve üzücü şeyleri bir yana atıyorum.

SEP: Öyleyse bu dram ve üzüntülerden söz edebilir misiniz?

BE: Yok canım! Demek istediğim sadece bu örgütsel uğraşların her birinin, zaman zaman sorumluluklar, gerilimler, hizip çatışmaları ve zor kararlarla dolu olduğu.

SEP: Bir azınlık olmaya alışmakla ilgili sözlerinize dönelim. Eğer popüler olmayan bir azınlık olduğumuz halde, güya herkesi yüreklendirmeye çalışıyorsak, bunda bir yerde çelişki yok mu?

BE: İlericiler yönünden, ulusal sağlık sigortası ve çalışanlar için daha adil tatiller gibi birçok konu çok popüler ve öne çıkmış durumda. Biz kimsenin anlayamayacağı fikirleri olan çatlaklar değiliz.

Ama radikal bir programın parçası olan, sosyal sigorta ya da benzeri bir şeyi içeren gerçek bir sosyal güvenlik ağının gerekliliği gibi bazı fikirler son yıllarda çok popüler olmadı. Sağ, bunu bir Ölüm kalım savaşına dönüştürdü. Ayrıca, adli sistemde büyük reformlar gerekiyordu. Bu, şu anda popüler bir fikir değil. Bu ülkede cezalar çok ağır! Hapishane koşulları birçok yerde işkence sınırında. Eğer suç oranını düşürmek istiyorsak, uyuşturucu savaşına bir son vermeliyiz. Bunlar popüler, öne çıkan fikirler değil, anketlere ya da hedef kitlelere dayalı değil.

44

Bunların hem topluca hepimizin yaşamını, hem de gerçekte tek tek bireylerin yaşamını iyileştirebileceğini söylemek gibi bir yükümlülüğümüz var. Bu konuda çaba harcamalısınız. Şu an için popüler olmayan fikirlerdir diye bunları bir yana atamazsınız.

SEP: İnsanın komünal yaşama ve aşkın deneyime ihtiyacı olduğundan çok söz ettiniz. Bu "Blood Rites" adlı kitabınızın temel görüşlerinden biriydi. Kitap, ilericilerin içinde, kilise ya da evlilik gibi, baskıcı cemaat kurumları olarak görülen şeyleri yıkarak politikleşenler ile daha fazla aile, daha fazla bağlılık, daha fazla cemaat isteyen yeni "cemaatçiler" arasındaki yeni bir bölünmeden söz ediyordu. Bu aşkın, komünal deneyim ihtiyacını nasıl nitelendiriyorsunuz?

BE: Dayanışma, Öteki insanlarla bağ kurma isteği sol ya da sağ biçimler alabilir. Bu yüzyılda Hitler'in mitingleri ve benzer şeylerle bunu en İyi idare edenler faşistlerdi, 60'lar bunu daha çok solun sahiplendiği bir dönemdi. Büyük kalabalıkları bir dava etrafında toplamanın verdiği coşkuyu dönüştürmenin yeni bir türüydü yaşanan.

Ben cemaatçilerinkinden farklı bir şeyden söz ediyorum. Cemaat bir başka kavram. Sağlam, neredeyse durağan bir kavram, küçük bir kasabayı akla getiriyor. Bense birbirini bile tanımayan insanları birleştirebilen, kalabalıklarda ve gösterilerde yaşanabilen bir tür deneyimden söz ediyorum.

Göstermeye çalıştığım şey, tutku anının, durumu biraz abartırsak, halkın coşkusunun toplumumuzla nerede bütünleştiği. Bu, şurada ya da burada onun ifade edilmesine kesin ihtiyacımız var demek değil, çünkü ihtiyacımız olup olmadığından emin değilim.

Ama bir yerde, 60'ların hareketinin sönmesinden beri, sporun hayatımızın gitgide daha büyük bir parçası haline gelmesi ilginç. Diğer şeylerin yanında, spor açıkça en azından bir parça coşku ve

45 dayanışmanın mümkün olduğu bir alanı temsil ediyor. Hayatınızın geri kalan kısmında öteki insanlardan tamamen uzak kalabilirsiniz. Ama tuttuğunuz takıma tezahürat yapmak için maça gittiğinizde, aniden bu kolektif taşkınlığa katılıverirsiniz.

60'ların hareketlerinden bu yana gerçekleşen bir başka şey de dinsel tapınmanın duygusal bakımdan daha etkileyici bir duruma dönüşmüş olmasıdır. Büyük tarikatlar daha büyük coşku yaratanların karşısında gerilemeyi sürdürüyorlar. Büyük tarikatların bir kısmı bu durumu fark ederek ibadetlerinin arasına gitar çalmayı ve kucaklaşmaları da eklemektedir. Bunlar bizim kolektif coşku dediğimiz şeyin bir çeşit apolitik biçimleridir.

Politikada durum ne kadar iyi olursa olsun, ya da Marksist terimi kullanacak olursak, "nesnel koşullar" ne kadar elverişli olursa olsun, böyle bir tutkunun ateşiyle yanmadıktan sonra, halk insani dayanışma ihtiyacının bir kısmını bu şekilde gider-medikten sonra, çok köklü değişiklikler yapan bir hareket olmaz. Bunlar hareket içinde dostlar bulmaktan başlayıp, dev miting ve gösterilerde yer almanın heyecan verici, yüreklendirici deneyimine ve gerçekten de muazzam bir dalganın parçası olduğunuzu hissetmenize kadar geniş bir yelpazede yer alırlar.

SEP: Bu kolektif mutluluk yeteneği örgütleyicilerin bilinçli olarak yararlanmaları gereken bir şey değil mi?

BE: İyi örgütçüler bundan gerçekten de yararlanırlar. İnsanlar kendilerini işçi hareketine ya da ilerici harekete çeken daha çok para, daha iyi sosyal haklar ve benzeri gibi somut şeyler isterler. Ama farklı türden bir vizyonla -çoğu kez hayatlarında ilk kez sevip saygı duydukları öteki insanların oluşturduğu

bir grup tarafından onaylanmanın coşkısından başlayan ve slogan atmanın ve grev gözcülüğünün heyecanına kadar uzanan deneyimlerle- harekete geçirilmedikçe, gerçekte hiçbir şey yerinden kımıl-

46

damaz. Pekala, grev gözcülüğü oldukça sıkıcı olabilir. Ama iyi bir örgütçü herkesin bir harekete getirdiği akılcı çıkarların ötesine geçen duygusal boyutlar olduğunu da kavrar.

SEP: Değişim yönündeki bu tutkuların harekete geçirilmesinde sizinkiler gibi mantıklı tezlerin rolü nedir?

BE: Bunların Önemli olmadığını söylemiyorum! Hiç kimse sadece bir futbol maçında yaşayabileceği heyecanları tatmak için bir sendikal örgütlenme hareketine katılmanın tüm risklerini almaz. Eğer risk ve yanı sıra gerçek kazanım olanaklarını istemiyorsanız, o zaman maça gidin. Burada hiçbir şey kazanmazsınız, sadece kalabalığın içeriksiz heyecanını yaşarsanız... Tamam, belki bunları futboldan anlamadığım için söylüyor olabilirim... İnsanlar katılımı ne kazanabileceklerini akılcı olarak hesaplayarak harekete geçerler. Ama bu duygusal ihtiyaçları da karşılanmadıkça, belki kendi hayatlarını da fazlaca değiştirmezler.

SEP: Bazı solcular *Blood Rites*'m biyolojik belirlenimcilik izlenimi verdiğini söylediler. Ayrıca, Alan Sokal'ın Social Text'tinde dalga geçtiği gibi, solun bazı kesimlerinin bilim kar-Şıtı olduğu eleştirisi hakkında ne düşünüyorsunuz?

BE: İnsanlarda şiddet üzerine yeni bir evrimci perspektif içeren *Blood Riles* üzerinde çalışırken birçok kez fikirlerimi politika arkadaşlarımla tartışıyordum. Bazılarının kimi zaman haç çıkararak "Yoo, hayır, bunları söyleyemezsin. Böyle düşünemezsin. Olayları ta tarih öncesine kadar geri götüremezsin, çünkü bu belirlenimciliktir" dediklerini anımsıyorum. Bu yanıtın dogma-tikliği karşısında gerçekten sarsılmıştım. Dogmatizm sola ait değil. Eğer olaylara tarihsel açıdan bakabilirsek, neden tarih öncesi açısından da bakmayalım ki? Bence, fark oldukça keyfi.

47

SEP: Başlıca sorunlu nokta bu muydu, zaman çizgisinin bir bölümünü atlamış olman mı?

BE: Evet ve böylece bazı alışkanlıklar ya da düşünce kalıpları ya da etkinliklerin kuşaklar boyu sürebileceğini öne sürersiniz. Aslında kitapta yapmak istediğim şey, bu davranış ya da fikirlerin kalıcı ve değişmez olduklarını söylemek değil, nerede başladıklarını bulmaya çalışmaktı. Böylece onların gerçek yüzlerini daha iyi kavrayabilecektik.

Olumsuz yanıt benim de paylaştığım bir şeyden geliyor; biyolojinin özellikle toplumsal cinsiyet ve ırk açısından toplumsal hiyerarşiyi haklı göstermek için yanlış uygulanmasından duyulan dehşetten. Ama hiçbir yerde biyolojik açıklamalara yer veremezsiniz demek de epey ileri gitmek olur.

SEP: Bunun sola ne kadar zarar verdiğini düşünüyorsunuz?

BE: Bu, sola zarar vermesiyle değil ama toplumda birçok tartışmaya zarar vermesiyle ilgili bir şey. Solcular çoğu kez bu tartışmalara katılmazlar bile. Şu anda, en azından medyada, "her-şeye-özü-bir gen" salgını var. Şiddet genlerine, maceracılık genlerine kadar gitmek son derece aptalca. Daha çok insanın bu konuya eleştirel bir biçimde yaklaştığını görmek isterdim. Ve bunun için bilimsi olmaları da gerekmez. Eğer genler ve insan davranışının birbiriyle hiç ilgisi olmadığını söylüyorsanız, tartışıyor bile sayılmazsınız.

SEP: 1994 Mayıs'ında irksal ve ideolojik ayrımların "arkaik" kaldığını ve "gerçek ayrımların MTV izleyenler ile Hıristiyan televizyonlarını izleyenler arasında olduğu"nu yazmıştınız. Espri yapıyordunuz ama politikanın yaşam tarzı sorunlarına indirgendiği fikrinin bazı doğruları içerdiğini düşünüyor musunuz?

48

Bunun özellikle gençliğin örgütlenmesini nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz? Örneğin, bütün post-feminist senaryo, bugün feminist olmanın uygun ayakkabılar giymek ya da belli tür dergiler okumak anlamına geldiğini öne sürüyor. Bu, ataerkillikten ya da genelde kadınlardan söz etmekten büyük ölçüde farklı.

BE: Bu, her zaman doğrudu diye düşünüyorum. 70'lerde feminizmin çok bireysel, yaşam tarzına özgü bir yorumu vardı. Örneğin, feminist olmak için gereken tek şeyin kendi adınıza bir yığın kredi kartı olması gibi. Bu, hep böyle olmuştu. Gerçi bu tür bir bireysel yorum sosyalizme hiç uygulanamaz. Yalnız bir sosyalist olmak çok zordur.

SEP: Pekala, bilindiği gibi, hep ucuz kıyafetler giyiyorsunuz. Eşyalarınızı başka insanlara ödünç veriyorsunuz.

BE: Bunun politik bir seçim olduğunu bilmiyordum! Bu, sadece insan olmaktır.

Gelecek kuşakta kaybolmaya yüz tutan şey kolektif savaşım duygusudur. Benim kuşağımdan birçok kadın için feminizm bir toplumsal hareketin kolektif heyecanını ilk tattığımız yerdirdi. Bence, savaş karşıtı harekette bu heyecan daha fazlaydı ve feminizm daha çok diğer kadınların harika olduğunu görmekle

ilgiliydi! Kadınları aşağı gören bir toplumda yaşıyor ve onların etraflarında olmak istemiyordunuz. Çünkü onlar ikinci sınıf yurttaşlardı. Onlarla özdeşleşemezsiniz. Dolayısıyla gerçekte birlikte olmaktan hoşlanmamız eğlendirici bir keşifti.

Bu kuşağın bu deneyimi yaşayabileceğini sanmıyorum. Her şey bir parça daha bireyci, kolektif yönelimli olması ise daha kü-Çük bir olasılık. Birçok açıdan bu o kadar da kötü olmayabilirdi. Sanırım, toplantılarla çok vakit kaybettik ve belki de birçok durumda politik enerjilerimizi tükettik. Ama ne zaman kuşaklar arasında bir karşılaştırma yapmaya kalksam canım sıkılıyor.

49

SEP: Varolan politik kurumlar içinde militanların odaklanması gereken en önemli alanların hangileri olduğunu düşünüyorsunuz? Sözelimi, bir sosyal güvenlik ağı kurmaktan söz etmişsiniz.

BE: Evet, ama Kongre ve başkanlığın politik yapısı düşünüldüğünde, bunsuz hiçbir yere ilerleyemeyiz. Gereken tek şeyin sadece hükümetin gerçekleştirmek zorunda olduğu ilerici reformların listesini cebimizde taşımak olduğu fikrinden kurtulmak zorundayız. Genel sağlık sigortası, çocuk ^ bakımı, bunlar sadece laf. Bunları gerçekleştirecek bir hükümet nerede? Daha önümüzde uzun bir yol var. Tamamen iktidarın dışında tutulurken, belirli bir süre içinde daha gerçekleştirilebilir hedefler peşinde koşmalıyız.

Biri sendikal örgütlenme. Şimdi, eğer sendikalar farklı toplulukların desteğine daha açık olsalardı, hepimizin sendikal örgütlenmeye katılmamız gerektiğini söylemek daha kolay olurdu. Toplulukların katılımı sendika liderleri arasında hala bir çeşit yeni fikir gibi görülüyor. Bundan gereğince yararlanmıyorlar. UPS grevi son derece popülerdi ama Kamyon Sürücüleri'nde bu popülerlikten yararlanmayı bildiklerine dair en küçük bir işaret bile göremedim. Eğer grev biraz daha uzayıp grev fonu suyunu çekseydi, "Eh nihayet!" diye söylenen insanların desteğinden yararlanabilmek için kullanacakları bir planları var mıydı? Hayır, yoktu.

Aslında bu tür örgütlenmenin bir bölümünün temeli şu anda sendikaların dışı gibi görünüyor. ACORN meslek kurslarına katılan işsizleri örgütüyor. Bu çok önemli. Sendikaları beklemek zorunda değiliz. İnsanlar Örgütlenebilir, işte o zaman sendikaların onlara yanaşıp zevkle sendika kesintilerini alacaklarından eminim.

Devlet iktidarının uzağında, bir şeyin daha çok önemli

50

olduğunu düşünüyorum; fason üretim yapan Nike ve Disney gibi sadist ve acımasız şirketlere karşı doğrudan eylem. Eğer hükümet bu heriflerin çalışma izinlerini iptal etse ya da fason üretim yapan herhangi bir şirketin satışını yasaklasa ne iyi olur! Ama bunu yapmaz. Dolayısıyla ya Washington'da sonsuza kadar kalır, bazı Kongre üyelerine bizi dinlemeleri için dil dökebilir ya da işe doğrudan sarılır, sokağa çıkar ve o şirketlere hadlerini bildirebiliriz. Ve umut ederim ki, bir noktada hükümetin gerçek bir düzenleme yapmasının zeminini de hazırlayabiliriz. Üçüncüsü, aynı anda hem insanların gereksinimlerini karşılayabilecek ve toplantı yerleri olarak hizmet edebilecek, hem de yeni politik eylemler için sızma tahtası olarak kullanılacak alternatif kurumlar yaratmaktır. Meslek edinme kurslarına katılan işsizleri ve eskiden işsizlik yardımı ile geçinenleri örgütleyen bazı kişiler, iş ararken danışabileceğiniz, varolan işçi haklarını öğrenebileceğiniz ve karşınızda bir örgüt bulabileceğiniz ve bazı sendika temsilcileri ile ilişkiye geçebileceğiniz merkezler Öneriyorlar. Belki katılımcılar çocuk bakımı ya da buna benzer bir şeyler için işbirliğine başlayabilirler.

Hükümette, belki de Özellikle pek dostumuz olmadığında bile, bu tür şeyler cesur eyleme ihtiyaç duyulduğunu gösterirler.

SEP: Başka?

BE: Gerçekte pahalı, fantezi şeylerden söz etmiyorum, çünkü bizim bu tür şeyleri gerçekleştirecek durumumuz, lüksümüz yok. Bunlar daha çok anın gereklerine uymalı Yeterince bilmediğim ama ilginç olduğunu sandığım birçok şey var. Örneğin, çokuluslu şirketlerin tersine, insan emeğini değerlendirmenin bir yolu olarak "topluluk parası" fikri.

SEP: Z Magazine ile yaptığınız bir söyleşide "toplumsal değişimin bilye teorisi'nden söz etmişsiniz. Nedir bu?

51

BE: Bu gerçekten önemli bir teoridir ve aslında bu soruyu teorinin kurucusu olan Georg Kohl adlı bir sendika liderine sormalısınız. Bu, onun fikriydi: Her zaman ne yaptığınızı, eylemlerinizin ne gibi sonuçları olacağını bilemediğiniz durumda etrafa saçılan bir yığın bilye içinde yine de bilye oynamaya devam ettikçe -ben çocukken hiç bilye oynamadım, bu yüzden burada kullanılan sözcüklere bile yabancıyım- sonuçta azar azar hepsinin de hareket edeceğini bilmenizi ele alan bir fikir.

Kohl'un teorisi kendi çalışmamı bu şekilde düşünmemde bana yardımcı oluyor. Kendi oynayacağım bilyelerim var, ama yeterli sayıda bilye oynayan başkaları da varsa, kitle iyi bir yönde ya da en azından daha az intihara götüren yolda hareket etmeye koyulabilir.

SEP: Kendilerini sol ile aynı çizgide görmeyen insanlarla ilericilerin ortak bir zemin bulmasının bir yolu olduğunu düşünüyor musunuz? İlkeli bir azınlık oluşturmanın, gerekli kıldığı tüm uzlaşılarıyla birlikte geniş ittifaklar kurmaktan daha önemli olduğunu düşünüyor musunuz?

BE: Bunların birbirine alternatif oluşturduklarını düşünmüyorum. Eğer ilkesizseniz, bir koalisyonun parçası olamazsınız. Ne olacak yani? Kendi kimliğiniz ve İlkeleriniz olmak zorunda ama her tür insanla birlikte koalisyon ve ittifaklarda çalışmak zorundasınız.

Ben bir feminist ve kürtaj hakları savunucusu olarak, sözgelimi ekonomik adaletle ilgili bazı sorunlar üzerinde, Katolik piskoposlarla birlikte çalışmayı düşünebilirim, çünkü onlar da "sosyal reforma karşı çıkma konusunda epey iyiler. Belirli sorunlar etrafında belirli gruplarla ilkeli bir işbirliğine gitmenin önemli olduğunu düşünüyorum. Sol her zaman bunu layıkıyla yapmıyor.

52

Katıldığım birçok sol toplulukta iç karartıcı olan bu tür bir pürizm söz konusu. Geçenlerde bir toplantıda konuşuyordum. Birisi toplumsal bakımdan sorumluluk taşıyan işe örnek olarak Tom ve Jerry'den söz etti. Sıra sorulara geldiğinde dinleyiciler içinden bazı adamlar kalkıp onların inekleri ya da başkalarını nasıl sömürdüklerini anlatmak için bunu fırsat bildiler. Lütfen!

53

Politik Direnişin Eleştirel Bilinci

BELL HOOKS ırk, toplumsal cinsiyet ve sınıf siyaseti ile ilgili olarak eleştirmenlerin övgüsünü kazanan ve büyük etki yaratan çok sayıda kitabın yazarıdır. Politik bir düşünür ve kültür eleştircisi olarak çalışmaları birçok insanı radikal feminist teori ve eyleme çekmiştir. Ülke çapında konuşmacı olarak çok aranan biridir. İlk kitabı, "Ain't I a Woman: Black Woman and Feminism" (SEP, 1981) Publishers Weekly tarafından "Son yirmi yılın en önemli yirmi kadın kitabı arasında" sayılmıştır. Ho-oks, South End Press ile birlikte altı kitap daha yayımlamıştır. Bunların içinde "Talking Back: Thinking Feminist, Thinking Black" ve "Black Looks: Race and Representation" davardır. Hooks halen New York City Üniversitesi, City College'da İngilizce profesörüdür.

55

SOUTH END PRESS: Radikal siyah feminizm ile ilgili çalışmalarınız beyaz olmayan birçok genç feministe esin verdi ve ilk kitabınız, *Ain't I a Woman'ı* (Ben Kadın Değil miyim?) yazdığınızda siz de yirmili yaşların daha başındaydınız. Kendi politikanızı formüle ettiğiniz zamanlara kıyasla, bugün ilerici genç eylemcilerin karşılaştığı politik ve kültürel iklimde ne gibi farklılıklar görüyorsunuz?

BELL HOOKS: Bugünkü politik iklimde gördüğüm büyük değişikliklerden bir tanesi -topluluklarda, kurumlarda, dostlar arasında- eleştirel bilince ulaşma açısından daha az kolektif destek olmasıdır. Örneğin, politik bilincimin bir parçası olarak, Stan-ford Üniversitesi'ndeki feminist bilinç kazanmam sırasında, bütün kampusta feminizm ile ilgili muazzam bir koşuşturma vardı. Kadınlar yurtlarda örgütleniyor, önyargılı müfredata direniyorlardı. Dolayısıyla, bu durum gerçekten de bilinç yönünden bir tür destek sunuyordu. Oysa şu anda akademik çevrelerde insanların bu tür bir kolektif desteğe sahip olmadıklarını çok daha fazla hissettiklerine sık tanık oluyoruz.

SEP: Bu değişime neyin yol açtığını düşünüyorsunuz?

BH: Siyah Araştırmaları, Feminist Araştırmalar'ın kurumsallaşması hep birçok insan için savaşımın sona erdiği ve kişinin bireysel bilinçlenmeyi ve bakış açısını değiştirmeyi sürdürmek zorunda olmadığı gibi bir duyguya yol açtı.

56

SEP: Kendi politikleşmenize yol açan bazı etkilerden söz edebilir misiniz? Yazılarınızda kadın, yazar, eleştirmen ve politik düşünür olarak kendi gelişiminiz üzerinde çok fazla yoğun-laştırdık. Bu süreci anlatabilir misiniz?

BH: Sürekli yazdığım konulardan biri -ister solcu olmaktan, isterse feminist olmaktan söz edelim- politik tavırları tanımlamakta kullandığımız sözcüklerin, insanlar daha bu dili kullanmadan Önce bu dilin açık seçik tasvir edebileceği direnişçi tavra erişemedikleri anlamına gelmez. Kendi örneğimde, çok ataerkil bir ailede büyümenin direnişimin gelişmesine zemin hazırladığını defalarca söyledim. Ama bu direniş adlandırabilmem ancak günümüzün örgütlü feminist hareketiyle mümkün oldu.

Feminist hareket öncesinde hayatımı en fazla etkilemiş olan sosyal adalet hareketi 60'ların Sivil Haklar hareketi ve Siyah Güç hareketiydi. Bunun nedeni özellikle, ırk ayrımcılığını yasaklayan ve cezalandıran mevcut yasalara karşın, birçok güney şehri gibi, büyüdüğüm şehrin de hala büyük ölçüde ırk ayrımının yaşandığı bir yer olmasıydı. İlk kez siyahlarla beyazların okula birlikte gittikleri bir dünyada yetişmişim. Daha sonra ABD'nin başka yerlerinde de siyahlar ve beyazlar birlikte okula gitmeye başladılar. 16

yaşındayken, siyahlar olarak birçok şekilde kendi rahatımızdan fedakarlık etmemiz gerektiği duygusuyla. Ulusal Muhafızlar eşliğinde okula gittiğimi anımsıyorum. Daha önce, kesinlikle ait olduğumuz yer olarak düşündüğümüz ve onay gördüğümüz salt siyahlara özgü okullara gidiyordum.

Bu, benim için yaşadığım toplumdaki ırkçılık ve beyazların üstünlüğü gibi inanılmaz bir ikilem karşısındaki uyanışımızın başlangıcıydı: Irkçılığa ve ırk ayrımcılığına son vermeyi amaçlayan yasaların hayatlarımızı etkilemediği gerçeğiyle daha genç kızken karşılaşmak zorunda kalmıştım. Çünkü hükümetin açıklamalarına karşın insanlar ırk ayrımcılığının toplumsal ilkeleri-

57

ne bağlı kalıyorlardı. Dolayısıyla, tutucu beyaz anarşiyi, Güney'deki ırkçı beyazların hükümetin ırk ayrımı konusundaki sözlerine kulak asmayışlarını gerçekten iliklerimde hissediyordum. Onlar hayatlarını yönlendiren ayrımcı uygulamalarını sürdürecektirdi. Hayatlarımızın toplumsal ilkelerini yönlendiren bir politik ideoloji olarak beyazların üstünlüğünün, birçok beyaz için hükümetin herhangi bir telkininden çok daha güçlü olduğunu gördüğüm an gözlerim gerçekten açılmıştı.

Sanırım, şimdi beyaz, militarist, ırkçı örgütlere, neo-nazi partilere, her çeşit beyaz üstünlüğü Örgütüne dönüşen bu tür politik anarşinin, tutucu anarşinin yükseldiğini ve devlete karşı çıktığını görüyoruz.

SEP: Bu ırk ayrımcı ortamdan çıkıp liberal tutumlu bir kolej kampusuna geldiğinizde karşılaştığınız bazı çatışmaları da yazmıştınız. Ne tür sorunların doğduğundan söz edebilir misiniz?

BH: Lisans öğrencisi olarak Stanford'a gitmem ve Güney'den California'ya taşınmam gerçekte ABD'nin nüfus yapısı ve coğrafyası ve coğrafi yerleşimin çoğu kez kişinin ırk, toplumsal cinsiyet ve sınıf sorunlarında edindiği bilgiyi ne derece etkilediği üzerinde düşünmemi sağlayan bir deneyim olmuştu. Güney'de tutucu, kökten dinci Hıristiyan kökenli böyle bir taşra yaşamından çıkıp, daha o zaman yaşlı bir nüfus barındıran Pa-lo Alto'nun liberal bölgesine taşınmam -orası bugünkü gibi henüz Silicon Vadisi olarak inşa edilmiş değildi- benim için çok büyük bir değişiklikti.

Ama tekrar söylüyorum, sınıf gerçeği hakkında büyük bir uyanış yaratan bir değişimdi bu. Birçok kişi, bu toplumda mutlak bir kural olarak ırk ayrımcılığı yaşanırken, siyahların birbirlerinden uzak kalmasının mümkün olmadığını unutuyor. Dolayısıyla, işçi sınıfından ve yoksul siyah cemaatlerden tamamen ko-

58

puk bir siyah orta sınıf topluluğu ya da üst sınıf kesimi bulamazsınız. Olayların kısmen gösterdiği ve şimdi sonuçlarına tanık olduğumuz şey, ırksal bütünleşmenin siyahlar arasında yeni bir bölünme yarattığı gerçeğidir; bu, siyahların salt siyah cemaatlerimizde farklı bir toplumsal tavır sergiledikleri anlamına gelmiyor. Ama aslında insanlar sınıfsal açıdan çok daha samimi anlayışlar ediniyorlar.

SEP: Zorunlu olarak politik bilinci tanımlayan ya da ifade eden sözcükler olmadan da bu bilince ulaşılabileceği fikrinden söz etmişsiniz. Çalışmalarınızın yaygın etkisi, kendisini ilerici olarak tanımlamayan birçok okura ulaşması da dikkate değerdi. Solun kitlesine ulaşmakta bazı sınırlara sahip olduğu, kendi tabanını genişletmesini engelleyen bir hitap sorunu yaşadığını düşünüyor musunuz?

BH: Solun Amerika'da kitlelere ulaşmakta karşılaştığı en büyük zorluklardan biri spiritüellik ve dinsel yaşama karşı mutlak saygısızlığıdır. Stephen Carter'ın *The Culture of Disbelief* (İnançsızlık Kültürü) gibi kitapları bu ülkede halkın yüzde sekseninden fazlasının -ister İslam, ister Yahudi-Hıristiyan, ister Budist olsun- dinsel inançlara sahip olduğunu anımsatıyor. Solcular din sorununu tanımak ve bununla baş etmek zorundadır.

SEP: Feminist hareket içindeki bölünmeler çoğu kez ırksal bir nitelik almıştı; beyaz, orta sınıf feminist hareketin beyaz olmayan kadınlara seslenmediği gibi bir anlayış söz konusu...

BH: Tam da medyanın feminist harekete yanıt vermekte en çok zorlandığı konulardan birini vurguladınız. Çünkü feminizmin ırk sorunlarına eğilmesini ve çoğu kez sınıf gerçeğinin kabul edilmesini isteyenler beyaz olmayan kadınlardan başkası de-

59

ğil. Ama büyük, daha yaygın medya kuruluşları -ve reformist beyaz feministlerin yarattığı medya, yani yayımladıkları kitaplar, düzenledikleri konferanslar da bunun içine girer- beyaz olmayan kadınların, özellikle de siyah kadınların aynı zamanda neredeyse sürekli olarak sınıf gerçeğine büyük ölçüde dikkat çektiklerini görmeme eğilimindedir. Hiç kimse bir ırkçıya "ırkçısın, öyleyse sadece ırklarla ilgilenin" diye tepki gösterebilir mi? Irksal ve sınıfsal duruşların iyice iç içe geçtiği her zaman kabul edilmiştir, öyle ki, sınıftan söz etmeden ırktan söz etmeniz olanaksızdır. Beyaz olmayan kadınlar, ayrıcalıklı-sınıf, beyazların feminizmini eleştirdiklerinde, bu çoğu kez ırksal bir eleştiri olarak algılanmıştır. Oysa bu, gerçekte önyargıları birlikte oluşturdukları ölçüde sınıf ve ırk dinamiklerinin kavranmasından kaynaklanan bir eleştiridir.

SEP: "Kimlik politikası"na yönelik bazı sol eleştiriler de aynı şeyleri mi gözden geçiriyor?

BH: Kesinlikle. Demek istediğim, sadece yerli Amerikalı düşünürleri örnek olarak alırsak, bu kültürdeki yerli Amerikalıların, Kızılderililerin yaşadıklarından söz ederken sınıf gerçekliğine dikkat çekmemiş olan

bir tek yerli Amerikalı ilerici düşünür bulamazsanız. Çünkü sınıf ayrımları gerçeğine değinmeden - Amerikan hükümetinin Amerikan Kızılderililerinin topraklarına el koymasının ırkçı bir davranış olduğu kadar temelde sınıfsal bir baskı ve yok etme stratejisi olduğundan söz etmeden-yerli Amerikalı halklardan söz etmek olanaksızdır. Biz, beyaz ırktan olmayan solcular, hiçbir zaman sınıf sorunlarını görmezden gelmedik. Ama ilginç olan, çoğu kez sınıftan hiç söz etmi-yormuş gibi anlaşılmamız. Çünkü çoğu zaman radikal beyaz solun ağırlıklı olarak kabul etmiş olduğu dil ve terminolojiyi kullanarak sınıftan söz etmeyiz.

60

SEP: Solcular olarak çıkarılması gereken diğer dersler neler?

BH: Sanırım, solcuların, özellikle de solcu olup da ayrıcalıklı sınıfların gerçekliği içinde yaşayanların kavraması gereken en zor ders, gerçekte farklı kurtuluş savaşlarını birbirine bağlayan halkların ve insanları birbiriyle ilişki kurmaya iten şeyin ne olduğudur. Örneğin, Henry Louis Gates, Jr. ve Cornel West gibi insanların sosyal devlet konusundaki duruşları bende düş kırıklığı yaratmıştır. Ya da Cornel West gibi, sosyal devlete yönelik eleştirileri, militarizm ve emperyalizme verdiği destek ile politik açıdan son derece muhafazakar olan biriyle birlikte Bir Milyon İnsan Yürüyüşü'ne katılım da aynı çerçevede değerlendirilmelidir. Bunlar solda ataerkilliğin, ister siyah erkekler ve beyaz ırktan olmayan diğer erkekler, isterse daha etkili beyaz solcular tarafından ifade edilsin, erkek ve kadın arasında anlamlı bir politik dayanışmaya yol açmayan çarpık bir görüş sunmaya devam ettiğini görmemden kaynaklanıyor. Çünkü bu durum çıkarlarımızı her zaman farklılaştırıyor.

SEP: Bu uzlaşmazlık noktalarında odaklanan diyalog ve tartışmalara katılmaktan sizi alıkoyan ne?

BH: Diyalektik alışveriş çatışmayı gerektirir. Cornel West ya da Öteki siyah erkek düşünürler, Stanley Crouch gibi daha tutucu ya da Adolph Reed gibi daha önyargılı olanlarla uzlaşmazlığa düştüğümde, bir diyalog kapısını açık tutmanın ne kadar Önemli olduğunu hissediyorum. Genelde siyah düşünürlerin çoğu siyah kadınlarla diyalog konusunda çok kapalıdır. Bu yüzden Cornel West'in Harvard gibi köklü, ataerkil, beyaz bir kurumda sağlam bir yer edinmesinin hiç de rastlantı eseri olmadığını düşünüyorum. West benimle ve çoğu tavrına katılmayan diğer ilerici düşünürlerle sınırsız diyalog kurmak konusuna pek ilgi göstermiyor.

61

SEP: Solun hangi kazanımları geleceğe umutla bakmanızı sağladı ve başarıya açılan kapılar hangileri?

BH: Devrimci feminizmin ırkçılık, sınıfsal elitizm ve homo-fobiyi de içine alan cinsiyetçiliğe yönelik eleştirisi ve katkısı ölçüsünde ülkemizdeki en sol hareket olduğunu kabul edebiliriz. Geleneksel beyaz erkek sol liderlik, hiçbir zaman ataerkil bağlılıklarından tam vazgeçemediğinden, gerçekte umut vaat eden bir kurtuluş vizyonu hiçbir zaman sunmamıştır. Aydın, radikal, beyaz erkek solun ekonomik sezgileri, beraberinde ender olarak ırk ve toplumsal cinsiyet dinamiklerinin sağlam bir kavranışını da getirmiştir. Ve gerçekten de anti-ataerkil olan erkeklerin başı çektiği bir sol düşünceye sahip olduğumuzu sanmıyorum. Bu noktada Noam Chomsky gibi insanları düşünüyorum. Onun çalışmaları elbette benim için esin kaynağı ve aydınlatıcı. Ama Chomsky'nin kitaplarını okur ve seslendiği insanlara bakarsanız, neredeyse her zaman erkekler olduğunu ve toplumsal cinsiyetin her zaman ikinci plana atıldığını görürsünüz. Dolayısıyla, bence, radikal feminizm -ve burada reformcu feminizm ile bir sol politika olduğuna inandığım devrimci feminizm arasında gerçek bir ayrım yapıyorum- günümüzün her türlü toplumsal hareketine en uzun erimli, en umut verici katkıdır.

Nedenini de söyleyeyim. Devrimci sol feminist politika, kadın ve erkek arasındaki ücret farklarını ciddiye alacağımız bir alan yarattı Bize ataerkil ailenin hem evde, hem de dışarıda destekleyip sürdürdüğü şiddeti eleştirecek bir alan sundu. Erkekliği eleştirerek, erkeklerde militarizm ve emperyalizme karşı tavır alma yönünde güçlü bir istemi yeniden uyandırdı. Ve birçok başka grup, radikal, devrimci, sol feminizmin gündeme getirdiği sorunları sahiplendiğinden, bu grupların her zaman bu sorunlarla uğraştıkları izlenimi doğmuştu. Ama kişiler bazı engelleri gerçekten yıktıkları için günümüzün devrimci feministlerinin

62

eylemlerine çoğu kez övgüler düzmezler. Birçok kişi kadınların işyerlerinde yazgısını bir an bile düşünmemiş olan sendikaların bu konuya tam şimdi el attığına inanmıştır. Onlara göre bu yönelimin nedeni feministlerin bu gerçeğe dikkat çekmesi değildir. Devrimci feminizm, halkın bu harekete katılımının gerçekten bilinçli olarak arttığı toplumumuzda, uzun bir sosyal adalet savaşımının tek Örneğidir. Yani feminizmin nerede kaldığını -örneğin, ırk sorununda reformist feminizm- ve devrimci feminizmin nerede düşünceyi devraldığını düşünürsek, ayrıcalıklı sınıflardan gelen beyaz kadınların kendi deneyimlerini kadınların deneyimiymiş gibi sunmaları hiç mümkün değildir. Artık ayrıcalıklı

sınıftan gelen herhangi bir beyaz feministin ırk ve sınıf sorunları önemli değilmiş gibi davranması mümkün değildir.

Toplumsal değişim ile ilgili düşünce ve stratejilerimiz yanlışken -Örneğin, feministlerin anlaşmalı boşanmaları desteklemeleri- devrimci feminizmi diğer sol politikarlardan daha inandırıcı buluyorum. Feministler anlaşmalı boşanmaları desteklemede başı çektiler. Oysa daha sonra anladılar ki, anlaşmalı boşanmalarda en çok zarar görenler uzun evliliğin iş hayatından uzaklaştırdığı ve boşanacakları erkeğin para kazanma potansiyeline sahip olmayan kadınlardı. Ama feministler sadece oturup, "Bizim tavrımız bu ve burada direktmek zorundayız" diyerek ısrar etmekle kalmadılar. İnsanlar Özeleştiriyi yapıp "Bu sorunlara yaklaşımımız o kadar açık değildi" diyebildiler. Sanırım, aynı özeleştiriyel tutumu devrimci feminizmin eskiden beyaz. Batılı, ayrıcalıklı kadınların Üçüncü Dünya kadınlarına ve öteki ulusların kadınlarına bakışının emperyalizm ve sömürgeciliğin ve Edward Said'in çok açık bir biçimde ifade ettiği gibi "Oryantalizm" in izlerini taşıdığını kabul etmesinde de görüyoruz. Sosyal adalet yanlısı devrimci feminist hareketlerin içinde bu tür içe dönük eleştiriler çoğu kez genelde pek bilinmez. Çünkü egemen düşünce, bu hareketi, gelişen, değişen ve sadece Gloria

63

Steinam ya da ilk beyaz anne simgesi, Betty Friedan gibi, liberal kadınların Öncülük etmediği bir hareket olarak sunmakla ilgilenmez. Egemen düşünce akımının hiç tanımadığı solcu beyaz kadınlar ve diğer kadın gruplarının muazzam bir radikal birikimi vardır. Örneğin, gerçekten de uluslararası ilişkileri Batılı kadınların beyaz olmayan dünya halklarına yaklaşımı temelinde değerlendirmeye çalışan beyaz lezbiyen feminist Charlotte Bunch'u düşünüyorum.

SEP: Bugün genç erkeklerin erkeklik ve toplumsal cinsiyet sorunlarına bakışında herhangi bir değişiklik görüyor musunuz?

BH: Hem reformist, hem radikal feminist hareketlerin büyük katkısı medyanın bize anlattığı ve hala satmaya çalıştığı şeyin, yani feministlerin erkek düşmanı olduğu görüşünün tam tersi oldu. Feministler, erkekleri feminist düşünceye ve eylemlere çekmeden, cinsiyetçiliği temelinden değiştiremeyeceğimizin her zaman farkındaydılar. Dolayısıyla 70'lerin başından ortalarına kadar, erkeklerin feminist hareketlerdeki yeri konusundaki düşüncelerimizde büyük değişiklikler meydana geldi. Çok sayıda erkek, Özellikle genç erkekler feminist düşünceyle ilgilendiği ve Kadın Araştırmaları derslerini almaya başladığında, feministlerin emeğinin ürünü olan değişiklikler daha iyi görülür oldu.

Feminist düşüncenin değiştirdiği bir dünyada yaşama gözlerini açan yaklaşık otuzlu yaşlardaki yepyeni bir erkek kuşağına tanık olmak üzereyiz. İlk kez bir kadın pilot gördüğümde neredeyse kırk yaşındaydım, ama artık toplumumuzda anneleri bu kadın pilotlar olan erkekler var. Dolayısıyla, 'kadınlar erkeklerle entelektüel ya da iş hayatı yönünden eşit değildir' diyen bir cinsiyetçi toplumsallaşmanın egemen olduğu bir dünyada büyümeden, yetişkinliğe adım atan bir erkek kuşağına ilk kez sahibiz. Aslında onlar bu kurmacanın, bu yanlış bilincin her düzeyde

64

sorgulandığı bir dünyada doğdular. Son on yılda feminizmin kültürümüz için bu kadar tehdit edici bir hal almış olmasının nedeni kısmen, birçoğumuzun ilk kez on sekiz yaşında edindiğimiz feminist düşünce ile tanıştığımızda yaptığımız toplumsal cinsiyet eleştirilerinde bizim kadar cesur davranan bu genç erkeklerin radikal eleştirel bilincidir. Bu, kültüre, Özellikle de kültürün militaristleşmesine karşı büyük bir tehdittir. Kültürümüzde ataerkilliğin, her yaşta erkeğin kalplerine ve kafalarına seslenen tam bir eleştirisi, ataerkilliği şiddetli bir tepkiye sevk edecek kadar tehdit ediyor. Erkekleri, aile içi şiddet, kadınlar için kürtaj hakları, cinsel taciz gibi konularda bilinçlendirmek için en çok çalıştığımız alanların anti-feminist tepkinin geliştiği ataerkilli alanlar olması hiç de rastlantı değil. Ve popüler kültürde, özellikle de tepeden tırnağa ataerkilli olan belirli bir erkek yurttaş tipinin dİriltildiği sinemada, emperyalizm yanlısı, ataerkilli, erkek-egemen sinemaya dönüşe tanık oluşumuz da bir rastlantı olarak görülemez elbette. Ama bu arada beyazların üstünlüğünü savunan, kapitalist, ataerkilli mevcut devleti güçlendirdiği ölçüde cinsiyetçiliği sorgulayan *Jane'in Zaferi* gibi bir film de gördük. Dolayısıyla, *Jane'in Zaferi* reformist feminist düşüncenin herhangi bir tür radikal, dönüştürücü bir sorgulamaya gerçekten katılmanın tersine, kendi değerlerini yeniden yaratan mevcut devlet yapısıyla bütünleştiğini gösteren temel örneklerden biridir.

SEP: Bir kültür eleştirmeni ve yazar olarak, sanat ve politika ilişkisi aracılığıyla radikal dönüşümün nasıl kısmen meydana gelebileceğini araştırdınız? Politik bağlılık ve estetik değer yaratma arasındaki sınırı nasıl aşabildiğinizi anlatır mısınız?

BH: Edebiyat alanında iki fikir hocam vardı; Lorraine Hans-berry ve James Baldwin. Her ikisi de politik bakımdan tarafsız

65

bir sanat olamayacağını yüksek sesle ilan eden kişilerdi. Demek ki, hem yaratıcı yazarlar, hem de toplumsal eleştirilenler olan bu iki sanatçı da bir yandan sanatçıların politikanın dışında kalamayacağına ısrar ederken, sanatsal bütünlük ve sanatsal yetkinlik kavramını da gerçekten benimsemişlerdi. Amílcar Cabral ve Kwame Nkrumah gibi Afrikalı düşünürlerle birlikte on yedi on sekiz yaşlarındayken hayatıma giren fıkır hocaları olarak, çok boyutlu bir benliğe sahip eleştirel düşünür ve/veya aydın olma özelliğini kişiliklerinde geliştirmiş insanlardı. Onların kişiliklerinde edebi yetkinliği savunurken, aynı zamanda yaratıcı edebiyatı ilerici politik değer ve inançların estetik bir biçimde hayata geçirildiği alan olarak da görebilirsiniz.

Bence, geçilmesi gereken bir sınır yok. Bu, kişinin politik inançları ile estetik ve sanatsal görüşleri arasında bir savaşım yaşaması gerektiğini söyleyen varolan egemen düşüncenin, hakim kültürün yanlış bilincinin bir parçasıdır. Shakespeare sanki kendi politik inançları ile sanatsal görüşü arasında bir savaşım yaşamak zorunda kalmış gibi davranamayız. Aslında, inanılmayacak kadar mükemmel Shakespeare araştırmalarından, şimdi onun sanatının politik görüşünü büyük ölçüde yansıttığını ve bunun da onun sanatını daha değersiz kılmadığını öğreniyoruz. Solcular politik görüşlerini sanatsal yaratımlarında açıkça ifade etmeye kalkıştıklarında, bunun sorgulandığına defalarca tanığız. Ama sınıf ilişkileri tablolarının üslubuna her şeyiyle yansımış olan Vermeer gibi bir ressam -ya da Üçüncü Dünya ve Üçüncü Dünya kadınlarını belirli bir üslupla, sömürgeci ve Oryantalist bir tarzda resmeden Gauguin-örneğinde, bu durum onların aşkın sanatsal görüşlerini sunma yeteneklerini körelten bir şey olarak gösterilmez. Oysa bu ve benzeri sanat stratejilerini kullanan sol için ne zaman bir sorun oluştursa, egemen düşünce tarafından her zaman sanatsal çalışmaların azaldığını öne sürmenin bir aracı olarak gösterilir.

66

SEP: Birçok sol medya kuruluşuna, çoğunlukla beyaz, ayrıcalıklı erkekler tarafından yönetildikleri ve farklı yayın politikaları izlemeleri ve farklı yazarlara yer vermeleri gerektiğini öne süren birçok eleştiri yöneltildi. Bu alanda herhangi bir kıpırdanma görüyor musunuz?

BH: Bu alanda ciddi bir kıpırdanma görmüyorum. Ama sorun bir sol örgütlenmenin sadece beyazlardan oluşması değil. Çünkü, teorik olarak, eğer beyazlar ilericiyse -radikal bilince gerçekten sahiplerse- her şeyin beyazlarca yönetildiği bir ortamda yaşadığımızı ama onların perspektiflerinin önyargılı olmadığına inanmak isterdim. Ben bir şirketin başında ya da üniversitenin rektörlük koltuğunda ya da bir yayınevinin tepesinde oturabilirim, ama siyah olmam, yönettiğim dergiyi sadece siyahların ilgilendikleri ya da onların dikkatlerini çeken olaylara odaklamam gerektiği anlamına gelmez. Farklılık ne kadar anlam taşırırsa taşısın, bizim gene de bundan yakamızı sıyırmamız özünde ilerici, önyargsız eylemin gerçekleşmesi için kadınların varlığına ya da her iki cinsiyetten beyaz olmayan kişilerin varlığına ihtiyacımız olmadığını anımsamamız gerçekten de Önemli.

Bir örnek vereyim: Solcu olarak yazdığımız yazıların bizim kültürümüzde en az gelir getiren bir yazı türü olduğu sınıfsal bir gerçekliktir. Yazılarıyla öne çıkan birçok genç beyaz, ekonomik ayrıcalıklara sahip olan çevrelerden gelmişlerdir. Dolayısıyla sol yayınlarda çalışmayı ve az para kazanmayı seçmiş olmaları, hiçbir zaman bir ev satın alamayacakları anlamına gelmeyebilir. Çünkü paralı olan diğer aile üyelerinden destek alabilir ya da mirasa konabilirler. Bu yüzden, Amerikan solunun tüm tarihinde karşılaşmış olduğumuz zorluğun bir yanı da beyaz ırktan olmayanların ve yoksul beyazların hiçbir mali getirisi olmayan yazı ve kültürel üretimle geçimlerini sağlamalarının çok zor oluşudur,

67

Profesör olmamın ve işimi hala sürdürmemin bir nedeni de -şu anda izinliyim ama akademik çalışmalarımın ayrılmayı istemedim- geçimimi sağlamak için muhalif araştırmalara bağımlı olmadan bu tür araştırmalar yapabilme özgürlüğüne sahip olmaktı. Bu çok lüks bir pozisyon ama stratejik olarak, radikal politik düşünce ve yazma alanına buranın benim geçimimi sürdürebileceğim bir alan olacağını hiç ummadan girmediğimi söylemeliyim. Bu alana hayatımı kazanacağım yerin burası olmadığını bilerek girdim.

Yeterince güçlü olan bir egemenliğe son vermeyi amaçlayan radikal bir politik çizgiye bağlılığa ve yeterince yoğun bir adalet aşkına sahip olmaya gelince: Beni geçindirmediyim diye düşündüğüm çalışmalarla geçen saatleri düşündüğümde, bunların anlamlı bir etki ve bilinç yarattığını biliyorum. Benim durumumda, bu çalışmanın biraz para getirmeye başladığı bir tarihsel dönemde yaşadığım için de şanslıyım. Çok değil henüz on yıl önce durum böyle değildi. Bu, birçok insanın adaletsizliğin doğasını kavramaya çalıştığını ve politik savaşım ve direnme yolları aradığı bir ruh hali yaşadığını düşündürüyor. Bu çok önemli. Bir umut işareti. Bütün toplumsal iklim düş kırıklığı ve umutsuzluk yaratırken, radikal değişim için verilen her savaşımın temelinde umut yatar...

68

Umudun Kaynağı Kurbanların Vereceği Savaştır

PETER KWONG New York City Üniversitesi Lisansüstü Bölümü'nde Sosyoloji Profesörü ve NYCÜ/Hunter Coltege'da Kent Yönetimi ve Planlaması Profesörü ve Asyalı Amerikalılar Araştırma Programı yöneticisidir. İçlerinde "The New China-town" fHİU and Wang, gözden geçirilmiş, baskı, 1996) ve "For-bidden Workers: illegal Chinese immigrants and American Lahor" (New Press, 1998) gibi emeğin tarihi ve militanlık ile ilgili bazı kitapların yazarı, PBS ve NBC için bazı televizyon belgeselleri ve haber programlarının yapımcısıdır. Kwong diğer örgütsel çalışmalarının dışında, Uluslararası Göç, Etnik Yapı ve Yurttaşlık Merkezi ve Çinli Memur ve İşçiler Birliği'nin yöneticisi olarak da çalışmıştır. Göç ve çalışma politikaları konusundaki yazıları, The Village Voice ve The Nation dahil birçok yerde yayımlanmıştır.

69

SOUTH END PRESS: Chinatown topluluğu ile nasıl ilgilenmeye başladınız? Politik çalışma ve araştırmalarınız nasıl başladı?

PETER KWONG: Daha 1965'te, öğrenci vizesi ile Colum-

bia Üniversitesi'ne giderken savaş karşıtı harekete katılmışım. O zamanlar savaş karşıtı gösterilere katılan birkaç Asyalıdan biriydim. Ama hareketi daha yakından görüp, harekette yer alan çok sayıda insanla tanıştımda, Özellikle de 1968 Columbia Üniversitesi Boykotu sırasında, Vietnam Savaşı'nın ırksal yönünün görülmediğini anladım. Bence Vietnamlıların farklı ırktan bir ulus olması nedeniyle, ABD'nin savaşı bu kadar zalim yöntemlerle sürdürdüğü apaçıktı.

1998'in My Lai Katliamı'nın otuzuncu yılı olması kaderin bir cilvesi. Bu bize ABD askerlerinin yüzlerce kadın ve çocuğu gözlerini kırpmadan katledebileceğini anımsatıyor. Bu durum, beyazların savaş karşıtı hareketi içinde yer alan insanların göz ardı ettiklerine inandığım savaşın ırksal yönünün bir kanıtıymış gibi görünüyor. Bu insanlar en çok "çocuklarımızı ülkeye geri getirin" gibisinden laflar ediyorlardı. Zaten Nixon yönetimi de bunu çok istiyordu. Çünkü Vietnam'a yönelik saldırı o zaman sürekli bombardımanla ve Nixon'ın "savaşın Vietnamlaştırılması" dediği, Asyalıların Asyalılarla savaşı olarak sürüyordu. İşte bu noktada savaş karşıtı hareketten koştum ve diğer Asyalı radikallerle birlikte çalışmaya başladım. Birçok Afrikalı Amerikalının çoktan ulaşmış bulunduğu sonuca çok azımız ulaşmış, savaşın ırkçı bir savaş olduğunu kavramıştık. New York'ta Asyalılar Kara Panterler ve Genç Lordlar ile vakit geçirmeye başlamış ve herhangi bir anlamlı politik ka-

70

tılımın kendi halkımıza hizmet etmek için kendi topluluklarımıza gitmek, onlara geri dönüp Örgütlenmek olduğunu kavramışlardı. Benim açımdan bu durum Chinatown'a gitmek demekti, gerçi Chinatown başlangıçta benim yerim değildi. Çünkü orada yetişmemiştim, kimseyi tanıımıyordum ve işçi sınıfından da gel-miyordum. Sadece yabancı öğrenciydim ama gene de ait olduğum yerin Chinatown olduğunu hissediyordum. Başlangıçta kendimi yakın bulduğum grup "I Wor Kuen"di; İlerici Çinliler Derneği'nin öncüsü...

SEP: O zaman Chinatown neye benziyordu? Kitaplarınızda

sözünü ettiğiniz elit işadamları şimdiki gibi güç sahipleri olarak sivrilmiş durumda mıydılar?

PK: Evet, Chinatown'm egemen güçleri uzun zamandan beri vardı ve tam bir sefalet içindeki topluluğu yönetiyordu. Biz Chi-natovvn'a ilk geldiğimizde, nüfusun çoğunluğu yaşlı erkek göçmenlerden oluşuyordu. Uzun süredir ABD'deydiler ve eşlerini ve çocuklarını geride, Çin'de bırakıp gelmişlerdi. Ama oradaki iç savaş nedeniyle de dönemiyorlardı. Böylece 60'ların sonunda, nereden bakarsanız bakın, Chinatown yoksul, tecrit edilmiş bir gettoydu. İşte bu koşullar nedeniyle siyahların ve Latinlerin söylemlerine ideolojik bir yakınlık duyuyorduk. Hem sınıfsal, hem de ırksal perspektiflerle ezilenlerin arasında biz de vardık.

SEP: Savaş karşıtı hareketteki çalışmalarınızdan edindiğiniz deneyimlerden, eski solun öne çıkarmış olduğu fikirlerden hangilerini bu yeni politik duruma uyarladınız?

PK: 60'ların sonu olağanüstü bir iyimserlik dönemi. Bu, dünyanın tüm ezilenlerinin şu ya da bu yolla savaşım verdiği bir dönemdi. Çin gençliği kendi politik egemenlerine meydan okuyordu. Hepimizin esin kaynağı, küçük ve geri bir ulusun bile dünyanın en büyük gücüne karşı durabileceğini göstermiş olan Vietnamlılardı. Ayrıca Fransa ve Almanya gibi kapitali¹: illke-

71

lerdeki bütün Öğrenciler, gençlik kendi politik liderliklerinden reform istiyorlardı. Dolayısıyla fikir şuydu: Tüm dünyada hala devam etmekte olan bu tür bir radikal değişimi, toplumsal değişimi kendi cemaatlerimize de getirmeyi umuyorduk.

Elbette, güçlü iş adamlarının cemaati avuçlarında tuttuğunu da bu sırada anladık. Ve bazı açılardan, topluluğa aşılama çalıştığımız türden radikal mesajlar tam anlamıyla uygun değildi, yoksullar ve yurttaşlık haklarına sahip olmayanlar arasında bile kabul görmüyordu. Böylelikle çok farklı denemelere

giriştik. İçimizden bazıları halka hizmet amacıyla çeşitli projeler yaratmaya, gıda kooperatifleri, sağlık klinikleri kurmaya karar verdiler. Bu etkinlikler aracılığıyla halka ulaşabileceğimizi düşünüyorduk. Yine de çok başarılı değildik. Aramızda hala bir mesafe vardı. Biz radikal toplumsal değişimden söz ederken, halk gündelik geçim derdine düşmüştü. Tek ilerlemeyi milliyetçilik sorununda gösterebilmiştik. Sözelimi, Chinatown sakinleri sosyalist fikirlere ilgi duymadıkları halde, anavatan Çin'den gelen filmleri görmek istiyorlardı. Çünkü her ne kadar bu filmler sosyalist bakış açısıyla çekilmiş olsalar da, Çin'in güçlü olduğunu, Çin'in ayakta kaldığını gösteriyorlardı. Ve bu mesaj cemaat içinde bir Ölçüde yankı buluyor, bir anlamda milliyetçi gurur yaratıyordu. Maalesef bu, bizim için anlaşılabilir bir şeydi.

Herhangi bir olayda her zaman Asyalı Amerikalı radikallerle -bu kişilerin birçoğu Amerika'da doğmuş, Çince bilmeyen kolej eğitimi almış gençlerdi- temelde işçi sınıfından gelen, İngilizce bilmeyen yaşlı Chinatown topluluğu arasında her zaman bu uçurum vardı. Ve bu sürtünme, bu uçurum hep oldu. Kendimize neyi yanlış yaptığımızı hala soruyoruz.

Birçok değişiklikler yaşıyorduk. Ve 70'lerin başlarında birçok ülkede olduğu gibi, ABD'de de radikalizmin sönmeye yüz tutması ve ortaya çıkan tepkilerin yanı sıra öğrenci hareketinin

72

orta sınıfın sorunlarına geri dönüşüyle birlikte, düş kırıklığına uğradık. Halkın arasından çekilip soyut ve teorik tartışmalara daldık. Bazılarımız, Marksizm dahil, farklı teorik alanlarda yanıtlar aradılar.

Yaklaşımımız daha da soyut hale geldiğinden, hareketteki bölünmeler daha da kesin ve sekter olmaya başladı. Ben de bu sürece tamamen batmış durumdaydım. Ama cemaatimizi örgütlenme tarzımızda bir şeylerin yanlış olduğunu da iyice kavramıştım. Çin cemaatini ciddi olarak inceleyerek yanıtlar aramaya başladım.

Araştırmaya 30'lu ve 40'lı yılları inceleyerek başladım. Bu dönem de uluslararası başkaldırı dönemi olmuştu; ABD'de, Çin'de ve genelde dünyada epey radikalizm yaşanmıştı. Bu olayların ABD'deki Çin topluluğu üzerinde nasıl bir etki yarattığını anlamak istiyordum. Ve hayli ilginçtir ki, o zaman Chinatown'da da ciddi bir eylemliliğin yaşanmış olduğunu keşfettim. Gerçekte, tıpkı bizim 60'larda yaptığımız türden bir değişim yaratmak için, aynı radikal yaklaşımı benimsemiş olan Çinli militanlardan oluşan benzer bir grup o tarihlerde de görülüyordu. Böylece, otuzlu yılların Chinatown tarihini incelemem, kendimizle yüzleşmenin, geçmişimizin Özeleştirisini yapmanın bir vesilesi haline geldi.

Otuzlar hakkında ulaştığım sonuç şuydu: Radikaller, Marksist devrimci ideolojiyi kapitalist sınıf oluşumlarının henüz gerçekleşmediği topluluklara uygulamaya çalışmışlardı Yani, o zaman Chinatown ekonomisi temelde küçük, aile işletmelerinden oluşuyordu. Çamaşırhane sahibinin ailenin de mensubu olduğu bir durumda sınıf çelişkilerinden söz edemezsiniz. Ne var ki, bu durum yine de hiç sınıf çelişkisi olmadığı anlamına gelmiyor. Bu küçük, aile içi emeğin kullanıldığı işletmelerle toprak sahipleri ve büyük mağaza sahiplerinin oluşturduğu elitin kontrol ettiği geleneksel feodal kuruluşlar arasında çelişkiler vardı. Otuzlarda çamaşırhane sahiplerinin geleneksel kurumlara karşı ger-

73

çekten çok ilginç bir demokratik hareketi vardı. Ama Marksist radikaller onları örgütlemeyi dert etmedikleri gibi, klasik sınıf savaşımı teorisini klasik anlamda sınıf oluşumuna sahip olmayan bir topluluğa da uygulayamıyorlardı. İşte bu şekilde kendi çalışmamda neyin yanlış olduğunu kavradım. 70'lerin sonlarına geldiğimizde çoğunun "sekter" Örgütler olduklarını düşündüğüm yapılardan kopmuştum. Onlara katıldığım için pişmanlık duymuyorum, ama neyi yanlış yaptığımızı öğreneceğimiz pratik deneyime sahip olmadığımızı inanıyorum. 70'lerin sonunda, Çinli Memurlar ve İşçiler Derneği'ne girerek onları daha yakından tanıdım. Kendileri de işçi sınıfından gelen işçi örgütçüleriyle ilk önce restoranlarda çalışan garsonların, sonra tekstil işçilerinin Örgütlenmesinde birlikte çalışmaya başladım. O zamana kadar artık imalat sektörü mahalleye girmiş durumdaydı ve dolayısıyla Chinatown'un sınıf yapısı da değişmişti. Bu yeni ve büyük tekstil fabrikalarında ve restoranlarda çalışan işçiler artık işletme sahiplerinin akrabaları değildi. Artık sınıf oluşumu ve kutuplaşması çok açıktı. Bu dönem bir yandan yeni savaşımında daha aktif rol alırken, yıllarca sürdürdüğüm araştırma ve çözümlemelerimin çalışmalarımı nasıl olumlu etkileyebildiğini gördüğüm yıllardı.

Ama şimdi de, hem militan olmaktan, hem de entelektüel olmaktan farklı olan "militan-entelektüel" olmayı Öğrenmek zorundaydım. Kendimi bir militan olarak gördüğüm ve tamamen örgütlenmekle ilgilendiğim bir dönem olmuştu. Oysa asıl katkımı yapabileceğim ya da yapmam gereken alan burası değildi.

Bir entelektüel olduğumdan, işim araştırmak ve çözümlemek olmalıydı. Gerçek katkımı bir dış gözlemcinin bakış açısıyla yapamazdım. Akademisyenlerin büyük bir kısmı dış gözlemcilerdir; tanımlayıp çözümledikleri olaylara katılmazlar, hareketin tarihinin bir parçası değildirler. Bilgilerimi savaşımın parçası olmaktan, liderlik içinde bulunarak değil, örgütçüler arasındaki

politik ve taktik tartışmalara gerçekten katılarak edinebileceğimi hissediyordum. Daha doğrusu benim işim, insanların bana anlattıklarını dinleyip, sorunları asıl çatışmalara katılanların bakış açısından kavramaya çalışmak olmalıydı.

Bu güç bir rol, çünkü her zaman -entelektüel ve bir yığın politik çözümleme becerisine sahip biri olarak- "Hey, işler bu şekilde yürüyecek" demek gibi bir eğilim vardır. Bu duruma düşen sol hareketlerin birçok sorun yaşadığını düşünüyorum. Birçok radikal çevre kendisini hareket olarak görüyor. Başka bir deyişle, şöyle bir tutumları var: "Sorun mu yaşıyorsun? Tamam, biz şunları yapacağız, sen kendine bir avukat bul." Ve kısa bir zamanda işçilerden uzaklaşarak "hareket"e dönüşüyorlar. Çinli Memur ve İşçiler Birliği, iyi düşünülmüş bir teorik proje ile uyum içinde politikalar yürüten bir örgütten çok, gerçekte tabandaki işçilerin hareketi olarak kalmak istiyorsa, her zaman bu eğilimle savaşmak zorundadır.

Elbette, bu bana oynayacağım çok karmaşık bir rol bırakıyor. Katkı yapmaya çalıştığımda, her zaman bir profesör, bir akademisyen olarak görülüyorum. Benim akademisyenliğim geleneksel tarzda olmasa bile, insanların bunu kabul etmesi hala çok güç. Dolayısıyla ne yaparsam yapayım, gene de çoğu kez bir yabancı olarak görülmekten kurtulamıyorum.

SEP: Bugün genç militanların 60'lar ve 70'lerde aktif olan insanların mirasını sürdürmeleri için Önemli gördüğünüz bazı şeylerden biraz söz edebilir misiniz?

PK: Yıllar boyunca savaşımın daha geniş bir çerçeveye sahip olduğunu kavramanın ne kadar önemli olduğunu Öğrendim sanırım. Yaşıtlarımın birçoğu 70'lerde koştular, çünkü olaylarda gerçek bir gerileme yaşandığını gördüler. Sivil haklar gerilerken, Amerikan şirketlerinin gücü yükseliştiydi.

Böylece yaşıtla-

75

rım düş kırıklığı yaşadılar ya da cesaretlerini yitirdiler. Oysa, bana öyle geliyor ki, dünyayı tarihsel olduğu kadar makro ölçekte de kavramamız gerekir. Sadece yaptıklarımızın doğru olduğunu değil, ama gerçekte tarihsel bakımdan olayların bizim yolumuzda ilerlediğini de bilmeliyiz. Hareketin gerileme yaşadığı zamanlar vardır, ama her zaman bir dönüm noktası, kazanabileceğimiz bir zaman gelecektir. Bu tür bir makro-tarihsel değerlendirme yapmadığımız takdirde, cesaretimizi yitiririz. Aynı zamanda, Amerika ve dünya sisteminde temel çelişkiler hakkında teorik bilgi sahibi olmadan, eyleme geçme koşullarımız bizi haklı çıkarsa bile, durumdan nasıl yararlanacağımızı bilemeyiz. Sadece güzel şeyler yapmakla yetinmemeyi öneriyorum. Buna karşılık sistemde uzun vadeli değişiklikler yapmaya çalışmalıyız. Bunu da sadece tarihsel bağlamda dünya sistemi hakkında güçlü bir kuramsal kavrayışa sahipsek başarabiliriz. Sadece böyle bir kavrayış, toparlanmamızı sağlayacak ve uzun yolda kılavuzumuz olacaktır.

Bana kalırsa, Marksizmin kavranması çok önemli. Kapitalist sistemin temel çelişmesini görmeme yardımcı olan bu teoridir. Aynı zamanda zor anları atlatmama da yardımcı oluyor. Sanırım, 70'lerin sonu çok, çok sıkıntılı bir dönemdi ama bunun küresel bir süreç olduğunu, sadece ABD'de değil, başka yerlerde de ortaya çıktığını gördüğümde cesaretimi biraz toparlayabildim. Marksizm, işler kötüye giderken bile, çelişkilerin sürdüğünü bilmemize yardım ediyor. Gerici güçler ne kadar yükselirse yükselsinler, o kadar büyük bir inişe geçeceklerdir. Umarım ki, insanlar da bunu bekliyorlar.

SEP: "Forbidden Workers" adlı kitabınızda, kaçak işçileri, özellikle Çinli İşçileri bir bakıma emeğin gelecekteki örgütlenmesinin ön saflarında gösteriyorsunuz. Bu çözümlemeye ulaşırken, işçi hareketinin, Örgütlü emeğin başarısızlığından epey söz ediyorsunuz. Bununla ne demek istediğinizi açabilir misiniz?

76

PK: ABD ekonomisinin yeniden yapılandırılmasıyla birlikte sermayenin işçilerin güvenlik ağını ve korunmasını ortadan kaldırdığını söylemeye çalışıyordum. Bütün Amerikan işçilerinin çalışma koşulları kötüleşmiştir. Sermaye Amerikalı işçileri bölmek için işyerlerine göçmenleri sokmuştur. Çünkü göçmen işçiler korunmasız ve sömürülmeye daha yatkındır. Yasadışı göçmenlere gelirsek, en kötü koşullarda yaşayanlar onlardır. Buna rağmen, göçmenler Amerikan işçi sınıfının bir parçasıdır. Dolayısıyla, onlara bazı etnik gruplardan yabancılar olarak bakıp görmezlikten gelmek yerine, onları örgütler ve çalışma koşullarının kötüleşmesinin sürüp gidemeyeceği güvencesini verirsek, iyi bir iş yapmış oluruz. Eğer Amerikalı işçiler, göçmenler ve azınlık ırklarla birlikte savaşım vermezse, şu anda kaçak göçmenlerin yaşadığı koşullar tüm işçilerin gelecekteki koşullarını belirleyecektir. İşte anlatmak istediğim şey bu.

SEP: Göçmen işçilerin bazı kazanımlar elde edebildiği birkaç yeni örnek var. Örneğin, işçilerine ücret Ödemeyen bir tekstil fabrikasına taşeron iş yapan Jessica McClintock'a karşı açılan davada ve bir garsonun çalışanların hakkı olan ücretleri ve bahşişleri vermeyen yönetimi mahkemeye verdiği Jing Fong Restoranı davasında alınan sonuçlar önemli. Bu başarılarından alınabilecek kalıcı bir ders olduğunu düşünüyor musunuz?

PK: Sanırım, şu anda karşımızdaki bütün bir sistem tam bir dağılma içine girmiş bulunuyor. Sadece iş yasalarından ve işçileri koruyan mekanizmalardan değil, işçi hareketinden ve Örgütlü emekten de söz ediyorum. Başka bir deyişle, güya bir biçimde işçileri koruyan her kurum parçalanmaktadır. İyimserliğimizi korumamıza yol açan şey, kurbanların eninde sonunda savaşım vereceği umududur. Teorik olarak, sermayenin saldırısı işçilerin direnişini giderek zayıflatacak, bir işçi

77

hareketinin varlığını sürdürmesi iyice zorlaşacaktır. Oysa Chi-natown ve bazı Latin örneklerine bakarsanız, müthiş baskı güçlerine karşı bile her zaman için savaşım veren insanların bulunduğunu görürsünüz. Belki çok küçük bir kesim ama savaşımından vazgeçmiyorlar. Wei Chang tekstil fabrikası örneğinde, işçilere binlerce dolar ücret borcu olan işletme sahiplerine karşı, çoğu kaçak birçok işçi vardı. İşçiler "Ücretler bizim hakkımız. Daha ne kadar gerilememizi istiyorsunuz?" dediler. Birçoğu "Sınır dışı edilsem bile, gene de savaşım paramı geri almak istiyorum" demişti. Jing Fong örneğinde, bir kişi açık açık şöyle demişti: "İşçilere verilen bahşişleri çalamazsınız." Restoranda başka hiç kimse öne çıkmaya cesaret edememişti. Chinatown kodamanları ve diğer herkes restoran sahibine kafa tutmaya cesaret eden bu işçiye saldırmıştı. Hatta New York Times'da çıkan bir haber işverenin tarafını tutarak işçiyi eleştirmişti. İşçiyi tutan hiç kimse görülüyordu. Gene de, adam başardı Gene de, namuslu biri -bu örnekte Cumhuriyetçi eyalet savcısı- ortaya çıkıp, "Hey, bu hiç de doğru değil" demiş, araştırma başlatmış ve gerçeği ortaya çıkarmıştı. Dolayısıyla, aşağılanma ne kadar aşırı ölçülere varırsa varsın, bu muhalefetin öne çıkacağını gerçekten gösteren şey bu küçücük savaşımlardır. İşçi hareketinin ana gövdesinin kavgada her gün gerilediğine, bugün bu haktan vazgeçip, yarın başka bir alanda gerilediğine tanık olurken, bu tür başarı örneklerini görmek çok cesaret verici. Kabul, biz küçücük savaşımlardan söz ediyoruz. Bu Chinatown Örneklerinde savaşım düşük ücretler ve uzun çalışma saatlerine karşı değildi, sadece yapılmış olan bir işin parasını geri almak söz konusuydu. Bunlar gene de iyimser olmamıza yetiyor. Bazı örneklerde, sendikalar işçileri susturmak için işverenlerle işbirliği yaptıklarında bile, insanlar gene de savaşım ver-

78

mek istiyorlar. Kazanmayabilirler ama gene de ayağa kalkıyorlar, çünkü onlara göre yanlış yanlıştır. SEP: Kitaplarınızda hukuki ve idari açılardan kaçak göçmenlerin karşılaştığı bazı sorunları büyük ölçüde hafifletebilecek bazı çözümler de getiriyorsunuz. Göç ve Yurttaşlığa Kabul Hizmetleri politikası ile Çalışma Bakanlığı arasındaki bazı anlaşmazlıkları tartışıyorsunuz. Bu kurumlar hakkında iyimser misiniz? PK: Yüzeyde, hukukun işletilmesine bağlı kalınmasını istemem soruna yaklaşımın burjuva tarzıdır. Yani, eğer işler çok kötüye giderse, kurumlar zedelenecek ve bu konuda bir şeyler yapmak zorunda kalacağız. Ama baskı yapılmazsa, bu kurumlar hiçbir zaman işlemeyebilir. Dolayısıyla, kitabım işte bu nedenle eninde sonunda bir işçi hareketine duyulan ihtiyaç üzerinde duruyor. Uzun vadede, eğer işçi kitlesi savaşım vermezse, çok ilerleme gösteremeyeceklerdir. Ama sadece bir avuç işçi ayağa kalkarsa, onlar herhangi birimizin düşündüğünden çok daha büyük bir etki yaratacaklardır. Yöneticiler ve sistem ayağa kalkan kitleden korkar. Evet, eğer işçiler ileri adım atarlarsa, o zaman kurumlar tepki göstermek zorunda kalırlar. Avrupa ve ABD'deki liberal, sosyal demokrat sistem bu nedenle kurulmuştur; yoksa Franklin Delano Roosevelt ya da başka birinin iyi niyetinden, samimiyetinden dolayı değil. Sistemi değişime zorlamış olan yirmiler ve otuzlarda seferber edilen güçlü kitle hareketiydi. Güç aşağıdan gelir, tepeden değil.

SEP: İnsanların rahatsız olarak bu sorunlar üzerinde konuşmaları için Golden Venture felaketi -Çin'den gizlice yola çıkan kaçak işçilerin New York'ta karaya çıkması - gibi olayların beklenmesi çok anlamlı değil mi?

79

PK: Evet, ama eğer bu konuda konuşup durmaz ve baskıyı sürdürmezseniz, insanlar unuttur ve başka sorunlara dalarlar. Sanırım, bir Asyalı Amerikalı militanın gerçekten farklılaştığı yer de burasıdır. Eğer doğrudan faaliyetlere katılmadan sorunlar hakkında sadece sınıflarda ve akademik çevrelerde konuşsay-dım, durumu kavrayışım eski ve geçersiz olurdu. Öğretim üyeleri için en önemli ders budur: Bizim rolümüz insanlara eylemin gerekli olduğunu anlatmak ve seferber olmalarına yardım etmektir. Kendimizi değişimin ardındaki kuvvet olarak görmek ya da halk için bir şeyler yapmamız gerektiğine inanmak değil. Halkla birlikte çalışmak zorundayız.

SEP: Solun kendilerini geleneksel olarak solda görmeyen insanlarla koalisyon ya da ittifak kuracağı yollar var mı? Hareketi genişletmeye çalışırken hangi yolları kullanacağız?

PK: Hepimiz İttifaklar kurmaktan söz ediyoruz ve birçok ittifak da var. Ama, tekrar etmek zorundayım ki, birçok militan kendilerini hareket olarak, bu ittifaklarda kendilerini hareketin temsilcileri olarak görme eğiliminde. Dolayısıyla, insanlar diyor ki, "Haydi bir koalisyon oluşturalım" ama kimin koalisyona

katıldığını anlamaya çalıştığınızda, bu kişilerin hep bizim gibi insanlar oldukları, hiçbir politik temeli olmayan bireyler oldukları, pratikte hiç kimse adına konuşmadıkları ortaya çıkıyor. Sanırım, sorunların gerçekten boy gösterdiği yer burası. Gerçek kitle desteğiyle aşağıdan yukarı kurulacak gerçek koalisyonların, ittifakların peşinde olmalıyız. Zor olsa da, Önümüzdeki görev bu.

Özellikle kendilerine kapılarını kapatan sendikaların bu yasağını ortadan kaldırmak için savaşım veren azınlık İşçileri arasında bu türden bazı çabalar görülmektedir. Sözelimi, şu anda New York City'de Asyalı, siyah ve Latinleri hala kaydetmeyen

80

inşaat işçileri sendikaları var. Koalisyonların kurulabileceği yer de burası. Engellemeler sendikaların içinden, kendi üyelerinden ve dışarıdan, onların "solcu" destekleyicilerinden geliyor. Şu anda, azınlıklardan gelen bir işçi sendikaya üye olmak istediğinde, sendikanın "Kendimiz bile iş bulamıyoruz, seni üye alamayız" dediği bir durum yaşıyoruz. Beyaz radikaller diyorlar ki, "Meydan okuyarak işçi hareketini öldürüyorsunuz." Dolayısıyla, aslında birçok beyaz radikal ve işçi militanı, Asyalı ve Afrikalı Amerikalılarla Latin işçilerin durumunu ilerici bir politik sorun olarak hala görmüyorlar. Durumu umutsuz olarak değerlendiriyorlar. Eğer siyahları üye kabul ederlerse, bunun sendikalarını daha da zayıflatacağını sanıyorlar. Örgütsüz işçilerin katılımıyla, gerçekte bir bütün olarak işçi sınıfı hareketinin gücünü artıracağımızı kavramıyorlar.

SEP: Gençleri, özellikle Asyalı Amerikalıları politik militanlığa ya da eğitime ya da ikisinin bir bileşimine neyin çekeceğini düşünüyorsunuz? Yeni kuşak gençliğini motive edecek geleceğin önceliklerinin neler olduğunu düşünüyorsunuz?

PK: Ben eski "cemaat militanlığı" geleneğinden geliyorum ve Asyalı Amerikalılar Araştırmaları'na bu amaçla girmiştim. Bugün Asyalı Amerikalılar Araştırmaları'nın, diğer birçok Etnik Araştırmalar Programı gibi, kimliği sanki edilgen, nesnel bir şeymiş gibi araştırmaya daldığını düşünüyorum. Kimlik etkileşimlidir ve onu güçlendirmenin amacı baskıya ve ırkçılığa karşı savaşım vermektir. Kimliği tanımlamanın amacı soyut bir teorik alıştırma olamaz. Aslında etnik araştırmalar ve Asyalı Amerikalılar araştırmalarının başlangıçtaki görevi, eşitlik ve sosyal adalet için genel savaşımın ruhuyla ırkçılığa son vermektir. Sadece Asyalılar için değil, ama tüm halk için savaşım verdiğimizizi unutmamamız gerekir diye düşünüyorum. Kimlik politikasını

81

bir fikir jimnastiği olarak okumanın birçok genç öğrenciye sıkıcı gelmesinin nedeni budur. Sık sık bana gelip "Bildığınız gibi, tiim konuşmacıların aynı imgeler ve kimlikler hakkında konuşması bizim için sıkıcı" derler, onlara katıldığımı söylerim. Kimlikle uğraşan Öğretim görevlilerinde Asyalıları "Biz kurbanız" diyen insanlar olarak resmetme eğilimi çok fazla. Evet, biz kurbanız ama bunu yazıp durmanın anlamı ne? Bunu nasıl değiştireceğimiz konusunda konuşuyor olmalıydık. Çoğu zaman sorunun özünü görmüyoruz. Her nedense, tek kurbanın biz olduğunu hissederiz. Sanki tüm dünya bunun üzerinde dönüyormuş gibidir. Savaşımızın bu şekilde olacağı düşünmüyorum. Savaşım bütün insanlar için sosyal adaleti amaçlıyor, başlangıçta harekete bu yüzden katılmışım.

Eğer kimlik politikası bize seferber olma gücü veriyorsa, kimlik politikasını sorun etmem. Kimlik sadece ötekilerle ilişki ve savaşımında önem taşır. Aksi halde, bomboş bir şekilde kendini yansıtmaktan başka bir şey değildir. Ayrıca, kimlik politikası gerçekte olup bitenin görülmesini engelleme eğilimi taşır. Çalıştığım kurumda, akademisyen meslektaşlarım, Asyalı Amerikalılar Araştırması programının yöneticisi olarak sadece etnik gurur, etnik kimlik ve kendi gereksiz buldukları tüm bu ıvr- zıvr ile ilgilenmem gerektiğini düşünürler. Aslında bunu pek kaale aldıkları da söylenemez, gerçekte neden söz ettiğimi anlama zahmetine bile katlanamazlar. Öte yandan, Asyalı Amerikalılarla birlikteyken, bana "Neden her zaman Asyalı Amerikalı cemaatlerinin bu iç sorunlarını eşleyip duruyorsun? Neden yabancılara kendi halkını çirkin bir imajla gösteriyorsun?" diye soruyorlar. Ama ben sosyal adalet için savaşım veriyorum. Asyalılara karşı ırkçılık yanlış. Ama Asyalıların kendi ırktaşlarını ezmeleri ve sömürmeleri de yanlış. Bu konuda sessiz kalamam.

82

Toprağımızı Geri Almak, Ruhlarımızı Geri Almaktır

WINONA LADUKE Mississippİ Anİshitabeg Kabilesi'nin üyesi bir Anishhinabe'dir (Ojibwe). Yerküreye Saygı Vakfı'nın yöneticisi ve Beyaz Yerküre Toprak Islahı Projesi'nin Kampanya Yöneticisi'dir. James Körfezi II Hidroelektrik projesine muhalefetin örgütleyicisi olarak, birçok yayın kuruluşu tarafından "en ünlü Yerli Amerikalı çevre eylemcisi" ve 1994'de Time tarafından Amerika'da kırk yaşın altındaki en umut verici elli liderden biri olarak seçilmiştir. 1996'da Yeşil Parti'den Ralph Nader'in başkan yardımcısı olarak seçime katılmış ve 1997'de Indigo Kızları ile beraber "Yılın Kadını" seçilmiştir. 1988'de Reebok İnsan Hakları Ödülü'nü kazanmıştır. Greenpeace ABD şubesinin de eski bir yöneticisi olan LaDuke, Yerli

Kadınlar Ağı'nın eşbaşkanı olarak görev yapmaktadır. Şu anda South End Press'e Yerli çevreciliği hakkında bir kitap yazmaktadır.

83

SOUTH END PRESS: İlk sorum Indigo Kızları'yla birlikte çıktığınız turne ile ilgili olacak. Bundan söz eder misiniz? Proje nasıl gelişti? Popüler sanatçılarla birlikte çalışmanın yarar ve zararları neler?

WINONA LADUKE: 70'lerden beri daha çok Yerlilerin yaşadıkları çevre ya da topluluk sorunlarına dikkat çekmek için sanatçılarla birlikte çeşitli gösteriler gerçekleştirdik. Bugüne kadar egemen bilincin o kadar uzağında kalmıştık ki, savaşlarımıza destek olmak için bu çalışmalar faydalı oldu.

Indigo Kızları'yla birlikte 93, 95 ve 97'de turneler yaptık. İlk önce, üç gösteriden oluşan bir turne yaptık. Bu turne onları o kadar cesaretlendirdi ki, işi büyüttüler ve iki tane yirmi bir gösteriye çıktık. Yaklaşık 500 bin dolar topladık ve nükleer atıklar politikasından Point Hope [Umut Noktası] adlı uzak bir Alaska Yerli köyünün temizlenmesine kadar uzanan çeşitli sorunlar hakkında farklı politik görevlilere 100 bin politik eylem kartı dağıttık. Bazı başarılar kazandık. Point Hope'ta temizliğin başlatılmasını ve Montana'da kutsal bir sit alanında altın çıkarılmasını askıya aldirtmayı başardık. Turnelerin anlamı. Yerli topluluklar hakkındaki mesajın ancak bizim girişimlerimizle bilgilenen bir seyirciye ulaşmasıdır. Ve bu, başlı başına harika bir olay. Genellikle Indigo Kızları'nın hayranları yirmili yaşlardaki genç beyaz kadınlar. Sahnede iki sorunu işliyoruz. İlk, "Hayır, hayır" demektir. Bizi zehirleye-mezsünüz. Topluluğumuzun sınır çizmeye hakkı vardır. Ve ikincisi, Amerika'nın geleceğinin kontrolü kimin ellerinde? Sizin ve

84

benim, halkm mı? Yoksa bu gelecek büyük şirketlerin babasınının malı mı?

Zarar edildi mi? Süperstarlarla ilgili efsaneyi besledi mi? Bir ölçüde. Ama bu kadınlar değişim sürecine çok fazla ilgi duyuyordu. Buna katılıyorlar, çünkü onlar da insan, ne istediklerini bilen, duyarlı kadınlar. Özünde militanlar... Turne sırasında saygı duydukları bazı kişilerden şunları işitmişlerdi: "Amerika'da doğru bir şeyler yapmak için, Yerli halk için doğru olanı yapmak zorundasınız." Birilerinin bunları söylemesini sağlamak güzel bir şey.

SEP: 1996'da Yeşil Parti'den ve Ralph Nader'in başkan yardımcısı adayı olarak seçimlere katılmanızdan biraz söz edebilir misiniz?

WL: Aslında ben seçimlere dayalı politikaya eğilim duyan biri değilim. Daha çok tabandaki topluluk örgütlenmelerine ve yurttaş eylemliliğine ilgi duyuyorum. Gerçi benim için taktiklerden yararlanmak daha çok politik değişim yaratmakla ilgili bir şey. Bir taktiğe kapılıp gidebileceğinize inanmıyorum. Gitmek istediğiniz yeri görüp, oraya ulaşmanızın uzun zaman alacağını kabul etmeniz gerektiğine inanıyorum. Dolayısıyla, bazı şeyleri sistemi oyalamak, bazılarını sistemi dönüştürmek, bazılarını da sisteme alternatif oluşturmak için yaparsınız.

Bir Yerli olarak seçim yarışına katılma konusunda çok karışık duygular içindeyim. Savunduklarımızın birçoğuna karşı olan yabancı bir sistem bu. Aynı zamanda, ABD hukuk sistemi içinde bulunmak ve bu ülkedeki birçok idari yargı süreçlerinde yer almak, beni değişimin bir biçimi olarak Yerli halkın da seçim süreçlerine katılması fikrine karşı çıkmamaya götürdü.

Demokrasinin temelinde, sezgisel, etik anlamda kamu politikasının bu ülkedeki en zengin değil, en yoksul insanların gerek-

85

sinmelerinin karşılanması ile ilgili olduğuna inanıyorum. Seslerini duyuramayacak kadar sessiz olanların hakkını, hepimizin politik söyleme ve diyaloga katılma hakkını savunuyorum. Çok partili sistem bu süreçle ilgili.

Benim için bu deneyim çok aydınlatıcıydı. Politik sürecin çok farklı bir Özelliği olduğu duygusuna kapılmıştım ama ne kadar özel olduğu konusunda hiçbir fikrim yoktu. Sözgelimi, Wyoming'de oy pusulasında yer alabilmeniz için sizin dilekçenizi imzalayacak ve hiçbir zaman Demokrat ya da Cumhuriyetçi partiye kaydolmamış 10.000 seçmen bulmak zorundasınız. Bu da neredeyse olanaksız! Seçim sürecinde demokrasinin nereye gittiği ile ilgili sorular sormak katıldığımız sürecin gerçekten de önemli bir parçasıydı. Ralph ve benim en azından bu diyalogu başlatma konusunda önemli bir adım atmış olduğumuza inanıyorum,

SEP: Nasıl politikleştiniz? Perspektifiniz zamanla nasıl değişti?

WL: Politikaya her zaman ilgi duymuş ve açık tavır almış olan bir aileden geliyorum. Daha küçük bir çocukken beni gösterilere, insan zincirlerine ve çeşitli eylemlere götürürlerdi. Bu durum yetişkinliğe adım atana kadar sürdü. 1973'teki Wounded Knee işgalini anımsıyorum. Her gece TV'de Walter Cronkite ve kayıp listelerini dinlerdik. Adaletsizliğe tanık olmanın gerektiğine ve değişimin sadece savaşımın ürünü olduğuna inanan bir ailede yetiştim. Böylesi bir ailede yetişmiş olduğum için şimdi şanslı olduğumu düşünüyorum.

Resmen politik çalışmalara başladığımda on yedi yaşındaydım. Birleşmiş Milletler'de "Uluslararası Kızılderili Anlaşması Konseyi" adlı bir sivil toplum kuruluşu için, çokuluslu şirketlerin Kızılderili topluluklar üzerindeki etkisi ve doğal kaynakları-

86

nı sömürmesi üzerine bir araştırma yapmam istenmişti. Araştırma Kuzey Çeyen rezervasyonlarındaki madenleri Namibya'da-ki madenlerle karşılaştırıyordu. Namibya ve Kuzey Çeyen'de madencilik sözleşmelerindeki adaletsiz maddeleri, çevre uygulamalarını, toplumsal ve ekonomik koşulları araştırdım. Ardından Navajo rezervasyonundaki uranyum madenlerinin yol açtığı sorunlara sığırdım. Bu, akademik bir perspektiften -o zaman Harvard'da lisans öğrencisiydim- çok fazla insani etkileri olan verileri inceleyip, Harvard'ın aslında bir politik merkez olduğunu kavradığım bir süreçti. 1978'de radon emisyonu sorununun çözümünü, toprağı uranyum madenciliğine ayırmak ve insan yerleşmelerinin yasaklandığı bölgeler kurmakta gören Los Alamos Bilimsel Labo-ratuarının bir araştırmasını anımsıyorum. Bilindiği gibi, bu araştırmada Navajo da gündemdedi. Orada bin adet terk edilmiş uranyum ocağı, on uranyum işletmesi ve kömürle çalışan beş elektrik santrali ve dört kömür yatağı vardı!

79-80'den başlayarak, Navajo'da yeni madencilik ve iskan projelerini durdurmaya çalışan bir Yerli topluluğu örgütlenmesinde çalıştım. Hükümet belgelerini günlük İngilizce'ye ve buradan da Navajo diline çevirmek için epey zaman harcadım. Bildiğiniz gibi, Navajo dilinde "radyasyon" sözcüğünün hiçbir karşılığı bulunmuyorsa, bilinçli bir onay alamazdınız!

Daha sonra, nükleer santrallere karşı savaşım veren insanlarla yakıt çubuklarındaki uranyumun nereden geldiği hakkında konuşmak için nükleer karşıtı mitinglere katıldım. Bu süreçte, projelere kitlesel direnişin farklılıklar içerdiğini, bu projelerin yol açtığı zararın büyüklüğünü, endüstrilerin, ortakların, hükümetin duyarsızlığını gördüm. Bu arada nükleer karşıtı harekette aynı soruları soran, ama kullandıkları elektriğin nereden geldiği konusunda hiçbir fikri olmayan müttefikler de tanıdım. 80'lerin başlarında, Navajo topraklarındaki uranyum madenlerinin çoğu

87

kapatılmıştı. Nükleer enerji bu ülkede can çekişen bir sektör ve bunun nedeni de büyük ölçüde tabandan gelen bu direniştir.

Dolayısıyla, beni politikleştiren süreç bu olaylar zinciriydi. Derken, çocukları babasının memleketi olan Güney Dakota ve James Bay'e taşındım. Orada zaten daha önce belli bir düzeyde bildiğim bir şeyi gördüm: Bu ülkede nükleer enerjiye son verseniz bile, varolan tüketim düzeyine son verinceye kadar, aynı sorunlarla karşılaşarak duracaksınız. Çünkü endüstri başka bir yere taşınabilir. Örneğin, Kanada'da geniş toprakları sular altında bırakan, çok sayıda insanın yaşamını etkileyen hidroelektrik barajlar var. Böylece aslında her zaman bir ölçüde zaten varolan şu çözümlere ulaştım; sorun nükleer enerji kullanıp kullanmamakta ve hidroelektrik santraller kurup kurmamakta değil, sorun mevcut tüketim düzeyinizi frenlemenizde. Sorun emeğe, ekolojik ve kültürel bakımdan tutarlı kalkınma modellerine karşı enerji ve sermaye yoğun endüstriyel modellere dayalı bir toplumda. Sorun insanca yaşama değil fethetmeye dayalı bir toplumun doğasındaki eşitsizliği sorgulamakta. Bir fetih toplumu, diğer halkların topraklarına sürekli müdahale etmeyi, diğer halkların ekonomilerinin kontrolünü ve diğer toplulukları topraklarından sürüp göçmenler yaratmayı beraberinde getirir.

SEP: Toplumsal değişimi hedefleyen farklı hareketler arasında kendinizi en yakın müttefik gördüğünüz hangileri? Katıldığınız çeşitli feminist, çevreci ve Yerli örgütlerdeki deneyiminizi anlatabilir misiniz?

WL: Açıkçası, benim temel çalışmam kendi topluluğumda sürüyor. Çevresel ve kültürel sorunlar üzerinde çalışan bir rezervasyon örgütünü yönetiyorum. Toprağımızı geri almaya çalışıyoruz, çünkü onda dokuzu başkalarının elinde. Üçte biri federal,

eyalet ve il yönetimlerinin elinde bulunuyor. Ben en başta Yerli topluluğumuzun temel sorunu olarak bununla ilgileniyorum. Toprağımızı geri alma süreci bizim Anishinabe halkı olarak ruhumuzun geri alma sürecidir.

Daha genel Yerli topluluğunda, deneyiminin çoğunu kendi projemin tersine, daha çok kendi kabile yönetimlerinin onayından ya da herhangi bir yönetimin onayından yoksun tabandaki Yerli örgütleriyle yaşadım. Zamanla öğrendiğim şey, herhangi bir şeyi doğru yapmak için resmen onaylanmış bir liderlik beklememek oldu.

Çevreci, ilerici ve kadın hareketlerinde gerçekten güçlü birçok kişiyle birlikte çalışma onuruna eriştim. Greenpeace yönetim kurulunda geçirdiğim süre boyunca hem iyi, hem kötü çok şey öğrendim. Birçok insanın büyük bağlılığı, iyi stratejileri ve duyarlılığından öğrendim ve bunların on büyük çevre Örgütü alanında savaşımın sürmesinde oynadığı rolü gördüm. İnsanlar bunları bir bütün olarak düşünür ama bunlar tek bir yapı değildir.

Ayrıca paranın nasıl gücü dayattığını ve çok parası bulunan uluslararası örgütlerin çalışan örgütler olmadığını da iyi öğrendim. Aynı zamanda, geçen yılda Greenpeace'de ortaya çıkan ve bizim ekibimizin atılmasıyla sonuçlanan büyük bir politik savaşta da yer aldım.

Göçmen kültüründen ve daha çok orta sınıftan, beyaz bakış açısından gelmekle birlikte, çevre hareketinin, aynı zamanda insanların yerküre ile ilişkisini düzeltmelerinin bir parçası ve kitamızın hayatta kalması için temel önemde olduğuna inanıyorum.

Kadın hareketinin tüm nüanslarını anlamıyorum. Ama sadece ataerkilliğe değil, ilk servetin nereden geldiği ve bu servetin diğer halklar ve yerküre ile ilişkisini kuran egemen paradigmaya meydan okumak isteyen feministler olduğunu biliyorum. Gerçekten sorunun özüne başka bir yolla inemeyeceğinizi düşünüyorum. Bunun iktidar koltuklarındaki beyaz erkeklerin yerine

89

beyaz kadınları oturtmakla ilgili olduğunu düşünmüyorum. Bu bizim Yerli halk olarak, Üçüncü Dünya halkı olarak durumumuzu niteliksel olarak değiştirmez. Genel sorunlar hakkındaki tartışmalar bazı çözümler getirirse de, bunlar kadın hareketine pek yansımıyor. Ama bu tartışmanın daha yaygınlaşacağı umudunu taşıyorum.

SEP: Kendinizi solun bir parçası görüyor musunuz?

WL: Emin değilim. Bugün bir konuşma yaptım. Biri bana radikal sayılabileceğimi ve muhafazakarların aslında bana karşı çıkacaklarını söyledi. Aslında bunu çok eğlendirici buldum, çünkü ben kendimi muhafazakar sayıyorum. Sanırım, çoğu Yerli çok muhafazakar ve onların muhafazakarlığı, son elli yılda meydana gelmiş olan kültürel, teknolojik, toplumsal ve ekolojik değişimin büyüklüğünü hiç de muhafazakar bulmamalarından kaynaklanıyor! Değişim tamamen radikal. Korkutucu. Çok İleri gitmek bu.

"Muhafazakarlar"ın çok sayıda kimyasalın hayatlarımız üzerinde biriken etkisi hakkında hiçbir fikri yok. Endüstrinin yol açtığı kirliliği nasıl onaracakları konusunda hiçbir fikri yok. Gene de kendilerine muhafazakar diyorlar. Onlar muhafazakar değiller. Muhafazakar olmayan bir dizi karara imza atıyorlar. Muhafazakar karar alma çoğu Yerlinin sözlerindeki gibi olmalıydı. Yerliler, bugün bir karar verdiğinizde, kararınızın sizden sonra gelen yedinci kuşak üzerindeki etkisini düşünün derler. İşte muhafazakar karar alma budur. Dolayısıyla, benim duruşum da böyle.

Sağdan çok solda müttefik bulduğumu biliyorum tabii, çünkü sol, genelde, mevcut paradigmaya ve iktidar yapısına meydan okuyan insanlarla dolu. Ben şu anda var olan yapıyı bütünüyle dönüştürmek istiyorum, çünkü bu yapı sürdürülebilir değil.

90

Sosyalizm mi, kapitalizm mi ya da sol mu, sağ mı sorununa gelince, asıl sorunun endüstriyel toplum ile yerküre temelli toplum arasında olduğunu düşünüyorum. Bunu söylememin nedeni, kapitalizm ve komünizmin gerçekte servetin nasıl dağıtıldığı ile ilgili olduğuna inanmam. Servet, birileri tarafından mı sızdırılacak ya da başlangıçta onun için çalışanlar tarafından da sahiplenilecek mi? Oysa, bildiğiniz gibi, birileri servetin nereden geldiğini sorgulamak zorunda. Toplumun servette ne gibi hakkı var? Toplum ve servetin kaynağı toprak arasındaki ilişki ne? Bunlar sorulması gereken sorular.

SEP: Tabandaki militanların hangi kazanımları geleceğe en büyük umutla bakmanızı sağladı?

WL: Kendi topluluğumun 1300 dönüm toprağı geri aldığına tanık oldum. Şu anda rezervasyonumuzun azalmış olan doğal pirinç ürünü için adil bir fiyatlandırma yaptık; on yıl önce poun-du elli sentken şimdi beş dolar. Dilimizin büyük bir bölümünü geri kazandık. Tören davullarımızdan birini rezervasyonlarımıza geri getirdik. Bütün bunlar kültürümüzü geri kazanmamız için gerçekten anlamlı şeylerdir. 1996'da yirmi yıllık bir savaşımın ardından yolsuzluğa bulaşan bir yönetimi devirdik. Şimdi yeni ve istediğimiz gibi bir yönetime sahibiz.

Yerli topluluklarının James Bay I gibi projelere direndiklerine tanık oldum. Oysa şimdi de karşımıza James Bay III çıktı Bunun nedeni sistematik sorunlara henüz çözüm bulunmamış olması. Quebec ne tür iskan politikaları izleyecek? Serbest ticaret anlaşması karşısında Kanada-ABD ilişkileri nasıl olacak? Bunlar henüz ele alınmış değil. Ama militanların ve Kızılderililerin oluşturduğu ayaktakımı denilen grup, Kuzey Amerika'da-ki en büyük hizmetlerden birini üstlendi ve gerçekten de bazı başarılar kazandı, ne güzel!

91

SEP: Son yirmi yılda militanların ve ilericilerin öğreneme-dikleri derslerin hangileri olduğunu düşünüyorsunuz?

WL: Sanırım, eğer Sierra Club'ta göçmenlik ile ilgili tartışma bir göstergese, çevre hareketinin politikasında bazı gerçek sorunlara sahibiz. Yani, Sierra Club'ta sormam gereken soru -çoğu Yerlinin sorabileceği soru- "Siz kim oluyorsunuz da göçmenlik hakkında tartışıyorsunuz?" sorusudur. Bütün bu beyazlara, diğer insanların buraya gelme hakkını sorgulama hakkını kim verdi?

İkinci soru: Çoğu insan buraya kendi seçimleri sonucu gelmiyor. Gelmelerinin nedeni çevresel ya da ekonomik nedenlerle göçmen statüsüne düşmeleri. Onları göçmenleştiren kim? Sizin hükümetiniz! Eğer bu sorunlarla uğraşmak zorundaysanız, onların sorumluluğunu almalısınız ve suçu başkalarının üzerine atmamalısınız! Sorunun özü budur: Kişisel sorumluluk. Birçok çevrecinin, birçok beyazın sahip olduğu ayrıcalığa -beyazların ayrıcalığına- yani, tüketim düzeyine sahip olmaları için kişisel sorumluluk. İnsanlar diyor ki; "Ben sadece kendi işime bakarım. Dayanışma için çalışmak zor." Zor ya! Ama bildiğiniz bir şey var. Eğer insanlar bizim gibi topluluklar ya da Zapatistalarla dayanışma içinde olsalardı, bu gerçekten de çok işe yarardı. Çünkü bizim topluluklarımız savaşım verirken, bizi silaha sarılmaya zorlayan sizin hükümetiniz! Gücünüzü nasıl kullanabileceğinizi gerçekten Öğrenmek için aldığınız dersleri güncelleştirmeli, kendi kabuğunuzu kırmalısınız.

Başka bir şey daha: İnsanlar perspektiflerini yitiriyorlar. Amerika'da çok kısa zaman dilimleri açısından konuşmak kültürel bir eğilim oldu. Bense tarihten ders almayı öğütüyorum. Tarihin sorumluluğunu üstlenmeyi. Bazen değişimin çok uzun bir zaman aldığını kabul etmeyi. Eğer bu ülkenin tarihine bakarsanız, insanların çoğu haklarını elde etmek için savaşım verdikleri-

92

ni görürsünüz. Bu çağda insanlar bunu unutuyor ve daha çok bunlara başından beri sahip olduklarını ve herhangi bir dönemde savaşımın yorucu olduğunu düşünüyorlar. Değişimi gerçekleştirmek uzun bir zaman alır. elli ya da yüz yıllık bir planınız olmalı.

Bir bayrağa bağlı yurtseverliği değil, bir toprağa bağlı yurtseverliği düşünün. Kendinize bir yer bulun ve orada kalın. İlericiler diyorlar ki: "Kendime hoş bir topluluk bulacağım" ya da "Ben şundan, bundan, vb. hoşlanmam..." Yüksek sesle haykıracağınız bir yer bulun kendinize ve orada kalın. Ve orayı size ait kılın. Küçük bir politik doğruluk adasına dönüştürmeyin. Bu yalnızlık olur.

Bu alternatifi siz oluşturmalsınız. Sadece problemin ne olduğunu ortaya koymakla yetinemezsiniz. Bir çözüm getirmelisiniz. Kendinize bir çözüme varma izni vermelisiniz. Siz de, ben de Nike, Wal-Mart ve GE'nin bir gelecek projesi olduğunu ve bunu hayata geçirdiklerini biliyoruz. Bizim de aynısını yapmamız gerek. Birçok sözde ilerici ya da solcu bütün zamanlarını eleştirerek geçiriyorlar. Çözüm ne? Görüşünüz ne? Eğer neyin olup bittiğini ifade edemiyor ya da gösteremiyorsanız insanları değiştirmek çok zordur. Yerli topluluğumuzun bir üyesi, beyazlar ile Kızılderililer arasındaki farkın, Kızılderililerin ezildiklerini bildikleri halde kendilerini güçsüz hissetmedikleri olduğunu söyledi. Beyazlar ezildiklerini bilmeseler de kendilerini güçsüz hissediyorlar. Bu güçsüzlüğü ortadan kaldırın. Size öğretmekte oldukları mitolojinin bir yanı da sizin güçsüz olduğunuzdur. Güç, kaba kuvvet ve parayla ilgili değil, güç sizin ruhunuzda. Güç sizin canınızda. Atalarınızın, yaşlılarınızın size verdiği şeydir güç. Güç yerküreden gelir, yerküre ile ilişkinizden gelir. Eğer adil bir yaşam sürüyorsanız, güç sizin elinizdedir.

SEP: Genç militanların sorumluluklarını yerine getirme tarzında, eğer varsa ne gibi farklılıklar buluyorsunuz?

93

WL: Bugünkü ilerici ve çevreci hareketin temelinde bir olumsuzluk görüyorum. Kendilerine iş arayan birçok genç olduğunu biliyorum. Ama çok büyük bir aşk ve coşku da görüyorum. Bu gençlerin birçoğunun çok duyarlı olduğuna inanıyorum. Gerçekten! Onlardan çok umutluyum.

SEP: Sadece ilericiler ve militanlar tarafından değil ama egemen medya tarafından da övüldünüz. Bir lider olarak kendi rolünüzü nasıl anlıyorsunuz?

WL: Bildiğiniz gibi, liderlik eğlenceli bir şey. Ben kendimi bir lider olarak değil de sorumlu bir yetişkin olarak görüyorum. Yedi ve dokuz yaşlarındaki iki çocuk annesi olarak, çocukları dokularında ne kadar PCB (PCB: Transformatör ve kapasitörlerde kullanılan çözünmeyen ve son derece zehirli bir endüstriyel bileşim; *polychlorinated biphenyl* -çn.) biriktiği ile değil de mısır gevreklerindeki şeker ile ilgilenmem sorumsuzluk olur. Bu, benim için tam bir sorumsuzluk Örneği olurdu. Çok eğlendirici bulduğum da bu. İnsanlar bir lider arıyor ama bence sadece sorumluluk duymaları gerekir. Hepimiz aynı sorumluluğu duymalıyız.

Yaptığımız işe medya ne kadar fazla yer verirse, bu o kadar iyi, Ama benimle ilgili değil de, yaptığımız çalışma ile ilgili olmalı. Eğer ben medyada daha fazla yer alınmasını sağlıyorsam, ne güzel! Tabii ki, tehlike onların bir "kişilik" yaratması. Ben tamamen etten, kemikten bir insanım. Ve bir kişilik olmak istemiyorum. Beni en çok ilgilendiren şey, benim topluluğumun beni nasıl gördüğüdür. Öbür dünyanın ruhlar patikasından yürürken atalarına bakıp "Elimden geleni yaptım" demek isterim. Bu ne güzel olurdu. İşte kendime biçtiğim değer bu.

SEP: Yüz yıllık planınızı nasıl tanımlardınız? Sizin topluluğunuz neye benzerdi?

94

WL: Toprağımızın geri kazanılması için hem ekolojik, hem de kültürel olarak sağlıklı uygulamaların yerleşiklik kazanması önemlidir, çünkü bu ikisi at başı gider. Dilin geri kazanılması. Tüm bu enerji

hatlarının sökülmesi, bazı yel değirmenlerinin konulması. Uygun teknolojinin belirlenmesi. Rezervasyona yerleşmiş Kızılderili olmayan kişilerle ilişkinin yeniden düzenlenmesi ve onlarla yan yana yaşam. Şimdiki gibi eşitsizliğe değil, eşitliğe dayalı bir ilişkinin kurulması. Bizi kiralamayacaklar ama bizden yardım görecekle. Yerli halklar arasındaki ilişkilerin yeniden kurulması. Ben "küçük güzeldir" fikrine inanırım ve Yerli topluluklarla ilgili inandığım önemli şeylerden biri de binlerce yıldır "gönüllü topluluklar" olarak yaşamış olduğumuzdur. Kırsal toplulukları aynı biçimde yeniden kurmalıyız. İnsanlar bir topluluk kurmaya ve orada birlikte yaşamaya ihtiyaç duyuyorlar. Şimdi biz bir toplum olabiliriz ama "topluluk" değiliz.

SEP: Şu andaki çalışmalarınızdan söz eder misiniz?

WL: Rezervasyon temelinde örgütlenen Beyaz Yerküre Toprak Islahı Projesi'ni yönetiyorum. **İki** yılda bir Indigo Kızları ile birlikte turneye çıkan ve tabandan örgütlenen Kızılderili çevre projelerine her yıl destek olmak için para toplayan ve bazı politik inisiyatifler alarak çalışan Yerküreyi Onurlandırın kampanyasını yönetiyorum. Bu yıl, nükleer atık yasası üzerinde çalışıyoruz, yarım mil ötesinde elli milyon Amerikalının yaşadığı Yucca Dağı'na büyük miktarlarda nükleer atık taşınmasını durdurmaya uğraşıyoruz. Bu olay 30 bin ile 90 bin arasında nükleer atık taşıyan gemi demek. Bunun tamamen rezil bir şey olduğuna inanıyorum. Ve buffaloların uzun vadede korunmasını sağlamaya çalışıyoruz. Belki kim bilir... birkaç yıl içinde buffalo sürülerini görebiliriz...

95

mm m

'Her Aşçı Toplumu Yönetebilir'

MANNING MAKABLE tarih ve siyaset bilimi profesörü ve Columbia Üniversitesi Afrikalı-Amerikalı Çalışmaları Araştırma Enstitüsü'nün kurucu yöneticisidir. 1950 doğumlu olan Ma-rable, Colgate Üniversitesi'nin Africana ve Hispanic Araştırmalar Programının kurucu yöneticisiydi (1983-86). Ohio State Üniversitesi'nin Siyah Araştırmaları Bölümü' nün başkanlığı (1987-89) yapmıştı ve Boulder' daki Colorado Üniversitesi nde tarih ve siyaset bilimi profesörüydü. Marable'ın The Black Scholar, Race and Class ve Monthly Review gibi dergilerde yüzden fazla makalesi yayımlanmıştır. İçlerinde How Capitalism Underdeveloped Black America (SEP, 1983), Beyond Black and White (Verso, 1995), Black Liberation in Conservative America (SEP, 1997) ve Black Leadership (Columbia UO, 1998) de bulunan 12 kitap yazmıştır. Toplumsal sorunlar üzerine yorumlarından oluşan bir yazı dizisi olan "Öteki Amerika" ABD'de ve diğer ülkelerde 325 gazetede yayımlanmıştır. Marable, Siyah Kongre Üyeleri Grubu'na danışmanlık yapmaktadır ve şu anda İletişim Komiteleri ulusal eş-başkanıdır. Ayrıca South End Press yayınevinin klasikler dizisinin editörüdür.

97

SOUTH END PRESS: Konuşmamıza başlarken solun bazı özgün tarihsel projelerinden söz edebilir misiniz? Bazı örnekler verebilir misiniz?

MANNING MARABLE; Radikal tarih açısından her zaman söz edilen on yıllık iki zaman dilimi otuzlu ve altmışlı yıllardır; "eski sol" ve "Yeni Sol". 1960'larda radikal militanlığın yeni dalgasında ortaya çıkabilecek şeyleri en anlamlı bir biçimde müjdelediğine inandığım örgüt Devrimci Siyah İşçiler Birliği ve Şiddet-Dışı Öğrenci Eşgüdüm Komitesi (SNCC) idi. SNCC önemliydi çünkü kendisini Leninist olmayan bir Öncü örgüt olarak görüyordu. Üyeleri kendilerini "gerçek inananlar" olarak tanımlıyorlardı. Konuşma gerektiğinde konuşmakta, harekete geçmek gerektiğinde harekete geçmekte kararlıydılar. İnançları için hapse girmekte tereddüt etmiyorlardı. Örgütlenme yöntemleri topluluklara gidip organik liderlerin ortaya çıkması için olanak ve destek sağlamaktı. Örneğin Fannie Lou Hamer gibi yetenekli liderler böylece doğdular. Katkı yapma modelleri West In-dialı devrimci C.L.R. James'in söylediklerine çok benziyordu: Radikal entelektüeller ve topluluk örgütçülerinin görevi halka ne yapacağını söylemek değil, kitlelerden Öğrenmektir. Ve yeteneklerimiz, fikirlerimiz ve olanaklarımızdan yararlanarak, kitlelere dayanan örgütlerin kendi sorunları için, kendi adlarına savaşmalarını ve kendi organik liderlerini yaratmalarını sağlamaktır. Bu, toplumsal değişimin yukarıdan aşağıya değil, aşağıdan yukarıya modelidir.

Ella Baker da bu stratejiden şöyle söz etmişti: Liderleri yü-celtemezsiniz. SNCC gerçekten de araştırmamız gereken aşağıdan yukarıya radikal bir örgütlenme modeli sunuyordu.

98

Üzerinde durulması gereken ikinci bir model Devrimci Siyah İşçiler Birliği örgütlenmesidir. Bu, sendikal hareket dışında olsa da, üretim alanında kalan bir militanlığı Birlik, kendi deyimleriyle "zenci-masyon" (niggermation) dedikleri, otomobil sanayinin en berbat yerlerinde çalışan, en çok ezilen işçileri örgütlemişti. Yeniden "aşağıdan yukarıya" perspektifiyle radikal demokrasi, sosyalizm ve Siyahların öz-yönetimi ilkeleri etrafında örgütlenen genç erkek ve kız kardeşlerdi. Topluma önderlik etmek için seçim

arenasını değil ama tarihi kendi ellerine almak, zaptetmek istiyor ve gerçekten de iktidar uğruna savaşmayı düşünüyorlardı. Bu savaşımın mükemmel bir değerlendirmesini Dan Georgakas ve Marvin Surkin'in *Detroit: i Do Mind Dying* adlı kitabında bulabilirsiniz. Şimdi bu kitabı South End Press benim yazdığım yeni bir Önsözle ve Detroit savaşımına katılanların düşünceleriyle birlikte yeniden yayımlıyor.

Geleceğin radikalizminin, başarılı bir biçimde geçmişin mirasına ve varolan, hatta iskartaya çıkarılmış radikal demokrasi modellerine dayanacağını düşünüyorum. SNCC ve Birlik her türden hataya ve değerlendirme yanlısına düştüler ama yapmaya çalıştıkları şey açısından her ikisi de çok önemliydi. Başarılı bir politik örgütlenmenin insanların her gün gördüğü şeylere, sağlık ve iş, çevre ve konut, çocuklarının eğitimi gibi insanların gündelik hayatını etkileyen sorunlara dayandırılması gerektiğini gördüler. Radikal örgütlenmenin gerçekten kendisini gösterebileceği alan, çelişkileri ve sorunlarıyla gündelik hayatın ta kendisidir.

SEP: Şu anda neden bir SNCC ya da Birlik yok?

MM: Kitlelere dayanan radikal örgütlere neden sahip olmadığımıza bir bakalım. Modern Sivil Haklar hareketinin önde gelen kuramcılarında biri Bayard Rustin'di. Washington'da yapılan 1963 mitinginin koordinatörüydü. 1965'de Seçmen Yasası kabul edildikten sonra Rustin, Sivil Haklar hareketinin doğru- dan eylemden, şiddete dayanmayan sivil itaatsizlikten ileriye giderek seçim alanını Önemsemesi ve bu konuda daha aktif olma-

99

sı gerektiğini öne sürmeye başladı. Hareketin kazanımlarını sağlamlaştırmak için seçilmiş yöneticilerimiz olmalıydı. Kitlede, Siyah topluluk içinde, bu stratejiyi "üst düzeyde bir Siyah yüz" görmek olarak açıklıyorduk. Üst kademelerde bize benzeyen birilerini görmek istiyorduk. Yazılarımda buna "sembolik temsil" dedim. Sembolik temsilin sorunu, temsilci ile seçmenleri arasında bir düzeyde sorumluluk ve ilişki olduğunu varsaymasında yatıyor. Eğer ilişki bir fenotip ya da toplumsal cinsiyet ile ilgiliyse, bu bir hareketin inşa edilmesi için çok kaygan bir zemindir. Neden mi? Açıkçası birisinin Siyah ya da Latin ya da lezbiyen ya da gey olması temsil ettiği belirli bir seçmen grubu adına yetki kullanan bir siyasal oluşuma bağlılığını garanti etmez. Resmi görevlere seçilen Siyahların sayısı 1964'de 100 iken şimdi 9 bini aşmıştır. Otuz yıl Önce Kongre'de sadece beş Afrikalı Amerikalı varken bugün sayı kırkın üzerindedir. Bu, yüzde 800 artış demektir. Ama Siyahlar gerçek iktidarda yüzde 800 oranında güç kazanmışlar mıdır? Tabii ki hayır. Dolayısıyla sadece mevcut seçim sistemi içinde çalışmakla toplumsal değişimin gerçekleşeceğini savunan bu liberal görüş geride kalan dönemde inandırıcılığını büyük ölçüde yitirmiştir.

Sanırım, ortaya çıkmış olan ikinci bir sorun da, New Deal, Yeni Ufuklar ve Büyük Toplum'dan doğmuş olan liberal bir toplumsal değişim paradigmasının çökmesidir. Liberal politik koalisyon göçmüştür. Çöküşünün bir nedeni de solun artık örgütlü bir güç olarak varolmay ısıdır. Sol, her zaman liberallerin aşırıldığı, ılımlılaştırdığı ve iktidar yapılarına uygulamaya çalıştığı fikirler üretmiştir. Ama güçlü, enerjik bir sol olmadan, liberaller kendi kaderleriyle baş başa kalmıştır. Ve kendi kaderleriyle baş başa kaldıklarında da göçmüşlerdir. Yeni bir örnek Gökkuşuğu Koalisyonu'nun ülke çapında dağılmasıdır.

SEP: Nasıl politikaya atıldınız?

100

MM: Gerçek anlamda politikleştiğim ille günü size söyleyebilirim. 4 Nisan 1968'di. Dayton, Ohio'da lise son sınıf Öğrencisiydim ve haftalık bir yerel Siyah dergisine bir makale yazmıştım. Makalenin adı "Gençlik Haykırıyor" idi, çünkü ben haykıran bir gençtim. Martin Luther King, Jr. öldürülmüştü ve annem uçağa atlayıp Atlanta'ya uçmamın -daha önce hiç uçağa binmemiştim- ve tabutun üzerine makalem çıktığı Siyah dergisini örtmemin benim için harika bir şey olacağını düşünmüştü. Atlanta'nın batı yakasında oturan bir teyzem vardı/Sabah çok erken kalktım, saatin 5'inde, bir otobüse atlayıp şehir merkezine gittim. Ne yapıp edip Atlanta'nın kent merkezindeki Siyah cemaatin Ebenezer Baptist Kilisesi'ni buldum. Kiliseye ilk gelen ben olmuştum, sabahın 6.30'uydu ve tüm cenaze törenine tanık oldum. Sabahın köründe kilisenin etrafında on binlerce insan birikmişti. Cenaze korteji ile birlikte, King'in mezun olduğu Atlanta Üniversitesi, Morehouse Koleji'ne yürüdük. Basın kartım olduğu için, töreni yukarıdan görebilen bir binanın dördüncü katında bulunan basın merkezine girmeme izin verildi. 17 yaşındaydım ve bu olayın üzerimde muazzam bir etkisi olmuştu. Tarihin yapılışına tanık oluyordum ve gerçekten de Siyahların tarihinin gelişmesinin bir parçası olmak istiyordum. İşte, politikaya girişim gerçekte böyle oldu.

60'larda erginlik yaşına ulaşan kuşağımın çoğunluğu gibi protesto eylemlerine katıldım. Üniversitedeki ilk yılımda kam-püste Siyah öğrenci demerinin başkanı seçildim. Ama politik çalışmalarımın ikinci aşaması için gerçekte 1976'da üniversitenin lisansüstü bölümünü bitirmeyi bekleyecektim. O sıralarda hem siyah özgürlük hareketinde, hem de büyük ölçüde beyaz sol içinde aktif olmuştum. 1977'de Yeni

Amerikan Hareketi (NAM) üyesiydim ve 1976'da Ulusal Siyah Politika Meclisi (NBPA) içinde aktiftim. Bu örgüt, bağımsız Siyah politik hareketi oluşturmayı hedefleyen, Mart 1972'deki Gary Kongresi'nden doğan

101

topluluk örgütçülerin, seçilmiş yetkililerin ve politik militanların oluşturduğu bir ağıdı. Ben iki sürece de katılmış ve onları benim hem ırksal, hem sınıfsal temele sahip tüm politik yaklaşımı benimseyen ve birbirini tamamlayan yapılar olarak görmüştüm. Yani bir yandan Siyah topluluğunu temel alan, ırksal çelişkiler bağlamında ve Siyah topluluğunu güçlendirmek için savaşım veren bağımsız Siyah politik hareketler olmalıydı. Ama bir yandan da tek başına ırksal bir çözümlemenin kapitalist toplumun özündeki derin çelişkilerin kavranmasında yetersiz olduğu sonucuna varmışım. Böylece yirmili yaşların ortasında olduğum o zamanlar kendimi sosyalist olarak görüyordum. Ama kendimi bir Marksist olarak tanımlamaya başlamam tam olarak seksenli yılların başlarında oldu.

SEP: Marksist politikaya nasıl geçiş yaptınız?

MM: 1976-1980 arasında kendime "sol milliyetçi" diyordum. Bir Siyah milliyetçiydim. O zaman Siyah milliyetçiliğini, topluluk kurumlarının inşası ve bağımsız, tamamen Siyahlardan oluşan bir parti ya da politik yapıyı savunan bir politika anlamında kavırıyordum. Aynı zamanda, ABD toplumu içinde bir tür demokratik sosyalist dönüşüme inanıyordum. İlerici beyazlar ve Latinlerle sosyalist bir projede çalışmaya inanıyordum. 1979'da, NAM içinde Demokratik Sosyalist Örgütlenme Komi-tesi'ne (DSOC) katılıp katılmama tartışılırken, ben Amerika Demokratik Sosyalistlerini (DSA) oluşturmak için DSOC'a katılma taraftarıydım. Bunun temel nedeni, sosyal demokrasiden Marksizme kadar uzanan geniş tabanlı bir örgüt inşa etmenin sosyalist fikirler için halk desteğini harekete geçirmek açısından daha elverişli olduğuna inanmamdı. NAM'ın sadece bin üyesi vardı ve dar bir ideolojik temele sahipti. Böylece DSA'nın başkan yardımcılarında biri oldum.

102

Yaklaşık olarak 1980'lerin başlarında sol milliyetçilikten Marksizme doğru bir tür kuramsal köprü kurdum. Geçiş yaptım yazmış olduğum bir kitapta: *Blachvater: Historical Studies in Race, Class Consciousness and Revoiuûon* (Black Praxis Press, 1981). Kitap 1976 ve 1980 arasında yazdığım denemelerin bir derlemesiydi. *South End Press'in* 1983'te yayımladığı *How Capitalism Underdeveloped Black America* büyük ölçüde Walter Rodney'in öldürülmesi, Ronald Reagan'ın başkan seçilmesi ve hemen ardından başlatılan ikinci Soğuk Savaş ve o sırada Siyahların içinde bulunduğu politik bunalım türüne tepki olarak yazılmıştı. *Blachvater* ile *How Capitalism Underdeveloped Black America*'yi yazmam arasında, eğer bir dogma olarak değil de bir toplumsal çözümleme yöntemi olarak yaklaşırsa, Marksist toplum çözümlemesinin bir toplumun temel çelişkilerinin açığa çıkartılıp açıklanmasının en iyi yolu olduğu fikrine ulaştım. *How Capitalism Underdeveloped Black America* kapitalizmin Siyah topluluğu içinde gelişen sınıf katmanlaşmasını yoğun bir biçimde artırdığını ve sisteme uyum gösteren bir sosyal tabakayı, ayrıcalıklı, orta sınıf Afrikalı Amerikalılar grubunu satın aldığı Öne sürüyordu. Böylece kitabın mantığı beni gerçekten DSA'nın büyük ölçüde temsil ettiği sosyal demokrasinin politik ve kuramsal çerçevesinden uzaklaştırdı. DSA'da birçok kişisel dostum vardı. Örgütün itici gücü olan Michael Harrington'a büyük saygı duyuyordum ama onun ABD'de sosyalizme nasıl varılacağı ile ilgili stratejik görüşünü hiç paylaşmıyordum. Michael solun Demokrat Parti İçerisinde "mümkün olduğu kadar sol" olması gerektiğine ve liberalizmin dürüst kalmasını sağlamak için liberalizm ile yakın bir çalışma ilişkisi içinde olması gerektiğine İnanıyordu. Ben "içten dışa" yaklaşımını benimsememiz gerektiğine inanıyordum. Troçkist değildim. Demokratlara oy verirsiniz ruhunuzun cehenneme gideceği görüşünü savunmuyordum. Ama gerçekte ağırlığımı-

103

zın Demokrat Parti içindeki ilericileri desteklemek ile bağımsız politik adımlar atmaya başlamak ve seçim dışı alanlarda aktif olmak arasında dengelenmesi gerektiğine inanıyordum. Bu perspektif hiçbir zaman DSA içinde egemen olmadı, hiçbir zaman Öne çıkmadı. En sonunda 1985'e geldiğinde açıkçası harekettten ayrılmaya karar verdim. Sert ve uzlaşmaz bir kopuş değildi ama sadece DSA'nın modelinin bu ülkede devlet iktidarını ele geçirebilecek, uygulanabilir bir solun inşasında başarılı olamayacağını kabul etmekten kaynaklanıyordu.

Bu arada bağımsız Siyah hareket de, örgütsel yapılar içindeki nesnel çelişkiler, öncülük eğilimleri, politik sekterlikler ve 60'lar ve 70'lerde birçok sol ve Siyah gruba musallat olan diğer sorunlar nedeniyle seksenlerin başında çökmeye başladı. 1983 ve 1984'de ABD'de yeni bir durum doğmaya başlamıştı. Reaga-nizm yıllarından sonra, Reagan'ın gündemine karşı protestolar ve meydan okumalar ortaya çıktı; 1983'de Chicago'nun ilk Siyah Belediye Başkanı Harold Washington'un seçilmesi, 1983 Washington Yürüyüşü, 1984 Jesse Jackson'un başkanlık kampanyası, Gökkuşluğu Koalisyonu'nun kurulması, 1985 ve 1986 ırk ayrımına karşı yürütülen kampanyalar. Bütün bunlar gerçekten 1988'de

Jackson kampanyası ile doruğa çıktı. Jesse o yıl Walter Mondale'in 1984'de aldığından daha fazla oy almıştı. Bu durum gerçekten Siyahları, Latinleri ve demokratik ve ilerici bir alternatifi destekleyebilecek çok sayıda beyazı içine alan güçlü bir merkez-sol seçmenin varlığını göstermişti. Gökkuşağı hareketi sosyalist bir hareket değildi ama birçok devrimci milliyetçi, komünist, Marksist ve demokratik sosyalistin özgür bir biçimde, rahatlıkla ve açıkça katıldığı bir sosyal adalet hareketiydi.

Gökkuşağı Koalisyonu'nun temel zaafı, tüm üyelere karşı sorumlu olacak seçilmiş bir liderlikle birlikte, demokratik, üyelik temelinde bir örgütlenmeyi sağlamaştırmayı başaramayışın-da yatıyordu. Jackson karizmatik, popülist bir tarzda Siyah li-

104

derlikten yanaydı ve bu 1989'dan sonra kaçınılmaz olarak kendi örgütünün de dağılmasına yol açtı.

Gökkuşağı Koalisyonu'nun dağılması ve 1989'da Doğu bloğu ülkelerinin, 1991 'de de Sovyetler Birliği'nin çöküşüyle birlikte ABD'de hem Siyah politika, hem de sol politika da bir karmaşa ve düş kırıklığı dönemine yuvarlandılar. Bazıları, Mark-sizmin bir toplumsal çözümleme yöntemi olarak tarih tarafından aşılmış olduğuna, bir tür "tarihin sonu" ve "ideolojinin sonu"na ulaşmış olduğumuza -en fazla, gelecekte bir yerde ortaya çıkabilecek sosyal adalet vaadini içeren daha insancıl bir kapitalizm umut edebileceğimize- inandılar. Bence bütün deneyimi Özetleyen en iyi şey 1990'da yazdığım ve daha sonra *Speaking Truth to Power* (Westview, 1996) adlı kitabımda yayımlanan "Aşağıdan Sosyalizm" adlı denemeydi. Siyah Troçkist, politika ve kültür kuramcısı C.L.R. James benim toplumdaki sosyal değişim süreçlerini kavrayışımı daha çok etkilemeyi başarmıştı James'den bu ülkede ilerleme yolunun, kitleleri anlayıp dinlemekten, insanların gündelik hayatlarında sorun olarak gördükleri şeyleri anlamaktan, koşulların kavrayıp hemen anlayabilecekleri türde bir dil konuşmaktan, onlara tepeden bakmaktan değil ama onlardan Öğrenmekten geçtiğini gördüm. Bu yaklaşım, C.L.R. James ve Afrikalı devrimci Amilcar Cabral gibi insanların radikal demokrasiye giden yol konusundaki sezgilerinin büyük gücüydü. Bir politikanın halkın anladığı bir dilden konuşması, gündelik hayatla titreşip burada ortaya çıkan sorun ve dertlere çare olması gerektiği Ho Şi Minh gibi insanların da kavradığı bir şeydi.

Gerçekten radikal olmak olayların köklerine, özüne inmek demektir. Bu fikirlerin birçoğu 1997'de *South End Press* ile birlikte yayımladığım *Black Liberation in Conservati-ve America* kitabında dile getirilmiştir.

Sovyet modelinin çökmesinden sonraki yıllarda birçok insan açıkça sosyalizmden vazgeçti. Bence, sosyalist proje üzerinde

105

yeniden düşünüp, bu dönemde sosyalizmin katılımcı bir radikal demokrasi projesi olarak sadece önemini korumakla kalmadığı, ama bu ülkede uğruna savaşacağımız biricik insani gelecek olduğu sonucuna vardım.

SEP: Bugün Siyah politikanın içinde bulunduğu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz? Bir liderlik bunalımı olduğu görülüyor.

MM: Gökkuşağı Koalisyonu'nun dağılması ve Jesse'nin kendi örgütünü aniden feshetmesinin üzerinden daha on yıl bile geçmedi. Bunlar Siyah politikada büyük bir boşluk bıraktı. Başlangıçta, bu boşluğu kimse dolduramadı. Ve 1990'lann başında Malcolm X iyice öne çıktı. Buna yol açan da öfkelerini, yabancılaşmasını, militanlığını dile getirmeye çalışan ama kendilerini ifade edecekleri bir araç ya da lider bulamayan hip-hop kuşağıydı. Bugün ne hissettiklerini anlatabilmek için yirmi beş yıl önce öldürülen birini diriltmek amacıyla yakın tarihe dönmeye zorlandılar. "Malcolm-mani" işte bu nedenle ortaya çıktı. Ama Malcolm-mani öldüğünden, "İslam Ulusu" örgütünün lideri Lo-uis Farrakhan yeniden ortaya çıktı. Farrakhan, Sivil Haklar hareketinden sonra doğan kuşağın Amerikan toplumunun Siyah toplumun sorunlarına ve kaygılarına herhangi bir anlamlı yolla yanıt verebileceği konusunda büyük bir kötümserlik içinde olduğunu kavramıştı. Bazı yönlerden, Siyah topluluğu "zafer bizim olacak" diyen kuşak ile hip-hop kuşağı arasında meydana gelen bir tür kuşak çatışmasını yaşamaktadır. İkinci Dünya Savaşı ve 60'lann ilk yılları arasında doğan insanlar İçin -ben 1950 doğumluyum, yani ikisinin tam ortasında doğdum- büyük toplumsal değişimlerin ortaya çıktığını gördük. Devrimlere tanık olduk. Üçüncü Dünya devrimlerini destekledik ve onlarla dayanışma içine girdik. ABD başkanının istifa etmesi için savaşım verdik, Vietnam politikasına karşı çıktık, ABD emperyalizmine

106

karşı çıktık, Küba'yı savunduk, gey ve lezbiyen hakları, kadın hakları, Siyahların kurtuluşu, Latinlerin kurtuluşu için savaştık. 1965 ya da 1970 sonrasında doğanlar bambaşka bir toplumsal manzara ile karşılaştılar. En azından büyüme yıllarında en iyi hatırladıkları politikacı Ronald Reagan'dı. Meslek okullarına girişte ırk kotalarının kullanılmasını yasaklayan 1978 Bakke kararından beri sürekli olarak saldırıya uğrayan pozitif ayrımcılığı görmüşlerdi. Sosyal hizmetler ve sosyal programlarındaki ke-sintilere, ülkenin politik kültürünü ve tartışma gündemini büyük ölçüde belirleyen muhafazakarlara tanık olmuşlardı. Sık sık Cumhuriyetçi Richard Nixon'un sağında kalan politikalar izleyen bir Demokrat

başkanı, Bili Clinton'u görmüşlerdi. Dolayısıyla, birçok Siyah gencin ABD'de herhangi bir türde liberal ya da ilerici olasılığın bulunmadığına inanması ve içe dönük ırk ayrımı ve ırk esasını temel alan bir politikaya geçmemiz gerektiğine inanması şaşırtıcı değil. Farrakhan tüm bunları kavramıştı. 1995'te Bir Milyon İnsan Yürüyüşü için çağrı yapıldığında, seçilmiş Siyah yetkililer ve varolan sivil haklar liderliği bu olağanüstü eylemle çalım yemişlerdi. Sorun Farrakhan'ın ırkçılığa karşı çıkacak ve hareketi ileri götürecek bir programa sahip olmamasıydı. *Black Liberation iti Conservative A/nerica'da* yazdığım gibi, adam esasında Booker T. Washington'un 20. yüzyıl sonunda ortaya çıkmış bir versiyonuydu. Homofobikti, Yahudi-karşıtıydı ve büyük ölçüde muhafazakar ve ataerkildi. Kadınların kürtaj haklarına karşı çıkıyordu ve Lyndon LaRouche ile politik ilişki geliştirmişti, Nijerya'ya gidip yazar ve Ogoni militanı Ken Saro-Wiwa'yı katleden cuntayı kucaklamıştı. Siyahların sorunlarını çözümleyebilecek ve çıkarlarını geliştirebilecek türden bir program olarak hoş görülemeyecek ve kabul edilemeyecek bir tür Siyah otoriterizmi temsil ediyordu. Ama, annemin her zaman söylediği gibi, "biraz" bile "hiç yok"tan iyidir. Birçok Afrikalı Amerikalı için Farrakhan'a geçerli bir alternatifi temsil eden bir politik ve toplumsal değişim modeli ortaya koyamadık.

107

SEP: Ne tür bir yanıtın gerekli olduğunu düşünüyorsunuz?

MM: Toplumumuzdaki büyük bölünmelere karşı çıkmak için bizim kolektif bir belleğe ve ezilenlerin direniş hareketlerine dayanan özgül oluşumlara ihtiyacımız var. Ama sadece Siyah topluluğu içinde çalışarak yürütülebilecek hiçbir Siyah sağlık hizmeti stratejisi olamaz. New York City'de sadece ve sadece Latinler için adil bir toplu taşımacılığı sağlayacak hiçbir strateji olamaz. Sadece Amerikan Pasifik Adaları'nın çevresini temizleyecek hiçbir strateji olamaz. Dolayısıyla, sadece kimlik temelinde değil, ama birçok yönden hala beyaz olmayanlar için ırklara özgü bir nitelik alan gündelik hayatın somutluğu temelinde örgütlenmenin gücünün ve öneminin farkına varmamız gerekir. Örgütlenmeyi bu temelin üzerinde inşa edersiniz ama onu aşan ve kimliğin özelliğinden gelen güç ve sınırları kabul eden daha geniş bir toplumsal görüşe sahip olursunuz.

Bugün, sanırım sola gereken şey tarihin eski dönemlerinden gelen ayrılıkları apaçık sürdüren dar örgütçülüğü ve örgüt biçimlerini aşmaktır. Hıristiyan Koalisyonu'nun laik, merkez-sol, ilerici bir versiyonu gibi bir şeye ihtiyaç var. Bu, resmi bir parti değil, ama merkez solda, kitlelere dayalı bir yapı, ilerici kamusal politika gündemini savunan ve üyelik temelindeki bir örgütlenme olabilir. Radikal feministler, radikal gey ve lezbiyen militanların yanı sıra, sosyalistler ve Marksistler de bunun içinde serbestçe çalışabilirler. Hareketi gerçekten ilerletebilecek olanlar kamusal politikanın temel sorunları ve programları -kamusal eğitim, sağlık hizmetleri, konut- doğrultusunda kampanya yürütür.

SEP: Solda sosyalist akımı nasıl yeniden canlandırabileceği-mizi düşünüyorsunuz?

MM: Sosyalizm demokrasi süreçlerinden kopuk kaldığında yolunu büyük ölçüde kaybetti. Benim toplumsal bakımdan adil

108

bir düzen görüşüm, özünde demokratik olan, insanların seslerini duyurmalarına izin veren, halkın gerçekten yönettiği bir toplumu hedefliyor. C.L.R. James, yöneticiler ve yönetenler arasında hiçbir güç hiyerarşisi olmaması gerektiği anlayışını dile getirmek için zaman zaman "Her aşçı toplumu yönetebilir" sloganını kullanırdı. Bu fikir, Antonio Gramsci'nin, bir devrimci partinin amacının her üyesini bir entelektüel haline getirmesi gerektiği teziyle ilişkilidir. Yani herkes gerçekliğe ilişkin bir görüşü dile getirme ve toplumda kendi değerlerini ve amaçlarını hayata geçirme becerisine, yeteneğine sahiptir. Gramsci, özünde demokratik bir gelişim stratejisine, toplumun neye benzeyeceği konusunda elitist, öncü anlayışlara değil ama aslında herhangi bir toplumun merkezinde yer alan işçi sınıfı ve yoksul halkı dinleyip onlardan öğrenme alçakgönüllülüğü ve sabına sahip olmak gerektiğine işaret ediyordu. Halkı dinleme, hayattan öğrenme becerisine dikkat çekiyordu. Cabral, politik yazılarında yoldaşlarından devrim sanatına derin bir alçakgönüllülük ve dürüstlük duygusuyla yaklaşımlarını ister. Cabral'ı dinleyecek olursak, yalan söylememeli, söylenen yalanları açığa çıkarmalı, kolay zaferler Üzerinde hak iddia etmemeliyiz. Toplumsal dönüşüm süreci çok uzundur ve sonunda yapacağımız tek şey bu büyük demokratik hedefin gerçekleştirilmesine küçük bir katkıda bulunmaktan öte bir şey değildir. İşimiz ve görevimiz kapsamlı bir "alternatif toplum" taslağı hazırlamak değildir. Eğer bugün ABD'de sağlık hizmetlerinden yoksun 43 milyon insan olmasaydı, eğer geçen yıl olduğu gibi ABD'de yarım milyon insan sırf sağlık sigortalı olmadığı için acil servislerden geri çevrilmeseydi, birkaç milyon insan sokaklarda yatmasaydı ya da evsiz olmasaydı, toplum gerçekte neye benzerdi diye küçük, iddiasız konuşmalarla bile dert anlatılabilir. Bu, ancak mücadele yoluyla amaca ulaşabileceğini temel alan bir yaklaşımdır ama bu mücadele aynı zamanda kolektif deneyimlerimizin yeteneklerini, aklını, iradesini, sezgilerini açığa

109

çıkaran bir mücadele olmalıdır. İşte "radikal demokrasiyi bu anlamda kullanıyorum. İşte bu nedenle sosyalistim. Çünkü ahlaki ve insancıl bir toplumun ancak ve ancak mücadele yoluyla inşa edilmesinin mümkün olduğuna yürekten inanıyorum.

Değişim Hem Yavaş, Hem de Şimşek Gibidir

URVASHI VAİD gey, lezbiyen, biseksüel ve transseksüel hareket zinciriyle yirmi yıldır ilgilenen bir avukat ve topluluk Örgütleyicisidir. Vaid, araştırma, politika geliştirme, stratejik projeler ve koalisyonlarla ilgilenen topluluklar temelinde Örgütlü bir düşünce oluşturma kuruluşu olan Ulusal Gey ve Lezbiyen Görev Kuvveti (NGLTF) Politika Enstitüsü'nün yöneticisidir. 1997-98 ders yılında New York City Üniversitesi'ndeki Lezbiyen ve Gey Araştırmaları Merkezi'nden (CLAGS) Rockefeller Bursu kazanmıştır. Vaid, 1996'da Amerikan Kütüphaneciler Derneği Gey ve Lezbiyen Kitap Ödülü'nü kazanan "Virtual Equality: The Vainsteraming of Gey and Lesbian Liberation" (Anchor, 1995) adlı kitabın yazarıdır. Aynı zamanda NGLTF'nin eski genel müdürü ve basın bilgi merkezi müdürüdür.

DAVID BARSAMIAN: 60'lann sonu ve 70'lerin başındaki eylemliliğin sonucunda birçok toplumsal hareket gelişti. Biri de gey ve lezbiyen hareketiydi. Bu hareketin amaçları nedir?

URVASHI VAİD: Gey ve lezbiyen hareketin amaçları, gey, lezbiyen, biseksüel ve transseksüeller için tam eşitlik ve insan haklarıdır. Bu, yasal ve hukuksal düzeyde kamu ve özel sektörde çalışma, konut gibi her alanda eşit haklar, bu ülkede yaşayan herkesin yararlanması gereken bütün sivil haklar anlamına gelir. Daha sosyal ve kültürel düzeyde, sanırım gey ve lezbiyen hareketi saygı görmek, ilişkilerimizin temelde insaniliğimi ve meşruluğunu kavratmak, geyler olarak bizim de birçok bakımdan heteroseksüellerin kurduğu ailelere benzeyen çocuklar, anne ve babalarla genişletilmiş ailelerimiz olduğunu kabul ettirmek için savaşım verir. Daha başka sorunlar, hukuk sistemini aşan sorunlar daha var ki, bunların da gey gündeminde çok önemli olduğuna inanıyorum.

DB: Sizce neden bazıları gey ve lezbiyenleri gerçek bir tehdit olarak algılıyor?

UV: İnsanların onları tehdit olarak görmesinin birçok nedeni var. Bunların bir bölümünün sadece tanımamaktan geldiğini düşünüyorum. Bu ülkedeki gey ve lezbiyen toplulukları ancak son zamanlarda, birkaç yıldır görülmeye başlandılar. Biz çoğu Amerikalı için yepyeni bir olguyuz. Çoğu insan bizim de her ailenin bir parçası olduğumuzu henüz anlamış değil. Çünkü kendi aile-

112

lerindeki eşcinsel ablaları, teyzelerini, dayılarını, yeğenlerini ya da kuzenlerini tanımıyorlar.

Dolayısıyla, biz bu ülkenin ve gerçekte her ülkenin dokusundan bir parça olduğumuz halde, bizi hala "öteki" olarak görüyorlar.

Rahatsızlığın bir başka kaynağı da yanlış bilgilendirilmekten geliyor. Bunun bir kısmı şu anda karşımıza çıkan muhalefet hareketinden -aşın sağ ve aşın muhafazakar sağ- besleniyor. Hatta merkezdeki politik akımlar bile zaman zaman gey ve lezbiyenlerin eşitliğine karşı çıkıyor. Bu karşı çıkışlarını gey ve lezbiyenlere ilişkin bazı temel yanlış anlamalara dayandırıyorlar. Biz insanız. Şeytan değiliz. Adı değiliz. Doğadışı değiliz. Biz son derece sıradanız, şaşılacak ölçüde görgülü yaratıklarız, içimizde iyiler de var, kötüler de. Bazımız iyi işler yapıyor, olağanüstü insanlar, yetenekli yazarlar ve sanatçılar. Bazılarımız çalışkan teknisyenler. Biz geniş bir yelpazeyi temsil ediyoruz.

Ama muhaliflerimizin bizim hakkımızda yaydığı yanlış bilgiler çok zarar verici. Sanırım Amerikan seçmenlerinin yanya yakını, -ayrımcılığa karşı çıkan ama geylerin aile sahibi olma ya da evlenme hakları olduğuna katılmayan yüzde otuz-kırklık kesimi, bu yanlış bilgilere kulak kabartıp bunların etkisi altında kalıyor. Dolayısıyla, sanırım bu yanlış bilgilendirmeye ailelerimizde, gündelik hayatlarımızda ve işyerlerimizde cinsel kimliklerimizi açıklayarak ve hayatımızdaki heteroseksüel kişilere kim olduğumuzu, özelemlerimizin neler olduğunu anlatarak karşı koyabiliriz. Sanırım heteroseksüel kişilerin hissettiği korku ve kaygılan gidermede bu epey işe yarar.

DB: Hıristiyan Koalisyon belki de şu anda politika alanında boy gösteren birçok sektör grubunun en öne çıkanı. Onlar gey ve lezbiyenleri kesinlikle doğadışı olarak görüyor ve görüşlerini hem kendi topluluklarında, hem de ülke çapında Cumhuriyetçi Parti içinde çok güçlü bir biçimde sergiliyorlar.

113

UV: Sanırım Hıristiyan Koalisyon ve Pat Buchanan gibi politik sözcülerinin en zehirli açıklamaları, gey ve lezbiyenlerin varlığının bir biçimde Batı uygarlığının temelini dinamit koyacağını söylemeleridir.

Buchanan birçok konuşmasında tekrar tekrar bundan, eşcinselliğe hoşgörü gösteren hiçbir toplumun varlığını siirdüremediğinden söz ediyor. Bu mantıkdışı, tarih dışı, garip bir açıklama olmasına rağmen epey bir taraftar bulmaktadır. İnsanlar buna gerçekten inanıyor. Siz de birçok tarihsel olay için bu tür açıklamalar yapabilirsiniz. "Köleliğe hoşgörü gösteren hiçbir toplum varlığını sürdürememiştir" gibi. Kölelik antik Roma ve Yunanistan'ın temel bir Özelliğiydi. Belki yıkılmalarına bu yol açmıştı, vb.

Bir bakıma, Demokrat Parti üyesi olmayan bir demokrat, demokrasi ve katılımcılığa inanan bir insan olarak, sanırım bütün bu insanların kendilerini etkileyen sorunlara el atarak seferber olmaları iyi bir

şey. Kötü olan şey onlara gey ve lezbiyenler hakkında verilen yanlış bilgiler. Hıristiyan Koalisyon'un kendi üyelerine verdiği bilgi çok çelişkili. Temelde şöyle deniyor: "Günahkarı sevin, günahı nefret edin." Bu çelişkili bir duruş, çünkü gey ve lezbiyenler cinselliğin hayatımızın ayrılmaz bir parçası olması nedeniyle geydirler; tıpkı heteroseksüeller açısından cinselliğin onların varlığının da dokusunu oluşturması gibi. Var-ıyı yönelimden ayıramazsınız diye düşünüyorum. Bunu denemek mantıksızdır. Hıristiyan sağın geyleleri canavar gibi göstermek için harcadığı enerji çok daha verimli olabilir, toplumumuzun eşcinsellikle kesinlikle bir ilgisi olmayan gerçekten ciddi sorunlarından bazılarını çözmek için harcanabilirdi. Geyleler suçun kaynağı değildir. Biz yoksulluğun nedeni değiliz. Cehaletin nedeni değiliz. Amerikan ailesindeki yozlaşmanın kaynağı değiliz. Aslında, bu çöküşün kaynağı ekonomik sistemdir.

Ama biz en rahat suçlanabilen günah keçileriyiz. Geylelerin,

114

göçmenlerin, sosyal yardımla yasayan yalnız annelerin, beyaz ırktan olmayan insanların ve yoksulların günah keçisi haline getirilmesinin daha da arttığı bir devirde yaşıyoruz. Birilerinin günah keçisi haline getirilmesinin daha da artmasının nedeni, bunun mükemmel bir bahane olmasıdır. Büyük şirketler yerine hükümete saldırırız. İnsanları işsiz bırakan büyük şirketlerdir, ama bu devlet bürokrasisi nedeniyle oluyormuş gibi hareket ederiz.

DB: Politik söylemin bir yönü, sadece bu eşcinsel düşmanlığını içermekle kalmaz, cinsellik ve yuvayı yapan dişi kuşlar, anneler ve kültür koruyucuları olarak kadınların rolü konusunda da kesin tanımlanmış bir görüşe de sahiptir. Bu rol Özellikle örneğin, Louis Farakhan ve İslam Ulusu'nun söyleminde duyulur. Sadece Hıristiyan Koalisyonu ile sınırlı değildir.

UV: Sanırım, şu anda kamusal alanda sürmekte olan savaşlar için temel olan, toplumsal cinsiyet ve kadın ve erkek rolleri hakkında çok farklı görüşlerdir. Feministlerin dünyaya katkısı, kadın olmanın ve erkek olmanın anlamının bir imalat olduğunu mükemmel bir biçimde dile getirmektir. Bu, yapay bir yaratımdır. Tarihte dönemden döneme değişiklikler gösterir. Bir çağda kadın için uygun olan bir başka çağda aniden uygunsuz görülmüştür.

Bazıları bütün bir öncülü öne sürerler. Bu görüşe karşı çıkanlar toplumsal cinsiyetin biyolojik olduğunu söylerler. Ya erkek, ya kadımsınızdır! Herkes kadın olmanın anlamını bilir. Açıkça, bu görüşün birçok varsayımı vardır. Dolayısıyla, bu kültürde, her kültürde kadının rolü, erkeğin rolü, bunların ne anlam taşıdığı, bunun heteroseksüel aileleri nasıl etkilediği, geleneksel olmayan ailelerin kabul edilmesinin heteroseksüel çekirdek aileyi nasıl etkilediği konusunda bir tez öne süreriz.

Sanırım, tartışıp görüş ve tezlerimizi Öne sürmekten korkma-

115

malıyız. Gerçi, şu anda muhafazakar hareketin feminizme çok ses getiren ve sert saldırısına tanık oluyoruz. Bir bakıma, sanırım feminizm muhafazakarlığın panzehiri olan bir ideolojidir. Feminizm sadece kadınla ilgili değildir; toplumda güç sorununa yaklaşımın temel bir yoludur. Aynı zamanda ekonomik boyutu da olan bir eleştiridir.

Sadece muhafazakarlığın ideolojik karşıtını nasıl araştıracağımızı daha yeni düşünüyordum. Acaba feminizme tekrar dönmeyip eşitlik, güç ve toplumsal cinsiyet kavramlarını düşünmeye başlasak ve bunu yanıtlamakta bir yardımcı dokunup dokunmayacağını görsək. Elbette, muhafazakarlar seslerini çok fazla duyuruyor ve feminizmi kötülüyorlar. Bu çok ilginç, çünkü kadın kurtuluş hareketi ve politik bir teori olarak feminizm hayatlarımızın son yüz yılında çok değerli katkılarda bulunmuştur. Bunlar çok belirgin Ölçülerde kadının statüsünü değiştirmişlerdir. Feminizm ve kadın kurtuluş hareketi erkeklerin hayatını da büyük ölçüde değiştirmiştir. Sanırım, erkekler çocuk bakımında, kendilerini de zincirlemiş olan erkek kalıplarını reddetme konusunda artık daha fazla olanağa sahipler. Aileyi de büyük ölçüde değiştirdik.

DB: Beyaz erkeğin ayrıcalığı sorunu bu konuda eğitimsiz insanların sınırlarını bozmaktadır. Beyaz erkekle bu konuda nasıl konuşursunuz? Onları kendi toplumsal cinsiyetleri ve derilerinin renginden neredeyse kendiliğinden yarar sağladıklarına nasıl inandırırırsınız ki?

UV: Bu konuda beyaz bir erkekle inandırıcı bir konuşma yaptığımı hiç anımsamıyorum. Sanırım benimle tanıştığım birçok erkek arasında bir duvar, benim yaratmadığım bir duvar var.

DB: Çünkü siz beyaz ırktan olmayan bir kadınsınız?

116

UV: Tabii! İrkçılık ve cinsiyetçiliğin en düş kinci yönlerinden biridir bu, birbirimizielediğimiz bu süzgeçlere nasıl sahip olduğumuz? Birçok durumda, görüyorum ki, ırk ya da toplumsal cinsiyetle kesinlikle hiçbir ilgisi olmayan bir şey söylediğimi sandığım zaman bile, beyaz erkekler bunu kendi üstlerine alınıyorlar. Sanki bunun ırk ve toplumsal cinsiyetle bir ilgisi varmış gibi. Çünkü, bana

baktığımda beyaz ırktan olmayan bir kadın görüyorlar. Bu gülünç, çünkü ben tanıdığım ya da birlikte çalıştığım beyaz adamlara baktığımda, ilk gözüme çarpan beyazlıkları ya da erkeklikleri olmuyor. Kimi zaman ilk gözüme çarpan politik ideolojileri olur. Bir muhafazakarla, bir liberalle, bir radikalle, bir ılımlı ile mi konuşuyorum? Çoğu kez ilk dikkat ettiğim budur. Ya da tavırları, sıcaklığı, insanın hissedilebilen özelliklerini görürüm. O gerçekte konuşabileceğim biri mi? Bu kişiden korkmam gerekir mi? Sadece bir hıyar mı? İnsanın aklına gelen bir yığın şey işte.

Gerçi sorduğunuz soru çok Önemli, çünkü sanırım, beyaz erkeklerde beyaz olmayan halkların oluşturduğu hareketlerin ve ayrıca cinsiyetçiliğe karşı hareketlerin ortaya çıkmasına karşı bir tepki oluşmuştur. İlericiler için, sanırım insanların basının etini yemeden ya da parmakla göstermeden bu kaygı konusunda daha doğrudan konuşabiliriz. Bunu yapmaya çalışırken derim ki, "Ortak bir sosyal adalet politikasını, siz kendi kimliğinizle, ben de kendi kimliğimle paylaşıyor muyuz?" Gerçekten bir diyalog kuracak zamanınız varsa, cevap çoğu kez: "Evet, ortak bir sosyal adalet görüşüne bağlıyız" olur.

İrkçılığa karşı çıkmak için beyaz ırktan olmamak gerekir diye düşünmüyorum. Homofobiye karşı çıkmak için gey olmak gerektiğini düşünmüyorum. Cinsiyetçiliği anlamak ve kadın erkek eşitliğine inanmak için kadın olmak gerektiğini düşünmüyorum. Eğer bu grupların bir üyesiyeniz, sadece bu konularda konuşabileceğiniz gibi bir anlayışın dışına çıkmalısınız. Ben bu-

117

na inanmıyorum. Ben kendimi dar bir çerçevenin içine hapset-memeye çalışıyorum.

Kimliği temel alan hareketlerimizin başarısızlıklarından birinin de ortak politika geliştirme projelerine boş vermek olduğunu düşünüyorum. Daha çok kimlik, daha az politika üzerinde odaklanmıştık. Ben gerçekte kimliğe değer veriyorum. Birçok kez söylediğim gibi, ben neysem oyum, bir lezbiyen. Buna değer veriyorum. Her zaman da böyle kalacağım, nereye gidersem gideyim, dünya hakkında açıkça lezbiyen bakış açısından konuşacağım ve sorunları lezbiyen olarak kendi perspektifimden göreceğim-. Ancak varoşlarda yaşayan bir heteroseksüel anne ile ortak bir zemin bulabileceğimize de yürekten inanıyorum. Gerçekten inanıyorum. Aksi halde, daha çok önyargılı olur ve nasıl bir araya gelemeyeceğimiz konusunda berbat kitaplar yazardım.

Gerçekten de bir yığın insanın yüreklerinde benimsediği ilerici bir öz olduğuna ve bunu kamu politikasında ifade etmemiz ve politikaya katmamız gerektiğine aslında inanıyorum. Birçok insan bu toplumda gördüğümüz zenginlikten herkesin aynı şekilde yararlanması gerektiğine inanıyor. Bu ister parasız ve herkese açık eğitim anlamına gelsin, ister parasız ve herkesin yararlanabileceği sağlık hizmeti anlamına gelsin. İnsanlar hakikaten inanıyor buna. Bunun da ötesinde yoksullara sırtımıza dönüp toplumsal problemleri görmezden geleceğimize -"Ben kendi derdime bakarım. El alemin derdinden bana ne?" diyeceğine- de inanır. İnsanların yüreklerinin derinliklerinde böyle dediklerine inanmıyorum. Dolayısıyla, ben yürekten bir ilerici olduğumu sanıyorum.

DB: Kimlik politikasına karşı eleştiriler yöneltiliyor. Köprü kurmaya değil bölünmeye, parçalanmaya, rekabete katkıda bulunduğu söyleniyor. Bu konudaki görüşleriniz neler?

118

UV: Kimlik politikasına birçok eleştiri yöneltiliyor. Bunlar soldan, sağdan ve kimliği temel alan hareketlerin kendi içlerinden geliyor. Ben kimlik politikasının hareketin bölünmesine katkıda bulunduğunu düşünmüyorum. Sanırım, böyle bir hareketin olmaması kendi güçsüzlüğümüze katkıda bulunur.

Örneğin, gey ve lezbiyen topluluğu içinde, yıllardır büyük bir tartışma sürmektedir. Biz sadece tek bir sorun üzerinde odaklanan bir hareket miyiz? Başka sorunlarla ilgilenecek miyiz? Bir gey hakları hareketinden çok daha genel anlamda bir insan hakları hareketi miyiz? Aramızda bu sorun üzerinde tam bir anlaşmazlık var. İlerici geyleyler kesinlikle diğer sorunlarla ilgilenmemiz gerektiğini, elbette çalışmamızın birincil amacı olarak gey ve lezbiyen eşitliği için savaşım verdiğimizizi ve aynı zamanda eşitliğimizi kazanmak için gerçekleştirmemiz gereken değişikliklerin ırkçılık, cinsiyetçilik ve ekonomik adaletsizlik sorunlarıyla kesiştiğine inanıyorlar. "Kesişme yok. Biz gey hakları uğruna savaşım veririz. Kendimiz üzerinde odaklanmamızı sürdürmeli ve sadece bununla uğraşmalıyız" diyenler de var. Onlar da pragmatik ve ideolojik nedenlerle buna inanıyorlar. Dolayısıyla, kimliği temel alan bu hareketlerin içinde tüm bu tartışmalar sürüp gidiyor.

Solcuların "kimlik sınırlarını aşmalıyız" dediklerini işittiğimde, bu hareketler içinde süren tüm bu büyük tartışmaları bildiklerini umuyorum. Zaman zaman solculardan bunları duyduğumda, sanki tam anlamıyla sağın herkesin eski standart "beyaz erkek ataerkilliği" açısından tanımlandığı "bu evrensel politikaya geçmek zorundayız" demesini andırıyor. Buna geri dönebileceğimizi sanmıyorum.

Yapmamız gereken şey yeni bir yolla şekilleniyor; bu, kendimizi beyaz erkek, beyaz olmayan kadın, gey, çeşitli milliyetlerden beyaz olmayan insanlar olarak kavramamıza dayanıyor. Şimdi bizim yeni yollarla tekrar bir araya gelmemizin mümkün

119

olduğuna inanıyorum, çünkü bunu yapabilecek özgüven ve olgunluğa sahibiz. Otuz yıl Önce bir gey ve lezbiyen kimliği yoktu. Şimdi var. Otuz yıl önce, bunun ortak bir hareket için taşıdığı anlam, bugünkü nitelendirmemizden gerçekten daha farklı bir şey olurdu.

Kimlik politikasının "zorunlu bir hata" olduğunu söyleyen feminist eleştiriler de var. Bunun değerli bir formülasyon olduğunu düşünüyorum. Çünkü ırksal kimliklerimiz ve farklı kültürlere ilişkin anlayışımızda bunun çok temel bir yere sahip olduğunu düşünüyorum. Ama ilericiler için, orada durmak bir hatadır. Sanırım sorunun diğer yanı "Kendimizi böldük" anlayışından kaynaklanıyor...

DB: Kendi marjinalleşmenize katkıda buldunuz. Bu bir tür kendini kurban gibi görme ideolojisi değil mi?

UV: Bunu kabul edemem. Kadın ve beyaz ırktan olmayan insanların ortaya çıkışından farklı birçok etkene bağlı olan solun başarısızlığını bambaşka bir yerde aramak gerekir. Yeni Sol liderler arasındaki kişilik sorunları, kişilik çatışmaları yüzünden, hükümetin solun liderliğini ve örgütlenmesini sistematik bir biçimde ortadan kaldırması yüzünden ve politikasını seçimlerde kitlelere mal etmede yetenezsiz kalması yüzünden sol parçalandı, dağıldı. Çünkü bir dizi kurum doğurmuş olsa bile, yeni yollarla kurumsallaşmayı başaramadı Kendisini politik olarak kurumsallaştırmayı başaramadı. Sanırım, başarısızlığının nedeni kapitalizmin çok açık bir eleştirisini yapmamış olması ya da yaratmaya çalıştığı gerçekte açıkça görülebilir bir dizi kuruma sahip olmamasıydı.

60'larda çocuktum. Çalışmamı Yeni Sol militanların geleneğiyle özdeşleştirmiştim. 60'lar ve 70'lerin başlarındaki savaş karşıtı hareketin, sivil haklar hareketinin, siyah kurtuluş

120

hareketinin ve kadın kurtuluş hareketinin çalışmalarına çok değer veriyorum. Benim kişisel gelişmem daha sonra oldu. Gelişimim sırasında gördüğüm şey parçalanmış bir hareketti. Bu bölünmeye kimliklerin ortaya çıkışının kaynaklık etliğini düşünmüyorum. Aslında bu hareketler tarihsel olarak sözünü ettiğimiz kimlik hareketinin doğuşundan önceydiler. Ama şimdi solcuların ortaya çıkıp, "Gördünüz mü? Şimdi ortada sol diye bir şey kalmamış olmasının nedeni şu kadınlar ile beyaz ırktan olmayan azınlıkların son yirmi yıl boyunca kendi sorunları hakkında sızlanıp durmalarıdır" demesi ne kadar kolay. Aslında, örneğin, gey ve lezbiyen kurutuluş hareketi sokak hareketleri içinde inanılmaz ölçüde aktif olmuştur. Son yirmi yıldır varolan birkaç hareketten biridir. Aynısını kürtaj, kadına karşı şiddet, cinsel taciz gibi sorunlarda örgütlenen kadın hareketi için de söyleyebilirim. Yüz binlerce, milyonlarca insanı seferber edip zihinlerini değiştirmiş olan ilk örgütlenme ve eylemlilik alanları bunlardı. Dolayısıyla, bu hareketleri görmezlikten gelmek yanlış bir yaklaşımdır. Bu hareketlerin sahip olduğu enerji ve yeteneğin getirdiği avantajları bir kenara koyamazsınız.

Gücünü yitirmesiyle ve ciddi bir varoluş tehdidiyle yaşamakla birlikte hala ortalarda Yeni Sol eski tüfekler de dolaşiyor. Dolayısıyla, kadın hareketinin erkek egemen kurumlara yönelttiği tüm eleştiriler ve siyah kurtuluşçuların beyaz egemenlikteki kurumlara yönelttiği tüm eleştiriler, solun bazı kesimleri için hala uygun. Sol, bu kurumları yöneten, birçoğu kesinlikle parlak insanlar olan ve kendilerini işlerine tamamen adanmış olan savaş sonrası kuşağı olarak kalıyor. Onların çok büyük katkılarına saygısızlık etmek istemiyorum. Karşı çıktığım şey, onların doğru, geri kalan herkesin yanlış yaptığı gibisinden tartışılmaz varsayımlarıdır. Eğer sizin bir temeliniz yoksa, kim olduğunuzun hiçbir önemi olmayacak, yaptığınız her şeyde bir yanlış aranacaktır.

121

The Nation ve The Progressive gibi yayınlarda gördüğüm bazı yazılardan ve bazı yeni kitaplardan anladığım kadıyla bize yeniden birleşme çağrısı yapılıyor. Bizim İçin birleşmenin mümkün olduğunu düşünüyorum. Ama bizim için 60'lann Yeni Sol'undaki gibi birleşmek mümkün olmayacak. Yeni Sol'unkİn-den çok farklı olarak, 21. yüzyılın ilerici halkçı hareketi olarak birleşmek zorundayız. Bu, bugünkü kimlik temelinde örgütlenen hareketlerimizin görüldüğünden de çok farklı olacak. Şu anda böyle bir platforma sahip değiliz. Bugün birbirimizle ilişkilerimiz yok. Bugün bu yeni hareketi oluşturacak kurumlara sahip değiliz. Ama ilericilerin gelecek yıllarda bu kurumları yaratacaklarına gerçekten eminim. Bu ilişkileri kuruyoruz. Yıllardır ilk kez, her çeşit ilericide birleşme ve birlikte çalışma isteği olduğunu hissediyorum.

DB: Ataerkilliğin yeniden güç kazandığı görülüyor. En başta, bu değerlendirmeye katılıp katılmadığınızı öğrenmek isterim. Ve ikincisi, bu neden şimdi oluyor?

UV: "Kadın nerede ortaya çıkmışsa orada erkek de ortaya çıkmıştır" diyen yazarın adını hatırlamıyorum. Ama alıntı yapıyorum. Çok ilginç bir formülasyon. Cinsiyetçiliğin çok somut olduğunu

düşünüyorum. Ekonomik sistemde, aile yapılarımızda, kadın ve erkeğin ailede kendi rollerini benimseyişlerinde kurumsallaştığını düşünüyorum.

Ataerkilliğin yeniden güç kazandığını söylediniz ama yirmi yaşındakilerde buna tanık olduğumdan pek emin değilim. Yeni yetmelerde gördüğümü de düşünmüyorum. Cinsiyetçi tutumlarda model alma diye bir şey var elbette. Bunu gençlerin yarattığı pop müzikte görebilirsiniz. Ama buna yine gençlerden gelen büyük bir itiraz da var. Dolayısıyla, artık modası geçmiş olan bazı kuşak sorunlarının bulunduğunu düşünüyorum, Benim an-

122

ne babamın kuşağındakiler, altmış-yetmiş yaşlarındakiler, kadın ve erkeğin rolü hakkında bir tek değerler dizisine sahiptirler. Birçoğu da oldukça ileridir. Sorun kırklı ve ellili yaşlarda olup ta cinsiyet savaşlarını evliliklerinde, aşklarında ve işlerinde en çok yaşayan, savaş sonrası nüfus patlamasının ürünü olan insanlardan geliyor. Burada epey duygu ve erkek açısından kadınların eşitliğine epey kişisel direniş söz konusu. Tam bir genelleme yapıyorum, ama neden yapmayayım ki? Herkes böyle yapıyor. Kadınlar açısından, bu kuşakta gerçek kişisel acılar yaşanmıştır.

Derken, kendi kuşağıma geliyorum. Ben otuz sekiz yaşındayım. Ben de bir tür şu savaş sonrası nüfus patlaması kuşağından sayılırım, ama o kuşaktan değilim. Benim kuşağımda, toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsiyetçilik konusunda farklı bir anlayış var. Ataerkilliğin -eğer ataerkilliği öyle tanımlarsak, erkek egemenliğinin- tamamen kalkmış olduğundan emin değilim. Pekin'de uluslararası konferanstaydım. Dünyanın her yerinden kadınlar ataerkilliğe karşı savaşımı yükseltip, bunun yerine kadın ve erkeği erkek egemenliğinden tamamen farklı bir biçimde saygı duyulan bir şeye dönüştürmeye çalışıyorlardı. Kadına yönelik şiddete karşı çıkıyorlardı. Kadınların aynı iş için daha düşük ücret almasına karşı çıkıyorlardı. Bütün bu yasakçı yasalara ve hükümetlerin doğum kontrolü için getirdikleri yasalara karşı çıkıyorlardı. Bugünkü ataerkilliğe karşı tam bir savaşım söz konusu. Bu, ülkemizdeki ve dünyanın birçok ülkesindeki büyük huzursuzluğa neden oluyor. Bu savaşıma karşı da bir direniş, bir tepki var. Ama bildiğiniz bir şey daha var. Kadınların durmayacaklarını biliyorum. Kendi hayatımızı, genç kızların hayatını ve bizden sonra gelecek kadınların hayatını iyileştirme kararlığı bütün kadınlarda var. Dolayısıyla, cinsiyetçiliğe karşı savaşım kazanılmış değildir, kuşaktan kuşağa değişir. Geri çekilmeye zorlanabilir, ama dünyanın bütün Phyllis Schlaflyan bir araya gel-

123

se bunu durduramaz. Phyllis Schlafly kendi hareketindeki otoritesini feminizme, sadece ve sadece saldırdığı feminizme borçlu olan güçlü bir kadın liderdir.

Toplumsal değişim hem yavaş yavaş, hem de aydınlanma şimşekleri ile değişir. Kurumları değiştirmek açısından çok yavaştır. Yıllarca varolan yapıları yıkıp yerlerine yenisini koyacak bir devrimin gerçekleşeceğini düşündüm. Şimdi buna inanmıyorum, eğer kendime karşı dürüst olursam uzun bir zamandır inanmıyordum. Toplumsal değişimin zorunlu olduğuna ise gerçekten inanıyorum. Çünkü giderek daha baskıcı hale gelen, insanlara yarardan çok zarar veren, çoğunluğun aleyhine bir avuç insana yarar sağlayan bir ekonomik ve politik sistemde yaşıyoruz. İşte değiştirmemiz gereken bu sistemdir. İşçilere acı veriyor. Bu ülkede yaşayan halkın çoğunluğuna acı veriyor. Dolayısıyla, bir şeyler değişmek zorunda.

Gerici değil, bir ilerici olarak, bu toplumsal değişimi gerçekleştirme yolunun toplumsal bakımdan sorumlu bir kapitalizmi düşünmekten geçtiğine inanıyorum. Tamam, buradan ileri gitmiyorum.

Kapitalizmi devirebileceğim ize inanmıyorum. Şimdi beni eleştirecekler!

Ama gerçekten kapitalizmi daha duyarlı, sorumlu, çevreye daha az zarar veren bir şekle büründürebiliriz. Onu daha adil, daha az ayrımcı kılabiliriz. Bu ekonomik sistemin yararlarını alır ve yaygınlaştırırız. Dolayısıyla, bir avuç zengin yerine daha çok insan bundan yararlanır.

İşyerlerinin çalışanların ister kreşler, ister sağlık hizmetleri ya da sağlık sigortası ya da sosyal güvenlik olsun, gereksinmelerini karşılayan insani ortamlara dönüşmesi için çalışabiliriz. Sistemler yaratabiliriz.

Bunu kapitalizmi devirmeden, tüm insanlar için hayat standartlarını yükseltip, zenginliği yaygınlaştırarak yapabiliriz. Bunu kapitalizmi sosyal bakımdan daha duyarlı bir hale getirerek yapabiliriz. Bu, pragmatik bir formülasyon.

124

İlericilik bir yelpazedir, bir şeyler söyleyen bir liderin peşinden gitmek değil. Birçok şey konusunda derin fikir ayrılıkları içinde olan birçok insan var. Ama ilericiler olarak, eğer çok daha fazla sayıda insanın yaşam kalitesini yükseltmek gibi genel bir referans noktasına bağlı kalabilirsek, şimdi işçilere ve orta sınıftan insanlara daha fazla yardım edebilir, yoksullara el uzatabilir, gerçekten de bu ülkede politik iktidara giden bazı yollar açabiliriz. Ama, pürist olmayı seçer, her noktada uzlaşmak gibi, hiçbir zaman ulaşamayacağımız bir uzlaşma peşinde koşmayı seçersek, bu hiçbir zaman gerçekleşmeyecektir. İlericiler olarak birbirimizle yeni bir sistem kurmayı konuşmalıyız. Sanırım, inançlarımız konusunda çok

ciddiyiz ama yönetebileceğimiz, insanlara önderlik edebileceğimiz, insanları peşimizden getirecek bir görüşe sahip olduğumuz konusunda da o kadar ciddi miyiz?

Büyük vizyonlarımızın olduğunu düşünüyorum. Tek tek her alanda ülkede karşılaşılan sorunlara harika çözümlerimiz var. Eğitim, suç, yoksulluk ve sosyal yardımlar gibi konulardaki sorulara harika yanıtlar! Ama tüm bunlar üzerinde konuşmak zorundayız. Hepimize çekidüzen verecek ve bu ortak görüşleri dile getirmemiz için bizi sıkıştırarak bir harekete ihtiyacımız var. Zamanımızı Kusursuz Görüş, Tek Yanıt, Bizi Kurtuluşa Götürecek Karizmatik Lider bekleyerek geçiremeyiz. Bu, hidayete ermektir.

Gerçekleşmeyecektir.

Birey ve grupları asla yaratmadıkları sorunlar nedeniyle günah keçisi haline getirmenin kolaylaştığı büyük ekonomik huzursuzluklar yaşadığımız şu sıralarda, çalışmalarımız sırasında varolanlarla yetinmek zorundayız. Göçmenler bu ülkedeki işsizlikten sorumlu değil. Çokuluslu sermayenin başka yerlere kaçıışı bundan sorumlu. Geyler ailenin yozlaşmasından sorumlu değil. Kadın ve erkeğin değişen rolleri, insanların işlerini kaybetmemek için yer değiştirmek zorunda kalmasını sağlayan ekonomik güçler ve tüm bu olup bitenler sorumlu. Bu sorunların

125 .

gerçek kaynakları hakkında konuşalım ve kendi yanıtlarımızı, düşüncelerimizi ortaya atalım. Bir bakın, o zaman ne göreceksiniz? Bir anda etrafımızı "Evet, ben de ilericiyim" diyen birçok insan saracak.

DB: Toplumsal değişim nasıl olacak?

UV: Benim aşamalı toplumsal değişim teorimle. Gerçi uyanış anı da çok önemli. Aynı zamanda, toplumsal değişim kişisel deneyimlerin aydınlatması aracılığıyla da olur. İster erkek, ister kadın veya genç olun, ne tür olursa olsun, eğer ayrımcılıkla karşı karşıya kalmışsanız, bu deneyim aracılığıyla kesinlikle dönüşüm yaşayacaksınız. Kişisel anlardan kastım bu. Grev gözcüsü olan herkes, grev yapmış olan herkes, bu deneyimle belirli bir dönüşüm geçirmiştir. Topluluğunu çevre kirliliği ile savaşıma çağırıp örgütleyen herkes, örgütlenme sürecinde dönüşüm geçirmiştir. Birçok kez, kendi deneyimimde, insanların toplumsal değişimin mümkün olduğuna inanmasını sağlayan yaşadıkları bu anlar olmuştur. Bu kişisel an konusunda bir başka örnek vereceğim. Geyler kendi ailelerine eşcinsel olduklarını açıkladıklarında bir değişim anı yaşarlar. Bu, kendi içinizdeki bir değişim anıdır. "Ben geyim" diyebileceğiniz noktaya kadar kat etmeniz gereken oldukça uzun bir mesafe vardır. Bugün bile, birçok insanın gerçeği kendi içinde kabul etmesi için bile epey yol alması gerekir, çünkü toplum bunu kendiliğinden verecek durumda değildir. Dolayısıyla, eğer gey, lezbiyen, biseksüel ya da transseksüel iseniz, bir kişilik ve öz-saygıya tamamen farklı bir yoldan ulaşmak zorundasınız.

Lezbiyen olduğumu anne ve babamla konuşmam onları değiştirdi. Bizim ilişkilerimizi değiştirdi. Ailemin eşcinsellikle ilgili bütün anlayışını değiştirdi. Bu durum aniden kişisel bir hal

126

aldı. Bu, anne ve babamı ya da ailemi bir günde gey-lezbiyen hareketinin militanları haline getirmedir. Harekette uzun yıllar süren çalışmalarımın sonra bugün bile onların en ön saflarda olduklarını söyleyemem. Ama onların ayrımcılığa karşı olduklarına, eşitlikten yana olduklarına gerçekten inanıyorum. Kızlarının bir heteroseksüelden daha aşağı, daha az insani, kötü, günahkar, ahlaksız biri olduğunu söyleyen kimseye kulak asmayacaklardır. Buna inanmazlar. Bu, gerçekten de büyük bir değişimdir.

127

Yeni Bir Kitle Hareketi Yaratmak

HOWARD ZINN Boston Üniversitesi emekli siyaset bilimi profesörüdür. Son derece saygın bir emek tarihçisi, sivil haklar savunucusu ve savaş karşıtı ajitatör olan Zinn birçok kitap yazmıştır. Bunların içinde "A People's History of the United States" (Harper Perennial Library, 1995) ve bir politik anı, "You Can't Be Neutral on a Moving Train" (Beacon, 1995) de vardır. The Zinn Reader (Seven Stohes, 1997) Zinn'in on yıllar boyunca The Nation, The Boston Globe, The New York Times Book Review ve Z Magazine gibi dergilerde yayımlanan yazılarının çoğundan meydana gelen bir derlemedir.

Zinn Brooklyn'de yetişmişti. Columbia Üniversitesi'nde felsefe doktoru unvanını kazanmadan önce doküman işçisi ve 11. Dünya Savaşı sırasında bombardıman pilotuydu. Daha sonra Atlanta'da Spelman Koleji Tarih Bölümü'nün başkanı oldu, Burada Şiddet Karşıtı Öğrenci Eşgüdüm Komitesi'ne katıldı. Ardından, Vietnam Savaşı'na karşı muhalefetin harekete geçirilmesine ön ayak oldu. Zinn tüm ülkede kolej kampüslerinde ve topluluk etkinliklerinde konuşmak yapmak için sık sık seyahat eder. Eski öğrencisi Alice Walker tarafından "halk asığı bir baş belası" olarak adlandırılan Zinn, toplumsal değişime adanmış yaşamıyla düşünür ve militan kuşaklarına esin kaynağı olmuştur.

129

SOUTH END PRESS: ABD'de emeğin tarihi tozlu raflarda silinip gitmesin diye yorulmadan çalışıyorsunuz. Bugünkü militanlar için, işçi sınıfının geçmiş savaşlarının en değerli derslerinin

hangileri olduğunu düşünüyorsunuz? Örneğin, UPS grevi halkın desteğini kazanma konusunda çok başarılı olmuştur, neden?

HOWARD ZINN: Amerikan tarihindeki işçi hareketlerinin belki de en önemli dersi, bu hareketlerin gerçekten yaşanmış olduğudur. ABD'de bize diğer ülkeleri çağrıştıran sınıf çatışmasının görülmediğini öne süren geleneksel anlayışın yanlışlığıdır. Gerçekten de, belki başka hiçbir ülkede bizimkiyle karşılaştırılabilecek kadar dramatik ve şiddetli işçi savaşmaları yaşanmamıştır.

Bir başka ders, bu savaşmaların yitirildiklerinde bile -ve çoğu grev başarısız olmuştur- işçi sınıfının davasını her zaman geliştirdikleridir. Chicago'da 1886 International Harvester grevi Haymarket olayına, dört anarşist liderin idamına ve radikal hareketin anında bastırılmasına yol açmıştı. Ama Haymarket kurbanlarının cenazesinde 25 bin kişi yürümüştü. Ve bu kitle eylemi sayısız insanın -aralarında Emma Goldman da vardı- işçi lideri olmasını ve radikalleşmesini sağlamıştı. 1913-1914 Colorado Grevi de başarısızdı, ama grevin Ludlovv Katliamı ile doruğa ulaşan olayları, benim gibi o zaman ilk kez bu konuda araştırma yapan genç bir tarihçi dahil, sonraki kuşaklar üzerinde derin izler bırakmıştı. İşçi hareketinin dersleri sayılmakla bitmeyecek kadar çok.

130

Öncelikle dikkat çekilmesi gereken nokta şu ki, ırk, milliyet ve toplumsal cinsiyet farklılıkları çoğu kez işçileri bölse de, işçilerin temelde ortak çıkarları çoğu kez bunu aşabilmiş, ırk-milliyet-toplumsal cinsiyet farklılıklarının yapay, sınıf dayanışmasının temel olduğunu göstermiştir. 1912 Lawrence tekstil grevinde, bir düzine kadar değişik göçmen grubu greve katılacak ve kazanacaklardı. Otuzlarda, ırkçılık ve içe kapallığı nedeniyle AFL'den (Amerikan İşçi Federasyonu) kopan Sanayi işçileri Örgütleri Kongresi, seri üretim yapan endüstrilerdeki işçileri siyah ve beyaz, kadın ve erkek demeden bir tek örgütte birleştirdi.

UPS grevi, sanırım, düşük ücretlerin, işçilerin kolayca işten çıkarılmasının farkına varması, bu insanlarla her köşe başında karşılaşabilecek olmanız ve nihayet birleşen mega şirketlerin yeni gücünün bilincine daha çok varılması nedeniyle halk desteği kazanmakta başarılı oldu. Kısacası, bu günlerde kendisi de ekonomik güvensizlik içinde olan halk UPS işçileri ile kendisini özdeşleştirebildi. Ayrıca, saygı duyulması gereken bir dayanışma eylemi, diğer sendikaların desteği de söz konusuydu.

SEP: Aynı zamanda sivil haklar savaşmalarının belgelenmesine de paha biçilemez katkılarda bulundunuz. 60'lardan beri ırk çatışması ne ölçüde değişti ve bu yeni gelişmeleri nasıl karşılayabiliriz?

HZ: Pozitif ayrımcılığa karşı tepkiler bize çok uzak olmayan bir geçmişte, sorunun ırk ayrımcılığı olduğunu ve bunu aşmış olduğumuzu kolayca unutturabilir. Gerçekten de, tepkiler bizim statükocuları hala kızdıran bir ilerleme gösterdiğimizizin kanıtları. Irkçılığın sürmesi -kölelik ve ırk ayrımının uzun tarihi düşünülürse, hiç de şaşırtıcı değil- bize ellilerden beri yol almış olduğumuzu, hem siyahlar, hem de beyazlar arasında ırkçılık

131

konusunda eskiden görülmeyen bir bilinç olduğunu unuttur-manımalı. Henüz ciddi olarak -siyah ve beyazların ülke çapında bir hareketiyle- el atmadığımız, bizi pozitif ayrımcılığın dışına çıkararak bir sorun, eğer savaşım verilirse, pozitif ayrımcılığı daha az gerekli kılacak bir sorundur. Yani, servet dağılımı, ekonomik sistem. Başka bir deyişle, ekonomik düzenimizde öyle temel değişiklikler gerçekleştirmeliyiz ki, siyahlar ve beyazlar, erkekler ve kadınlar kapitalizmin daralttığı kaynaklar (iş alanları, üniversite dereceleri) için rekabet etmek zorunda kalmassınlar!

Herkes için parasız sağlık hizmetlerinin yanı sıra tam istihdam ve parasız eğitim sağlayacak kadar zenginiz. Modern tarihteki siyah liderler ırkçılığın, bir yandan kendisine özgü ve tehlikeli bir şekilde bağımsız bir ivmeye sahipken, ekonomik hiyerarşiye büyük ölçüde bağımlı olduğunu görmüşlerdi. 1935 Harlem İsyanı ile ilgili New York eyalet yönetimi için bir rapor yazan E. Franklin Frazier, isyanın köklerinin siyahların iş ararken karşılaştığı ırk ayrımcılığı olduğu konusunda ısrarla durmuştu. A. Philip Randolph. Roosevelt'i eğer adil iş olanakları yaratılmazsa, II. Dünya Savaşı'nda siyahların yönetimle işbirliği yapmayacakları konusunda uyarılmıştı. 1963'te Sivil Haklar savaşımında büyük Washington Yürüyüşü sonrasında, bir AFL-CIO Kongresi'nde yürüyüşün sadece bir başlangıç olduğunu, siyahların ve beyazların ekonomik adalet için yürümleri gerektiğini söylemişti. Ve Martin Luther King, Jr., son yıllarında, siyah halkın yeni savaşım alanının yoksulluğa karşı olduğunu görmüştü.

SEP: Birçok tiyatro oyunu kaleme aldınız. İçlerinden biri, Enima, South End Press antolojisi, Playbook'da yer aldı. Tiyatro ortamı aracılığıyla neyi iletmeyi umuyorsunuz? Politik sanat ve kültür havasının nasıl değiştiğini düşünüyorsunuz? Örneğin, 1997 Nobel Edebiyat Öjülü'nü bir hiciv ustası olan Dario Fo'ya

132

verilmesinin politik tiyatronun olanaklarını etkileyebileceğine inanıyor musunuz?

HZ: Sanatın haz vermek ve toplumsal bilinci geliştirmek gibi İkili bir işlev taşıdığını düşünüyorum. Sadece ilkinin başarabilmek küçümsenecek bir şey değil (Stalinizm buna izin vermezdi). Çünkü her zaman dünyada çok sayıda insanın hastalıktan, savaştan ve yıpratıcı çalışma koşullarından kurtulduğunda tadacağı umudunu beslediğimiz iyi bir yaşamın sevinçlerini -mizah, müzik, şiir, coşku, macera- sahneye koymalıyız. İlki olmadan ikincisini gerçekleştirmek sanatı daraltmak, politik broşürlere ihtiyaç duyduğumuzu kabul etsek bile, bir politik broşür düzeyine indirmektir. Hem estetik, hem de bilinçlendirici bir sanat harika bir uğraştır. Dario Fo iyi bir Ömek. Elbette, tüm diğer sanat dallarında başkaları da var.

Kitaplar ve makaleler yazmış, bunun değerini kavramıştım, ama aynı zamanda yazdıklarımı aşmak, sanat için vazgeçilmez olan duygu ögesini de katmak istiyordum, gerçi bunu en iyi halde düz yazıyla da yapabilirsiniz. Nihayet 1975'te tüm zamanımızı alan savaş karşıtı hareket sona erdiğinde, soluk alacak bir zaman bulabildik. İlk oyunum Emma Goldman beni mutlu etmişti, çünkü onun İki ölçütü birden -estetik ve toplumsal- karşıladığını düşünüyordum. Üstelik oyunumun dahi, eşsiz yetenekte bir yönetmen (Maxine Klein) tarafından sahneye konması ve muhteşem bir oyuncu kadrosuyla (Boston Next Move Topluluğu) sahnelenmesi ve 1977'de Boston'da en uzun sahnelenen oyun olması nedeniyle şanslıydım. İlk kez, aktör ve yönetmen olan oğlum Jeff Zenn'in yönetmenliğiyle New York'ta sahnelenmişti. Sonra New York'ta tekrar sahnelendi, Londra'da ve Edİnburgh Festivali'nde sahnelendi. Japonca'ya çevrildi ve Tokyo ve diğer Japon şehirlerinde oynandı.

Politik sanatın Önünde her zaman engeller vardır; en başta

133

piyasa ve çoğu kez kaba politik tiyatroya karşı bir küçümseme biçimini almış olan politik çekingenlik. Bu sorundaki kendini beğenmişliği görmek için Tom Stoppard'ın The Right Thing'ine bakın. Ama oyun yazarları ve tiyatro toplulukları engelleri aşma cesareti ve kararlılığı gösterdiği sürece, politik tiyatroya meraklı seyirci her zaman olmuştur, şimdi de vardır ve her zaman da olacaktır. Evet, estetik olmayan, sıkıcı, polemik tiyatrosu diye bir şey var tabii ama örneğin kolaylıkla "polemik tiyatrosu" diye küçümsenebilecek olan ama hiç de bir polemik tiyatrosu olmayan The Works Project Administration tiyatrosu, herkesin ödeyebileceği bilet fiyatları belirleyip, daha önce hiç tiyatroya gitmemiş olan insanlara ulaşır ulaşmaz, milyonlarca seyirci buldu. Aynı şekilde San Francisco Mim Topluluğu da çok büyük sayıda seyirciye ulaştı.

Solcular çoğunlukla açıkça politik özellik gösteren bir sanat yaratımı konusunda çok çekingenler. Tema ne kadar açık olursa olsun, eğer -mizah, müzik, dramatik gerilim- estetik bir biçimde işlenmişse, seyirci bulacaktır. Sanırım insanlar çağlar arasındaki farklılıkları abartıyorlar. Bir çağın yüzeyinde ne olduğu değil, yüzeyin altında ne olduğu sorusu önemlidir, çünkü yüzeyler sürekli değişirler. Görünürdeki bütün değişikliklere karşın, sanırım insanları harekete geçiren içgüdüsel olarak bildikleri şeyin doğru olmasıdır. Çünkü bunun kendi deneyimlerine uygun olduğu konusunda bir şeyler söyleyen sanat karşısında sürekli, temel bir duyarlılık vardır.

SEP: Tüm ömrünüzü eğitimci olarak geçirerek, sonsuz enerji ve zamanınızı tüm ülkede gençlerle birlikte çalışmaya adanmış. Gelecek kuşağın nöbeti devralması konusunda ne tür farklılıklar görüyorsunuz?

HZ: Öğretmenlerden de, başkalarından da sürekli yeni kuşak öğrencilerin 60'lann öğrencileri gibi dünya olayları ile ilgilen-

134

mediğini duyarsınız. Reagan yıllarından beri, yılda bin öğrenciye hocalık eden biri olarak, benim deneyimim ve gözlemlerim daha farklı. Öğrencilerin üzerinde çok daha fazla ekonomik baskı olduğu da hesaba katılmalı. Özellikle toplum ve insan bilimleri alanlarında, kolej dereceleri iş garantisi vermiyor ve artan harçlar kendilerini ailelerinin tutkularını gerçekleştirmekten başka hiçbir şeye zaman harcayamayacak durumda hissetmelerine yol açıyor. Ayrıca, Vietnam Savaşı'nın sona ermesinden beri, öğrencilerin seferber edilebileceği ezici, temel bir sorun olmamıştı. Güney Afrika'ya verilen üniversite fonlarının kaldırılması ya da ABD'nin Orta Amerika'ya müdahalesinin protesto edilmesi hareketlerinde olduğu gibi, sorunlar öne/ortaya çıktığında, yüzlerce kampüste eylemler yapıldı. Körfez Savaşı sırasında, tüm ülke kampüslerinde yürüyüşler ve protestolar görüldü. Eğer ülke çapında acil bir sorun öğrencileri eyleme geçmeye kıskırtırsa, bir kez daha ülke çapında öğrenci eylemlerine tanık olacağımıza kuşku duymuyorum. 80'ler boyunca, öğrencilerim toplumsal sorunlara -militarizm, Güney Afrika, ırklar arası eşitlik, sınıfsal adaletsizlik, feminizmin sorunlan-yoğun bir ilgi göstermiş olsalar bile bunu dışavurmanın kolay bir yolunu bulamadılar.

Öğrencilerin temelde idealist olduklarına, hayatta "başarı"nın dışında Önemli bir şeyler yapmak istediklerine, ama doğru koşullara, doğru açılımlara ihtiyaç duyduklarına inanıyorum. Şu anda durum

ne kadar umutsuz gibi görünürse görünsün, yeni bir öğrenci hareketinin ayak seslerinin duyulduğunu düşünüyorum.

SEP: Tüm ülkede işçiler işletmelerin küçülmesiyle birlikte kendilerini işsizliğin eşliğinde ya da geçici işçi statüsünde bulurken, ilerici bir değişim doğrultusunda onların Öfke ve düş kırıklıklarını harekete geçirmek için bir umut görüyor musunuz?

135

HZ: Beyazlar, beyaz olmayanlar, yeni göçmenler arasında sınıfsal öfkeyi harekete geçirme potansiyeli büyük. Ama örgütlemek için çok büyük bir emek harcanmak zorunda. Bugün işçi hareketinde yeni enerjinin umut verici işaretleri var; örgütsüz işçileri Örgütlenme isteği, yeni bir militanlık, beyaz yakalı ve hizmet sektörü işçilerinin örgütlenmeye ihtiyacı olduğunun görülmesi. Eğer bu ülkede yeni bir büyük kitle hareketi olacaksa,)unun işçileri ve çeşitli kesimleri ırksal ve toplumsal cinsiyete Özgü çizgilerde birleştiren sınıfsal sorunlar temelinde olacağına inanıyorum. Ama bu muazzam bir iş.

SEP: Kendilerini sola yakın bulmayan insanlar ile nasıl ortak bir zeminde buluşabiliriz, ya da hatta bu bir öncelik oluşturabilir mi?

HZ: Bu ortak zemin servetin açıkça görülebilir bir ölçüde tepede birikmesine karşı çıkmak olabilir. GSMH büyüklüğü ile en azından nüfusun yarısının içinde bulunduğu koşullar arasında utanç verici bir uçurum bulunması, vergi kesintilerinden yoksullar ve orta sınıf değil, zenginlerin yararlanmasından, "devletin hantallığı" konusundaki tüm bu saçma konuşmalara rağmen bu ülkenin herkese sağlık hizmeti, yaşanabilir konut, iyi bir eğitim, uygun bir ücretli iş garantisi verebilecek kadar zengin olduğu gibi gerçekler ortadadır ve bunlar Amerikalıların çoğunda gördüğümüz sağduyulu kavrayışta da bulunabilir. Konuştuğunuz insanlarla "hantal devletin de yozlaşabileceğini, ama son derece yararlı olabileceğini (Sosyal Güvenlik, Sağlık Sigortası, Asker Ailelerine Yardım Bonoları), oysa büyük işletmelerin yararlı olmalarının değil yozlaşmalarının daha büyük olasılık olduğu konusunda birkaç dakikada anlaşabilirsiniz. Açıkçası büyük ölçüde eğitim ve örgütlenme gerekli, ama insanların yanlış olanı kavramaları ve eyleme geçmeleri fazla uzak değil.

136

SEP: Politik reform çabaları konusunda değerli ne görüyorsunuz? Nelerin daha radikal, devrimci bir değişim çabasına esin kaynağı olacağına inanıyorsunuz?

HZ: Eğer politik reformla seçim kampanyası reformu ile ilgili yasayı ya da buna benzer şeyleri kastediyorsanız, bunlara pek değer vermiyorum. Topluma zenginler egemen oldukça, zenginlik politikaya da egemen olacaktır. İşyerlerindeki kitle eylemleri yeni bir güç dağılımı meydana getirdiğinde, iki büyük partinin hegemonyasına karşı çıkan yeni politik hareketler doğabilir.

SEP: Egemen medyada hiç haber yapılmayan birçok küçük savaşımın tüm ülkede ortaya çıkmış olduğunu söylemişsiniz. Alternatif ve militan medya ile yakın ilişki içinde olanlar için koşullar ve görevler ne yönden değişmiştir? Yeni teknolojinin bilgi akışına nasıl yardımcı ya da engel olduğunu düşünüyorsunuz?

HZ: Tüm ülkedeki yerel savaşımınla ilgili doğru dürüst bir bilgi akışının olmadığı kesinlikle doğru. Ülkede dolaşırken, hiç bilmediğim, o yöre dışında hiç bilinmeyen ne kadar çok şeyin olduğuna her zaman şaşırıyorum. Olympia, Washington'a yeni gittiğimde, Körfez Savaşı sırasında Olympia halkından binlerce kişinin eyalet meclisi binasına yürüyüp, işgal ettiğini öğrenmiştim. Körfez Savaşı protestolarının çoğu gibi, bu da ulusal medyada yer almamıştı. Minnesota'da Duluth'a gittim ve orada toplantı salonunun arkasında kendi yayınları ve eylem planlarıyla yer alan 12 örgütün standı vardı. Ülkede Minnesota, Duluth'da neyin olup bittiği konusunda fikri olan kim var? Florida'da, Tallahassee 'deydim. Öğrenciler ve çeşitli kesimlerden insanlar göçmen işçileri berbat koşullarda çalıştıran yakınlardaki bir mantar işletmesindeki çiftlik işçilerinin Örgütlenme etkinliğini desteklemeye hazırlanıyorlardı. Santa Cruz'da "YARAMAZ-

137

LAR" diye bilinen bir grup genç gördüm. Büyük bir enerjiyle lise öğrencilerine eğitim malzemeleri dağıtırken, okumaları gereken dergi ve kitapların adlarını ve katılabilecekleri Örgütlerin adreslerini de veriyorlardı.

Tabii ki, teknolojiye her zaman kötü ellerde yanlış kullanılma tehlikesi var. Ama biz teknolojiden elimizden geldiğince iyi yararlanmalıyız, çünkü bize yurtdışıyla, gerçekte tüm dünya ile anında iletişim kurma gibi büyük fırsatlar sunuyor. Sözelimi, internet çok yeni olanaklar sağlıyor; elektronik posta kullanmaya başladığımdan beri Meksika'daki Chiapas asilerinden düzenli raporlar alıyorum. Murnia Abu-Jamal'ın Ölüm cezasının 1996 Ağustosunda infaz edilmesi planlandığında tüm ülkede protestolara yol açan bir elektronik mesaj bombardımanı başladı. Başlangıçta katı olan yargıcın sürpriz bir şekilde savunmaya daha fazla zaman tanıma kararı almasında bunun etken olduğuna inanıyorum. İki yıl önce, şirketlerin iktidarına karşı yeni bir halk hareketi oluşturma umuduyla Ronnie Dugger'in itelemesiyle

Texas'daki kuruluş kongresinde Yurttaşlar İttifakı karan aldıktan sonra her gün e-postam tüm Ülkeden gelen elli-altmış ittifak şubesinin etkinlik haberleriyle dolup taşmaya başladı. ABD'nin 1998 Şubatında Irak bombardımanına hazırlanmasıyla birlikte ABD ve Kanada'dan haber veren ve protestoların yapılması için tartışma açan e-posta mesajları geldi.

SEP: Ross Perot'dan Ralph Nader'a kadar üçüncü bir parti ya da tarafın hem yerel, hem ulusal düzeyde seçim politikası üzerinde ne tür etkileri olacağını düşünüyorsunuz? İşçi Partisi ya da Yeni Parti gibi bir parti için Öne sürülen ilerici adayların başarı kazanması için ne gerekir?

HZ: Teknik engeller çok fazla, çünkü eyalet yasaları üçüncü bir partinin örgütlenmesinin ve oy pusulasına adaylarını yazdırmasının önünde çok katı engeller koyuyor.

138

Ross Perot genel oyların yaklaşık yüzde yirmisini almakla, halkta büyük bir politik alternatif -bu Örnekte, neredeyse herhangi bir politik alternatif- açığı olduğunu göstermiştir. İlerici bir üçüncü parti hareketinin sorunu, Perot'nun milyarlarca dolarının yerine milyonlarca İşçiyi ve taraftarı geçirmek, eyalet seçimlerinde inisiyatif koyarak kuralları değiştirmek ve mümkün olan her yerde aday çıkarmakta yatıyor. Bütün üçüncü parti inisiyatiflerinin desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum, Gerçi umudum kısa sürede çabalarını birleştirmeleri, böylece enerjileri Yeşil Parti, Yeni Parti ve İşçi Partisi arasında bölünmemiş olur.

SEP: Massachusetts'de kaldırılması kıl payı engellenen ölüm cezasını aktif olarak protesto ettiniz. Ölüm cezasına karşı çıkıp bu temelde bir kampanya yürütmekten ne gibi bir politik fayda bekliyorsunuz?

Hapishanelerde mahkum emeğinin sömürülmesi ve en üst sınırdan ceza verilmesinin zorunlu kılınması gibi, giderek ağırlaşan türden cezalara karşı savaşım veren militanlar ne gibi farklı taktikler kullanabilirler?

HZ: En çok eğitime ihtiyacımız var. Halk, yurttaşların suça karşı korunmasıyla İlgilendiklerini ilan eden politikacılardan başkasını işitmiyor ve medya da hiç eleştirmeden koyun gibi onların peşinden gidiyor. Dolayısıyla mümkün olan her iletişim yolundan -topluluk radyoları, alternatif gazeteler, tartışmalar- yararlanılmalı. Cezaevlerinin suçun temel nedenlerine inmediği, sefalet ve umutsuz yaşam koşullarının adli sistemin başa çıkabileceğinden çok daha hızlı bir biçimde suç ürettiği konusunda insanlarla anlaşmak zor değil. Konuyu şirketlerin işlediği suçlar ve buna izin veren ama küçük hırsızlar ve uyuşturucu bağımlılarını cezalandıran iki yüzlülüğe getirdiğinizde, bu tezin sağduyusu kolayca ortaya çıkar. İnsanlar hapishanelere

139

eğitimden çok daha fazla para harcadığını, bir mahkumu tutuklamaktan çok daha ucuza Harvard'a gönderebileceğinizi öğrendiklerinde anlaşmanız işten bile değildir. İnsanlara şiddete dayanmayan suçlar işleyen birçok kişinin hapishanelerde olduğunu anlatmak ve içerdekilerin ezici bir çoğunlukla şiddete dayalı, ıslah olmaz suçlular olduğunu yayan medyanın yalanını ortadan kaldırmak için eğitici çalışmalar yapılmalıdır.

SEP: Alternatif kurumların yaratıldığı ve serpilip geliştiği bazı umut vaat eden alanlar hangileri? Hangi alanlar keşfedilmeyi bekliyor?

HZ: Bunların doktor ve hemşirelerin oluşturduğu toplulukların sağlık klinikleri, alternatif okullar, tarım kooperatifleri ve tüketim kooperatifleri olduğunu düşünüyorum. Alternatif ekonomik kurumlar yaratmak için açıkçası daha epey uzun bir yol kat etmemiz gerekir, ama sistemimizde radikal bir değişiklik olacaksa, hayatımızın her alanında alternatif kurumların oluşturulması buna eşlik etmeli.

SEP: Yakın bir gelecekte hangi hedeflere ulaşabileceğimize inanıyorsunuz?

HZ: Bilmem. Çalışmalarımızda başarı ya da başarısızlık hiçbir zaman tahmin edilemez. Tahmin edilebilen tek şey, eğer ekonomik adaletsizlik, ırk ve toplumsal cinsiyet ayrımlarıyla ilgili olarak bir şeyler yapmaya çalışmazsak, hoş bir şeyle karşılaşamayacağımızdır.

aykırı

'Aykın' kavramı, aykırı olmayanların, yani sistemle uyum içinde olanların, boyun eğenlerin, kaderine rıza gösterenlerin ve nihayet genellikle de çoğunluğun kendileri gibi olmayanları nitelendirmek için ürettikleri olumsuz çağrışımlarla yüklü bir kavram değil midir? Ama daha iyi, daha renkli veya haklı olan kimdir? Bir an için bugün 'aykırı' diye nitelendirilenlerin çoğunlukta olduğunu düşünün, daha iyi, daha renkli, daha adaletli bir dünyada yaşıyor olmaz mıyız? Aykın Yayınları, size bu duyguyu tattıracak, bu ferahlığı yudumlatacak kitaplarla yaşamınızı zenginleştirmek istiyor.

140

TARİH
ROMAN

BİYOĞRAFI

AHAĞTIRMA

ÇIKAN KİTAPLAR

•EĞER ÖYLE OLSAYDI

ALTERNATİF DÜNYA TARİHİ

•BAŞKA TARİH BAŞKA TÜRKİYE

EĞER ÖYLE OLSAYDI U

•ÖTEKİ AMERİKA

•TARİHTE BÜYÜK FİYASKOLAR

•TÜRK TARİHİNDE FİYASKOLAR

•BALIĞIN BİSİKLETE İHTİYACI NE KADARSA KAPININ ERKEĞE İHTİYACI O KADARDIR

•ATLIKARINCA •ELBİSENİN KİRACISI •APTAL İNCİR AĞACI •KONGO ATEŞİ •MIRIAM'IN ŞARKISI

•PEÇEYE ÖFKE

•KANARYA

•HAYATIM HARBİDEN ROMAN

•HER ŞEY SU İLE BAŞLADI

•KUTSAL DEHŞET •KUTSAL NEFRET •GECENİN GÖZLERİ ► BİR GÖKKUŞAĞI PROJESİ